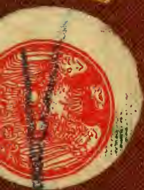
I Hans Navn.

I Hans Navn.

En Fortælling om Valdenserne i det tolvte Aarhundrede.

af

EDWARD EVERETT HALE, D. D.

Oversat fra Engelsk

Evangelistens Forlag,
45 Warren Ave., Chicago, Ill.
1896.

I.

Felicie Waldo.

Felicie var en datter af Jean Waldo. Hun var sin faders og sin moders, madame Gabrielles, liv og lyst, og navnet Felicie passede godt til hende; thi selv var hun altid glad og lykkelig, og alle, som kom hende nær, gjorde hun ogsaa glade. Hun var som en venlig solstraale i huset, i verkstederne, i gaardspladsen, ja, blandt alle naboerne. Tidlig om morgenen vækkedes gjerne faderen og moderen ved hendes sang, og mangen gang, naar Jean Waldo var midt i en handel og maatte prutte med en eller anden kneben spinder fra landet, kunde han, naar han blot saa sin datter gaa over gaardspladsen, eller han hørte hende synge et brudstykke af en eller anden salme eller sang, ganske glemme sin handel og dens mulige fordele, som om saadant aldrig var til.

I samme grad og paa samme maade virkede hendes nærværelse paa naboerne. Betleren elskede hende, og væverne holdt af hende; hun kunde komme og gaa, som hun vilde, selv blandt stamperne og farverne, skjønt de var temmelig raa karle, og der var ikke noget, som hun ikke kunde sige til deres hustruer og gjøre ved deres børn. Naar spinderne fra landet kom ind med deres garn eller væverne med deres tøi, saa var det altid sikkert, at de havde en eller anden undskyldning for at vente i byen lidt, blot for at faa en lille samtale med hende. Hun var altid velkommen selv hos de rige i landsbyen, og ofte om sommeren og om efteraaret besøgte hun dem og blev da altid saa længe, som hun selv ønskede. Felicie var som en dronning saavel over alle i hendes faders hus som ogsaa over alle i byen, som kjendte hende.

Paa en af de sidste dage i december gik Felicie til St. Thomaskirken i Fourviere. Fourviere er en banke, som høiner sig saa at sige midt i staden Lyons hjerte, og Felicie syntes godt om at gaa op paa dens top, hvor hun, som hun sagde, maaske kunde faa noget at se. Hertil gik hun daglig sin pilgrimsgang; saaledes kaldte hun spøgende disse ture. Men det var ikke for at spotte, at hun kaldte dem saaledes og heller ikke for at gjøre hentydninger til de gamle kvinder, som daglig valfartede (som de gjør endnu den dag idag) til denne kirke; thi det var en almindelig mening og er endnu, at deres bønner fra dette sted vil bringe mere velsig-

nelse, end om de opsendes fra noget andet sted. Felicie saa altid ind i den lille kirke, idet hun passerede forbi, korsede sig med det hellige vand og faldt saa paa knæ foran alteret i det lille kapel ved siden af. I kapellet var der et billede, som forestillede helgenen St. Felicie, liggende paa jorden, medens ovenover saaes jomfru Marie, som aabenbarede sig for hende fra himmelen. Felicie—ikke helgenen — vilde her bede sit "Ave Maria" og Fadervor; naar hun var færdig, vilde hun da vente nogle minutter paa sine knæ for at "se, om hendes skriftefader havde noget at sige hende". Hun vilde da korse sig igjen, og idet hun gik forbi det store alter, vilde hun knæle der ogsaa og derpaa forlade kirken for atter at nyde den friske luft.

Dette gjentog sig næsten hver dag, men idag dvælede Felicie lidt længere der end sædvanlig. Iblandt de mange gaver, som en og anden til tak for bønhørelse havde hængt op rundt i kirken, saa hun idag to, som hun aldrig havde set før. Det var to billeder, malerier, som, for at sige sandheden, just slet ikke var vel udførte; men Felicie forstod sig ikke meget paa billeder, saa enten de var virkelige kunstverker eller ikke, betød de omtrent det samme for hende. Begge fremstillede en, som bliver bevaret gjennem en stor fare. Paa det ene saaes en ung pige, neppe ældre end hun selv, roligt siddende i en baad, som flød paa strømmen, og over hvilken laa ruinerne af en nys nedstyrtet bro. Paa det andet saa hun en ung ridder, som uden at

tage skade fik stød paa stød af fem barbariske saracenere, og i skyen saaes den hellige moder, som med en stav afvendte slagene og stødene af hedningernes lanser. Felicie saa kun et øieblik paa det sidste, men det første betragtede hun nøie og meget længe.

Ulykken, som var fremstillet paa dette maleri, havde Felicie selv været vidne til, og det havde gjort et saadant indtryk paa hende, at hun aldrig i sit liv vilde kunne glemme det. For kun et aar siden var Richard Løvehjerte og Philip Augustus af Frankrig komne til Lyon hver med et udmerket følge af riddere og soldater for at drage videre til korstoget. Erkebiskoppen af Lyon var den gang virkelig en uafhængig prins, og med al værdighed som en saadan, havde han modtaget de to konger og foranstaltet flere fester. Der blev afholdt en storartet messe i katedralkirken, og da tilsidst de to hære havde forsynet sig med det nødvendige for reisen, blev det forkyndt, at de straks skulde drage videre og fortsætte deres marsch mod den hellige stad. Alle i Lyon skulde naturligvis ud at se paa tropperne, da de drog bort; nogle paa floden i smaabaade, andre stod ved broen for at se dem, naar de gik over den, og nogle var endogsaa vandret langt forud paa veien for der at se et sidste glimt af de bortdragende.

Pigerne strøede blomster paa veien, hvor den smukke engelske konge Richard kom ridende i spidsen for sin hær, presterne i glimrende dragter

stod langs veien og svingede med kirkernes faner og sang skjønne sange, idet soldaterne drog forbi. Alle i Lyon, baade unge og gamle, var sikre paa, at om to eller tre korte maaneder vilde den stolte hær staa indenfor den hellige byes mure.

Men ak! Neppe var de to konger med nogle faa af deres følge komne over broen, førend den begyndte at svaie; folket fra byen, som var strømmet til for at se paa optoget, pressede stadigt paa, og pludselig gav en længde af broen efter og straks derpaa to andre, og alle, som var paa dem, soldater, heste, mænd, kvinder og børn styrtede tilsammen i Rhonefloden nedenunder. Strømmen var sterk, og den rev i rasende fart alt med sig; det var et skrækkeligt skue—de splintrede stumper af broens tømmer, mennesker og dyr laa der og flød omkring i en sørgelig forvirring. De, som var paa floden i baade, gjorde alt, hvad de kunde, for at redde de ulykkelige, men de var næsten selv i ligesaa stor fare som de andre, der kjæmpede for livet i flodens vande. De to konger vendte i al hast omkring og red tilbage til flodbredden, men her maatte de staa næsten som to afmægtige børn, ikke istand til at hjælpe, ja, selv ikke istand til at kommandere. Saaledes forvandledes denne stolte glædesdag i et øieblik til en dag, fuld af sorg og bedrøvelse.

Det var næsten et mirakel, at kun faa af de, som styrtede ned med broen, druknede; men mange, skjønt de vel reddede livet, kom dog saadan tilskade, enten ved selve nedstyrtningen eller siden

mellem vragstumperne af broen, idet alt kastedes hulter til bulter af den sterke strøm, at de blev gjort til krøblinger for hele livet. Og ethvert hus i Lyon havde sin del i sorgen og sin egen historie at fortælle om ulykken.

Billedet, som Felicie saa i St, Thomaskirken, forestillede hin ulykkelige scene, og den unge pige, som ved et saakaldt mirakel blev bevaret i faren, var Gabrielle L'Estrange, en guddatter af Felicies moder. Felicie selv havde paa afstand fra et høit sted set, hvorledes broen styrtede ned. Hun havde forudset, at selv om hun fulgtes med sin fader ud at se paa stadsen, saa vilde han neppe være istand til at tage vare paa hende i al denne trængsel. Men hun ønskede at se soldaterne drage bort, og medens de andre flokkedes til gaderne eller stillede sig op paa broen, gik hun helt op paa toppen af høiden Fourviere, hvorfra hun kunde se det hele og ganske tydeligt høre musiken og sangene dernede fra sletten.

Som hun stod der, og soldaterne begyndte at marschere over broen, havde hun som en forudfølelse af den store ulykke. Da saa hun, hvorledes der blev forvirring i de bageste rækker, og hvorledes alle løb med ængstelig hurtighed henimod floden; hun saa, hvorledes en støvsky steg iveiret, der skjulte broen for hendes blik, og hørte de hæse raab fra de skrækslagne tilskuere og fra de kommanderende. Hun anede, hvad der var sket, og skyndte sig hjemad; men hun behøvede ikke længe

at være i uvished om ulykkens udstrækning og virkelighed, thi førend hun naaede hjemmet, havde hun allerede hørt mange sørgelige fortællinger fra en eller anden, som var bleven berøvet en af sine kjære. Endnu før aften vidste hun, hvorledes Gabrielle havde været nær ved at forulykke, og hvorledes hun var bleven frelst.

Og alle de blandede minder og erindringer om denne dags glæde og sorg stod atter levende for hendes blik ved synet af dette billede.

Hun korsede sig atter og forlod den lille kirke. Mange underlige tanker og stemninger rørte sig i hendes sjæl. Hvorfor skulde en saadan ulykke komme? Hvorfor vilde den hellige moder netop frelse Gabrielle, medens andre overlodes til død eller lemlæstelse? Men dette tænkte hun ikke med bittert sind, fordi hun vidste, at der etsteds fandtes en løsning paa denne gaade. Hun gik endnu høiere op paa bakken. og som hun steg, svandt efterhaanden alle de mørke minder og tanker om død og sorg. Herfra havde hun en vid udsigt, og jo længere hun betragtede det vidtstrakte, solbeskinnede vinterlandskab, som laa der for hendes fødder, jo skjønnere syntes det hende. Hun svøbte sig tættere ind i sit shawl og satte sig paa en bænk, som stod i læ bag en mur paa et venligt, solbeskinnet sted, for, som hun altid gjorde, naar hun sad der, at betragte og beundre det skjønne panorama, som laa udstrakt for hendes blik.

Der er nogle, som paastaar, at man intetsteds

i Frankrig har en saa skjøn udsigt, som fra dette sted, og maaske det er sandt. Dernede, lige for hendes fødder, laa den venlige by mellem to floder Saone og Rhone, hvilke mødtes lige ned for det sted, hvor hun sad. Taarnene og spirene af Katedralkirken og de andre kirker, som ragede høit op over husenes tage, ja, selv røgen fra skorstenene, der som ranke søiler steg høit op i den stille, klare luft, saa hun langt nedenunder sig. Længere borte, ude paa landet, laa de store bøndergaaade med deres lange vaaninger, deres høstakke og skjønne haver, og hun kunde her, hvor hun sad, have peget paa og nævnt flere steder, hvor hun havde været i besøg en eller anden gang, enten om høsten eller om foraaret. Men længere ude antog det hele et brunligrødt eller blaagraat skjær, og jord og himmel flød ud i et; dog kunde hun af og til skimte ligesom smaa, hvide prikker i det fjerne, og hun vidste godt, at det, hun saa, var enten et kirketaarn eller de lange, hvide vægge af en eller anden ensom ridderborg, hvor maaske mænd og kvinder, ja, maaske selv lykkelige smaa piger, ligesom hun selv, levede.

Men Felicies øine dvælede ikke længe ved dette; langt, langt længere ude saa hun “sin gamle ven”, som hun sagde, Mont Blanc, som netop idag havde, hvad hun kaldte “rosenkinder”. Intet kunde være skjønnere end det syn, Felicie nu saa. Bagved hende gik solen just ned, og dens sidste straaler kastede et rødligt, rosenfarvet skjær over bjer-

gets snedække top, medens dets fod allerede begyndte at indhylles i dunkle skygger. Men dette drømmende, skjønne "syn", som Felicie kaldte det, og som hun maaske kunde faa at se høist en fire, fem gange om aaret, havde mangen en doven prest eller abbed og mangen en flittig væver som hendes fader og mange andre i byen aldrig set.

"Godaften, kjære, gamle ven," sagde pigen leende, som om bjerget, der var næsten hundrede mile borte, kunde høre hende,—"god aften, kjære, gamle ven! Hvor du er deilig i din aftendragt; vil du ikke nok komme til mit julegilde. Tak, gamle ven, at du lod mig faa et glimt af dig at se iaften, jeg vilde ellers have været saa ensom uden dig. Der har du et kys! og der endnu et,—og der er en fjær, som du maa have, og der er nok en!" Og hun kastede et par smaadun op i luften og betragtede med velbehag, hvorledes vestenvinden drev dem østover i retning af bjerget. "Godnat, kjære gamle ven! godnat! Moder siger, at jeg altid maa være hjemme, før solen gaar ned. Vil du slet ikke tale til mig? Nuvel, det gjør heller ikke noget; jeg ved godt alligevel, at du holder af mig; farvel, farvel!"

Saa trippede hun ned ad skraaningen igjen og tænkte ved sig selv, som sandt var, at alle mennesker og alle ting i verden vistnok holdt af hende, og saa syntes hun, at nu maatte sikkert Guds rige være kommet idetmindste for hende, og at hans vilje nu maatte ske paa jorden, som den sker i him-

melen. Og den skygge, som ved synet af de to billeder i St. Thomaskirken havde lagt sig over hendes sjæl, var nu ganske forsvundet tilligemed minderne fra den sørgelige scene.

Hun gik atter forbi kirken, ved hvis aabne dør hun modtoges med mange velsignelser og kjærlige blikke af betlerne, som stod der, og som hun alle hilste med et venligt "Gud velsigne dig". Lidt længere nede gik hendes vei langs med den høie klostermur, og hun undredes paa, om ogsaa haven derinde kunde være blot halv saa skjøn som den frie verden udenom, den verden, hun kunde se. Hun kunde næsten ikke tro andet, end at søstrene derinde engang imellem maatte klatre op i det høie klostertaarn for at "se hendes gamle ven"; eller vidste de maaske ikke, hvor skjøn og hvor venlig han var til alle, som holdt af ham.

Under saadanne tanker gik hun langsomt nedad, snart ad en vei, snart ad en anden, og snart gik hun paa en eller anden næsten ufremkommelig sti, hvor næsten aldrig nogen færdedes uden hun selv og maaske nogle geder. Men førend solen endnu var ganske nede, havde hun paa hjemveien hilst paa Pierre, væveren, og stanset lidt og talt med Ronet, en farver, og kysset de to smaa tvillinger, som neppe kunde gaa alene, og som den unge Stephens hustru, Marguerite, førte henad veien, en ved hver haand; og hun havde til hver en arbeider, som hun mødte, haft et venligt ord og en venlig hilsen, og nu stod hun hjemme paa gaardspladsen

igjen, aabnede den svære, tunge egetræs dør og traadte ind i Jean Waldos nette og hyggelige hjem.

Hendes moder løb hende imøde fra kjøkkenet, og Felicie kyssede hende, som hun altid pleiede at gjøre, naar hun kom hjem. Og Gabrielle tænkte nu, som hun havde gjort de tusende gange før, at ingen i hele verden var saa smuk og saa god som Felicie, og at hun heller aldrig havde været saa smuk som netop nu i dette øieblik. Hendes trøie, som var af fin, hvid uld, sluttede stramt om hendes liv; kjolens skjørt var ogsaa af uld, men af høirød farve; dog, trods denne kontrast i farver, klædte dragten hende ypperligt. Hun saa saa nydelig ud, som hun stod der med kinder rødmende af sundhed og liv, just kommen ind fra den friske, kolde vinterluft; hun var ret et udtryk af ungdom og lykke.

"Felicie, mit barn, jeg har spurgt efter dig; det er iaften St. Viktoriasaften, ved du, og jeg maa give dem alle deres julemedicin."

"Medicin! vil du ogsaa give mig medicin, kjære moder?"

Og i sandhed, hun syntes ligesaa lidt at trænge til medicin som en lærke.

"Naturligvis, min egen Felicie. Kan du nogensinde mindes en jul eller en midsommer, siden du blev født, da jeg ikke gav dig medicin? og derfor er det, takket være den velsignede jomfru Marie og St. Felicie, at du er saa frisk og sund. Jeg

har givet din fader og alle mændene deres entian og til alle kvinder St. Johannes urter, og her er en hel ny flaske fuld af lavendel og rosmarin, som jeg har brygget for dig, medens du var borte. Jeg har det altsammen færdig."

Felicie vidste af erfaring, at det her ikke nyttede at argumentere; og saa var hun ogsaa saa vant til altid at gjøre, hvad hendes moder bad hende om, at hun slet ikke tænkte paa at gjøre indvendinger. Det var jo blot at tage et par skefulde af denne ubehagelige blanding, og saa vidste hun, at bagefter ventede hende baade honningkage og appelsiner. Saa kyssede hun moderen og løb ovenpaa for at lægge sit tøi tilside og kom snart atter ned ad trapperne syngende:

Min frue kom ned fra den prægtige sal,
af roser var forklædet fuldt;
min frue sig satte i gangen sval
og pynted' en krone af guld,
og pynted' en krone af guld!

"Skal jeg have al den medicin, moder?" spurgte Felicie, "saa meget pleiede du da aldrig at give mig før."

"Nu er du ogsaa bleven ældre, mit kjære barn; du er allerede forbi det andet klimateriske aar."

"Ja, men det smager jo frygteligt, moder; saa stygt har det aldrig smagt før, synes jeg."

"Kjære barn, tag det hele i et drag; her er din appelsin, den vil tage den stygge smag bort. Maaske det ogsaa er lidt sterkere, end jeg er vant til at lave det, fordi bladene, som jeg brugte, var de bedste, jeg nogensinde har set."

Felicie væmmedes ved at drikke denne beske blanding; men hun forsøgte at smile, idet hun, som moderen havde sagt, drak det hele ud i et langt drag.

Men pludselig blev hun bleg. Og med et udtryk af skræk og smerte i sit ansigt. som forskrækkede moderen, skreg hun:

"O, moder! kjære moder! det brænder mig, det brænder mig! Saadan har du aldrig før gjort din datter fortræd!"

Og grædende skjulte hun sit ansigt ved moderens bryst og hulkede:

"O, hvor det brænder, hvor det brænder!"

Madame Gabrielle blev meget forskrækket. Hurtig skar hun appelsinen istykker og lod Felicie spise den, men det hjalp ikke noget; hun lod hente olje og sne, lod bringe koldt vand, som lige var hentet fra bunden af den dybe brønd; men intet af alt dette syntes at hjælpe.

Felicie vilde nødig, at moderen skulde blive bange og forsøgte at tilbageholde sine klager og at skjule alle udtryk af smerten. Men hvor meget hun end stred imod, kunde hun dog ikke skjule, at hun led; thi hendes legeme sittrede fra hoved til fod. Gabrielle tilkaldte Jeanne og Marie, og de

lagde den syge tilsengs. De svøbte hende ind i varme klæder, varmede hendes hænder og fødder; de brændte forskjellige slags træ og bark, for at hun skulde indaande røgen; de prøvede alle de simple og ikke simple midler og husraad, som de kjendte; naboerne kom til, en efter en, og enhver af dem vidste altid et nyt og bedre raad end de, som allerede var forsøgte.

Et og andet af de mere kraftige midler kunde maaske give et øiebliks lindring, men det var ogsaa kun for et øieblik. De taarer, som Felicie ikke kunde holde tilbage, og som rullede ned ad hendes kinder, viste klart nok, at hendes lidelser endnu ikke var forbi; og denne voldsomme sittren og gysen, som Gabrielle var saa bange for, kom atter og atter igjen, omtrent hver tredje eller fjerde minut. Flere gange var der sendt bud efter Jean Waldo, men ingen var istand til at finde ham; selv da natten havde hyllet alt i sit mørke, sorte slør, var han endnu ikke kommen tilbage.

Da var det, at Gabrielle sendte bud efter den unge florentiner-doktor, hvis bod laa nær den før omtalte katedralkirke, og som var gjenstand for hele omegnens overtroiske beundring. Det var noget, som hun aldrig før havde gjort, men nu maatte hun.

"Bed ham at komme øieblikkelig, Adrian! Sig ham, at min datter er døden nær, og at han ikke maa tøve et eneste minut; bed ham for Kristi kjærligheds skyld, at han maa komme straks."

Nær døden, — disse ord forøgede betydeligt angsten og skrækken blandt den allerede grundigt forfærdede husstand. Alle havde vel været lidt ængstede over dette tilfælde, men ingen af dem havde dog vovet at tænke, langt mindre at sige, at deres yndling, som lige indtil nu var saa livsfrisk og glad, skulde dø. Og sidst af alle havde Gabrielle tilladt sig selv at nære denne tanke; men nu var al hendes forrige tillid til hendes egne lægemidler forsvundet tillige med den foragt, som hun tidt havde følt for læger, og som hun ofte havde ondt ved at skjule, naar hun af og til mødte en af dem paa gaden.

Niobe var ikke mere afmægtig overfor Apollo, end hun var overfor dette tilfælde. Hun vidste, at om lægen skulde kunne hjælpe, maatte det ske snart. I dette fortvilede øieblik var det, at hun sendte bud efter doktoren, som hun nu ventede paa med en rolighed, over hvilken hun selv forundrede sig.

II.

Jean Waldo.

Guilio, florentiner-lægen, kom henad gaden sammen med drengen, som havde hentet ham; ved siden af dem gik en morian, som bar en stor kurv fuld af mediciner og instrumenter. Som de hurtigt nærmede sig til huset, indhentede de Jean Waldo, som langsomt kom gaaende samme vei, og først da fik han af dem at vide, hvad der var sket i hjemmet, og hvilken fare der truede Felicie, hans datter.

Dersom nogen havde fortalt Jean Waldo, som denne eftermiddag sad som kasserer for væverlauget, at hans navn, Waldo, skulde blive bekjendt for alle mennesker i alle lande, fordi hans frænde, Pierre Waldo, bar det samme navn, da vilde han høilig have forundret sig og maaske antaget og holdt vedkommende, som sagde dette, for en nar. Men slegtninge var de, det var der ingen tvil om; ingen kunde se deres ansigter, ja selv deres

øine og skjeg, uden at se, at de var beslegtede. "Vi er begge fra byen Vand," pleiede Jean Waldo at sige, naar nogen spurgte ham; men han syntes aldrig om, at nogen spurgte ham angaaende dette, og han tog sig vel iagt ikke at blive indviklet og indblandet i Pierre Waldos kjætterier. "Hvorfor mon han altid blander sig ind i disse preste-affærer?" sagde Jean Waldo; "hvorfor kan han ikke gjøre, som jeg gjør? Jeg passer mig selv og lader andre passe sig selv. Hvorfor kan ikke min slegtning, Pierre Waldo, hvis han er min slegtning, gjøre, som jeg gjør?"

Jean Waldo var en dygtig forretningsmand og havde god held til alting. Han pruttede med væverne, som bragte ham tøi, og med spinderne, som bragte ham garn, og fik dem næsten altid til at slaa af paa prisen. Han havde næsten altid firti vævere ansat i sit verksted, alle af de dygtigste, som fandtes; og de handlende i Lyon sagde, at Jean Waldos varer var ubetinget de bedste, som fandtes i markedet; saaledes syntes held og lykke at følge ethvert af hans foretagender. "Saaledes gaar det," sagde han, "naar man passer sin egen forretning og lader andre folk selv passe deres."

Pierre Waldo, hvem Jean Waldo lidt haanligt havde omtalt som sin frænde, og som nu er kjendt overalt, hvor den kristne religion er kjendt, havde engang været en velstaaende kjøbmand i Lyon. Men Pierre Waldo var ikke en af den slags, som kun gik til messe, fordi presten bød ham at gaa.

Han havde faaet øinene op for Guds godhed imod sig og sine, og han gik til messe for at takke; og han var glad ved at takke Gud paa samme sted og paa samme maade, som andre mennesker takkede. Hans moder havde allerede i hans tidlige barndom lært ham at læse, og han havde siden altid haft en sterk trang til at læse alt, hvad han kunde faa fat paa. Og da han en dag tilfældig fik fat paa en bog, som viste sig at være et eksemplar af de fire evangelier paa latin, begyndte han straks at læse denne med stor glæde og iver. Fader Jean af Lugio, den af presterne, som han kjendte bedst, og som var en ærlig og ydmyg mand, var straks villig til at hjælpe Pierre med latinen. Der var just i de dage ikke saa stor forskjel paa latin og det romerske sprog, som en stor del af Pierre Waldos kunder talte, saa han fandt det ikke nær saa svært, som han først havde tænkt, at læse og forstaa den underlige bog, som han havde fundet.

Da fader Jean saa, hvor meget den slags læsning interesserede og glædede Pierre, viste han ham mange andre skrifter og bøger, der fandtes i sakristiet; blandt dem var ogsaa Pauli breve og Johannes' aabenbaring. Tilsidst havde Pierre set hele det gamle testamente og sammen med den gode, gamle prest læst endel af den gamle lov.

Men det er usikkert, om nogensinde denne Pierre Waldos bibelkundskab vilde have gavnet ham, hvis ikke noget var hændt, som havde sat sit merke paa hele hans liv. Han og andre handlende

i nabolaget pleiede undertiden at samles til smaa festlige sammenkomster, hvor enhver især prøvede at udøve den største gjestfrihed, men hvor ogsaa paa samme tid den ene prøvede paa at overgaa den anden i flotte tilstelninger og i at vise, hvem der havde den største velstand og de bedste vine.

Et saadant selskab var en aften forsamlet i Robert, Gasconienserens hjem. De havde spist et forsvarligt aftensmaaltid, og vinglasset gik flittigt rundt. En af selskabets yndlinge havde sunget en for de tider almindelig kjærlighedssang; selskabet klappede, klinkede og drak, og en af dem bad ham om at synge sangen igjen, men af en eller anden grund var sangeren, Walter, ikke tilsinds at synge mere og sagde nei. Aldrig saa snart havde han negtet at synge, før William Jal, en gammel ven af Pierre Waldo, som sad ved hans side ved bordet, sprang op med en høi latter og sagde:

"Du skal synge den igjen, Walter!"

Og med en drøi ed faldt hans kraftige næve paa bordet, saa det dundrede, og han fortsatte:

"Du skal synge den, Walter, eller jeg vil aldrig smage en draabe vin mere!"

Neppe havde han udtalt disse frygtelige ord, før udtrykket i hans ansigt skiftede, som om han følte en voldsom smerte. Han blev bleg og vaklede; for et øieblik holdt han balancen ved at støtte sig mod bordet, men saa faldt han om paa gulvet— og var død.

Fra det øieblik var Pierre Waldo et nyt men-

neske. Han havde været vidne til, hvorledes den letfærdige spotter straffedes, hvorledes straffen fulgte synden lige i hælene; han saa, hvorledes det kolde, afsjælede legeme blev baaret hjem i den mørke, uhyggelige nat; han prøvede forgjæves at trøste den fortvilede enke og de grædende børn, som vaktes op af søvne for at se deres ulykkelige fader. I denne sørgelige nat kom Pierre Waldo til at se tilbage paa fortiden, at betragte sit henrundne liv, og han kom tillige til at skue ud i fremtiden og gruble paa dens mange muligheder. Fra den stund af læste han ikke mere evangelierne af blot læselyst. Han samlede og udvalgte skriftsprog, som han syntes, han selv behøvede, og oversatte og gav til naboerne, og allerede meget snart fandt han, at nogle fromme og gode mænd alt længe havde følt, hvad han nu følte, at alle mennesker havde ret til at kjende lignelserne, salmerne og alle vor Frelsers velsignede sandheder, som findes i bibelen.

Nogle af hans kunder, som reiste fra by til by, bragte ham af og til brudstykker af Matthæus' og Lukas' evangelier og af Pauli breve, hvilke var oversatte i de almindelige sprog. Pierre Waldos hjem og hans oplagshus blev snart almindelige samlingssteder for saadanne, som søgte at leve et renere og enfoldigere liv. Han selv havde faaet et saadant indtryk af den uhyggelige scene hin nat, at han aldrig glemte det; han var villig til at give alt, hvad han havde, til de fattige, sagde han. En-

hver, som kom til ham og bad om hjælp, fik noget, enten de var fra Lyon eller fra landet; dersom de bad om mad, fik de det, og i ham selv fandt de altid en ven.

Næsten hele selskabet, som havde været sammen hin aften og været vidne til den ulykkelige spotters død, fulgte Pierres eksempel og gav alle beredvilligt til dem, som led nød. Disse begyndte snart af andre og undertiden ogsaa af hverandre indbyrdes at kaldes "de fattige i Lyon". De havde ingen ny religion; deres religion var den, de fandt i vor Frelsers ord til den rige, unge mand, i hans ord til Peter, fiskeren, og til Marie Magdalene. Disse simple ord havde saaledes grebet dem, at de havde gjennemtrængt deres hele liv; de læste dem for alle, som kom til dem for at blive hjulpet, afskrev og oversatte dem i folkesproget og gav afskrifter til alle, som var villige til at bringe dem rundt til andre enten i byen eller paa landet.

Omtrent paa samme tid og paa næsten samme maade var det, at Frans af Assisi blev paavirket og gav alt sit gods til de fattige og begyndte at prædike et fattigdommens evangelium. Det syntes dog, at disse to maa have optraadt og virket uafhængig af hinanden; alt tydede endogsaa paa, at de aldrig har kjendt hinanden, selv ikke af navn.

Lyon var paa denne tid selvstændig styret af en religiøs korporation, som var kjendt under navnet "St. Johannes ordenskapitel". Erkebiskopen, som den gang ogsaa var en slags verdslig fyrste

eller prins, stod som hoved for denne forening, og det var egentlig hans vilje, som alle i Lyon maatte bøie sig under. Saa snart han fik nys om, at disse kjøbmænd, de "fattige i Lyon", tog sig for at uddele bibelsprog og læse skriften for sine landsmænd, forbød baade han og kapitlet dette.

"De fattige i Lyon" maatte overlade denne sag til presteskabet.

Pierre og hans venner var forbausede. De gik til den hellige fader i Rom og fortalte ham, hvad deres agt var at gjøre; han var meget tilfreds med, hvad de havde gjort og fremdeles ønskede at gjøre; og han gav dem sit samtykke. Men paa samme tid lod han dem ogsaa vide, at de ikke maatte prædike uden erkebiskopens og ordenskapitlets tilladelse. De bad ogsaa om denne tilladelse, men biskopen og de andre stormænd negtede dem den rent ud.

Negtet tilladelse til at prædike Jesu Kristi eget ord og gjøre ham kjendt iblandt folkene! det var mere end de maatte taale. Og dette forbud blev ogsaa grunden til, at Pierre Waldo og "de fattige i Lyon" saa sig nødsagede til at bryde med paven og presteskabet. "De har forladt troen," sagde Pierre, "og vi bør adlyde Gud mere end mennesker."

Dette sidste gav signalet til, hvad som fulgte. Erkebiskopen og kapitlet forviste og uddrev Pierre Waldo og alle, som fulgte ham, fra Lyon. Al hans eiendom, hans bøger og alt, hvad de kunde finde,

blev beslaglagt, og han selv med alle sine maatte flygte til bjergene.

Dette var grunden, hvorfor den velstaaende Jean Waldo, væveren, faderen til den smukke Felicie, ikke var saa vel tilmode, naar nogen spurgte ham, om Pierre Waldo og han var slegtninge; han vilde ikke have noget at bestille med "de fattige i Lyon". Han var ikke en af deres, og heller ikke vilde han være det. "Pierre Waldo," pleiede han at sige, "var en gang en god forretningsmand, og der var ikke en kjøbmand i Lyon, som havde en bedre fremtid for sig end han; men saa snart han begyndte at befatte sig med denne læsen og skriven, med disse tiggere og prædikere og alt det øvrige slæng, saa var det forbi med forretningen." Og saa vilde Jean Waldo altid til slutning sige: "Jeg passer mig selv og min forretning, lad dem passe sig selv; dersom Pierre havde gjort, som jeg gjør, saa behøvede han nu ikke at gaa og krybe i skjul mellem bjergene."

En saadan mand var Jean Waldo. Og som han nu langsomt gik op ad bakken, gik han just og tænkte paa, hvor høit han dog i grunden stod over alle andre, og hvor lidet han trængte til andres hjælp, ja, han behøvede den aldeles ikke. Han vilde slet ikke have lagt merke til Guilio, doktoren, om han havde mødt ham paa gaden denne eftermiddag, endskjønt han kjendte hans ansigt saa godt som nogens. Og hvis du vilde spørge ham, hvorfor han ikke hilste paa en saadan mand, ja, lod som om

han ikke saa ham, vilde han svare: "Jeg passer mig selv, lad doktoren gjøre ligesaa; min forretning er ikke hans, og hans er ikke min."

Men nu indhentedes han, som allerede nævnt, paa den snevre gade af lægen og hans tjener og drengen Adrian, som havde hentet lægen, just som han langsomt og med synligt velbehag nærmede sig hjemmet. Florentinerlægen var heller ikke fri for at være en smule stolt, og han kunde have gaaet forbi væverlaugets kasserer, som han havde gjort endnu denne dags morgen, uden at værdige ham et blik. Men drengen, Adrian, bemerkede straks sin herre og fortalte ham i korthed den sørgelige nyhed om Felicies farlige sygdom.

Efter at Jean Waldo havde hørt dette, var han ikke den i selskabet, som gik langsomt. Han greb fat i den ene side af den store kurv, som den sorte tjener bar, og trak afsted med ham saa hurtig, at han næsten ikke kunde følge med. Han formeligt overdængede lægen med spørgsmaal angaaende Felicie, hvilke han naturligvis ikke kunde besvare, da han endnu ikke havde set hende. Og nu stod de da næsten aandeløse af den hurtige gang i den svære, bueformige porthvælving, som førte til Jean Waldos gaardsplads.

III.

Florentineren.

Den unge læge, hvem madame Gabrielle havde kaldt tilhjælp, var fra byen Florens; han havde ikke længe boet i Lyon og kaldtes endnu for det meste florentineren. Den gang var lægevidenskaben endnu ikke kjendt som noget særskilt, enkelt fag iblandt folk; presterne var den gang tildels ogsaa læger og blev ofte tilkaldt i tilfælde af sygdom; og det var tidt, at de beviste, at de havde ikke saa liden dygtighed i det stykke.

Men da kundskaben om østerlandsk kunst blev bragt vestover ved deltagere i det første og andet korstog, begyndte folk at faa en mere videnskabelig kjendskab til det menneskelige legeme, dets konstruktion og dets sygdomme, og videnskaben fordrev den gamle overtro og de gamle formodninger.

Saaledes kom det, at der her fandtes en mand, som, uden tillige at være prest og barberer, havde vundet sig et navn som en dygtig læge og som en,

der forstod at holde døden paa tilbørlig afstand. En saadan mand var florentineren Guilio.

Han var hurtig i sine bevægelser, talte lidet, og naar han blev spurgt om noget, betænkte han sig altid lidt, før han svarede. Det syntes næsten, som om ordene først maatte gaa igjennem en slags maskine, der altid tog sin bestemte tid, førend den lod dem slippe ud. Alt, hvad han sagde, var afmaalt og bestemt ligesom ogsaa hans skridt, naar han gik. Man maatte absolut, blot ved at se ham gaa over gulvet eller ved at se ham lægge puden tilrette under en patients hoved, faa tillid til ham. "Jeg følte, som om der var en profet i huset," sagde Mathilde, en af tjenestepigerne, som var sendt ud at hente noget varmt vand i kjøkkenet, og som der benyttede øieblikkets anledning til at fortælle de forsamlede om tilstanden i sygeværelset.

Da doktoren traadte ind i sygeværelset, var mere end en time forløben, siden Felicie havde maattet drikke madame Gabrielles bitre, giftige blanding. Den brændende fornemmelse, som Felicie først havde følt, var nu forsvunden eller dæmpet ved nogle bedøvende midler, som de havde givet hende. Men sygdommens andet stade var muligt endnu forfærdeligere, end det første havde været.

Paa den nydelige lille seng, hvor de havde lagt hende, i det lille værelse, hvor hun selv havde pyntet væggene med de forskjellige merkelige ting, som hun havde bragt hjem fra sine fodture og sine

besøg paa landet, laa hun bleg og uden bevidsthed. Den meste tid laa hun saaledes stille, næsten uden tegn til liv; men af og til vilde hun pludselig springe op som i krampetrækninger og da atter falde tilbage og synke hen i en dødlignende døs. Hun kastede sig frem og tilbage paa sengen og stirrede paa dem, som stod rundt hende, og som undertiden maatte holde hende med magt, uden at kjende dem. Nogle faa minutter kunde hun saaledes gjøre voldsomme anstrengelser for at befri sig og komme op, og saa faldt hun atter hen i den forfærdelige dødlignende tilstand og laa fuldstændig uden bevidsthed,

Hun havde just haft et saadant anfald, og hendes moder stod og aftørrede det blodblandede skum, som ved hvert anfald vilde komme ud af hendes mund og næse, da doktoren traadte ind. Hun gjorde i et øieblik plads for ham ved sengen, og med den megetsigende profetmine, som havde fyldt Mathilde med saa stor respekt, satte han sig ned og følte paa den syges puls. Derpaa undersøgte han et for et de midler, som moderen og naboerne havde givet den syge som mediciner og som modgift, hvorefter han fra sin egen kurv, som den sorte tjener havde bragt, tog forskjellige mediciner, hvis kraft og virkning han vidste, han kunde stole paa, og gav Felicie dem og fortsatte tillige med at bruge de udvendige midler, med hvike de ivrige naboersker havde begyndt.

Men han saa i løbet af et par minutter, hvilken

af disse mange hjælpere var nyttig og brugbar ved sygesengen, og snart havde han med en venlig værdighed, som ingen kunde modstaa, bortsendt dem alle med undtagelse af den stakkels moder. Han gik hen til vinduet, og skjønt natten var kold, aabnede han dog dette og tillod vinteren at aande sine kolde pust ind i sygeværelset. Saa gik han atter tilbage til sygesengen, satte sig ned og bad med en næsten kongelig høflighed madame Gabrielle at fortælle alt, hvad hun vidste, om denne sørgelige hændelse.

Hun fortalte, og han lyttede med megen opmerksomhed til hendes forvirrede, usammenhængende skildring af tragedien, medens han stadig følte med haanden paa Felicies pande eller puls. Madame Gabrielle fortalte med feberagtig hurtighed hele historien, medens taarerne løb ned ad hendes kinder. Han lagde nøie merke til, hvad hun sagde, og prøvede aldrig paa at stanse eller afbryde hende, selv naar hun talte vidt og bredt om ting, som slet ikke vedkom historien, — ting, som han sagde, eller som hun sagde, eller som den sagde. Han syntes at forstaa, at hun snarest vilde naa maalet, naar hun fik lov til at gaa sin egen vei, selv om den var lidt kroget og vildsom.

Det var først, da hele historien var tilende, at florentiner-doktoren forlangte at se medicinen, "sundhedsdrikken", som madame Gabrielle kaldte den, der havde frembragt al denne elendighed; men saa fik den syge pludselig et nyt anfald af krampe-

trækninger. Dersom ikke "profetens" magt og hans rolige maade at tage tingene paa havde vist sig før, saa viste den sig nu. Han syntes at kunne berolige patienten med et eneste ord bedre end de, som han just havde sendt bort, havde kunnet gjøre med lange ordstrømme af formaninger og beroligende bønner. Naar han holdt hende fast, holdt han hende saa, at hun ikke engang prøvede paa at gjøre sig fri. Naar han bød hende aabne munden for at tage medicin, gjorde hun det med en saadan villighed og lydighed, som om en gud havde befalet det; og under saadanne omstændigheder var anfaldet snart forbi. Men endnu saaes det samme blodige skum paa hendes læber og ved hendes næse; endnu havde hun den samme dødlignende bleghed som før, og det lidende, døende udtryk, som paa en gang efter et saadant anfald viste sig i hendes ansigt, syntes for madame Gabrielle endnu forfærdeligere end før. Florentineren følte atter hendes puls, naar pigen saaledes træt og afmægtig efter krampeanfaldet faldt tilbage; og han talte nøie og ofte hendes aandedrag. Nu først begyndte han at undersøge giftblandingen, som Felicie havde drukket.

Han smagte paa det atter og atter saa frygtløs, som om det var blot vand eller vin. Om han blev forundret, eller om han blev forfærdet over, hvad han opdagede, det fortalte hans kloge, mørke øine intet om, og ikke en mine i hans ansigt røbede, hvad han tænkte. Han vendte sig til madame Ga-

brielle og spurgte hende, naar hun havde brygget det, og hvor hun havde faaet planterne.

Svaret var ligesaa forvirret og meningsløst, som hendes forrige forklaring havde været, og var ikke til megen nytte.

Den gode kone havde haft for skik for mange aar, lige siden hun var bleven gift, hver St. Johannes' dag, hver St. Margretes dag, aftenen før jomfru Maria bebudelsesdag og aftenen før allehelgensdag at gaa ud og samle de forskjellige planter, som hun syntes, var nødvendige for hendes husapotek. Hun vilde samle mange forskjellige slags: rosmarin, vilde lavendler, Marias lavendler, regnfang, rude, diptam, safran, rapgræs, jomfru-urter, St. Johannesurter, himmelurter, vinterurter, fruehaar og matrem; og Gabrielle nævnte dem alle hurtigt og ligegyldigt. Lægen gyste, idet han tænkte paa, hvilke ødelæggende kræfter, der skjulte sig under disse navne, som den uvidende kvinde saa skjødesløst opramsede, men han skjulte sin vrede og lod ikke et eneste træk eller en mine forraade hans forskrækkelse. Og dette aar, sagde hun, havde hun som sædvanlig plukket urter og planter St. Johannes aften.

Lægen vidste godt, at himmelurter og diptam aldrig var kraftigere og farligere, end naar de var samlede just denne aften, hvis det var fuldmaane. Og igjen var hun gaaet ud St. Johannes aften, og havde bragt hjem tre store kurve fulde af urter; ligeledes gjorde hun aftenen før Maria bebudelses-

dag. Men paa allehelgensdag, bekjendte hun, var hun nødt til at blive hjemme for at se til nedsyltningen af nogle blommer. Ulykkestilfældet — thi et tilfælde var det, det var sikkert—maatte da være indtruffet. Hun havde sendt bedstemoder, Prudhon, som sikkerlig maatte vide besked; for hvis nogen der i byen kjendte til landets urter og planter, saa var det madame Prudhon.

Madame Prudhon var det, som havde bragt rødderne, barken og urterne, som madame Gabrielle saa selv havde blandet. Og hvad selve brygningen angik, ja, saa skete det paa St. Elisabeths dag og paa St. Cecilies dag. Hele blandingen var saaledes et afkog af planter endnu neppe seks uger gamle. Lægen spurgte videre, om hun kunde vise ham nogle af de rødder og den bark, som madame Prudhon havde samlet, eller om hun havde brugt det altsammen?

Madame Gabrielle var ganske sikker paa, at hun ikke havde brugt det altsammen, og hun forlod værelset for at finde det, som var tilbage. Hun gik ind i sine egne "helligdomme", glad for et øieblik at være fri for synet af hendes ulykkelige egtefælle, som just nu kom tilbage til sygeværelset efter at have forrettet et ærinde og hentet noget, som florentineren havde brug for.

Da saa Felicie atter fik et krampeanfald, var det Jean Waldo, som maatte udføre florentinerens ordre og være ham behjælpelig med patienten, og lægen saa snart, at Jean Waldo var en mand. Fa-

deren var ligesaa bestemt og afmaalt i sit væsen som lægen; han fattede situationen, og han fulgte enhver af lægens bevægelser og udførte hans befalinger til punkt og prikke. Det var en ynk at se, hvorledes den stakkels fader søgte at blive kjendt af datteren, men det skete ikke. Enten han nu haabede eller tvilede, saa havde han dog kraft og selvbeherskelse nok til at kunde gjøre alt, hvad lægen sagde. Han bragte alt, hvad lægen bad ham at bringe, han stod, hvor han bød ham staa, og med fast og rolig haand talte han draaberne fra den lille sølvflaske, som indeholdt florentinerens medicin. og med en ligesaa rolig haand holdt han op hovedpuden under Felicies hoved, medens hun tog draaberne, og lagde den ligesaa rolig tilrette, naar hun atter lagde sig tilbage i sengen. Anfaldet var kortere og mindre heftigt denne gang, end de forrige havde været; men dette syntes mere at have sin grund i den syges svaghed og afkræftelse end i nogen bedring i sygdommen. Jean Waldo vidste godt, at kjød og blod vilde ikke længe kunne udholde saadanne voldsomme rystelser.

Som hun atter sank tilbage, talte lægen atter pulsslagene og aandedragene ligesaa nøiagtigt og forsigtigt som før. Derpaa tog han op af sin lomme en lille sølvkugle, aabnede ved en skrue et lille hul i den og trak ud af den en lang silketraad, som var fast med den ene ende til kuglen; i den anden ende af traaden var en lille sølvkrog, som han heftede fast i gardinerne. Han havde saaledes forfærdiget

en slags perpendikel, og snart havde han ved et let slag med haanden sat den i bevægelse. Han satte sig atter ved sygesengen, lagde haanden paa den syges hjerte og sammenlignede dets urolige, uregelmæssige slag med perpendiklens taktfaste, bestemte svingninger. Og af og til, naar dens kraft var næsten udtømt, og dens svingninger blev korte og hurtige, bød han Jean Waldo atter ved et lille slag at sætte den i fart.

Medens de var saaledes beskjæftigede, kom madame Gabrielle, den skyldige eller uskyldige aarsag og frembringer af al denne elendighed, tilbage. Hun havde forklædet fuldt af urter, rødder, pulver og bark i forskjellige smaa pakker, som hver for sig var meget omhyggelig merket. Florentineren tog en for en af dem, smagte paa dem og nedskrev navnet paa hver enkelt urt, medens den sorte tjener holdt blækhornet for ham. Moderen var endnu tavs af forskrækkelse og talte ikke, uden nogen spurgte hende om noget; men naar hun blev spurgt, og hun svarede, laa der en underlig bestemthed i hendes svar. Der var ikke nogen tvil om, at de planter, rødder, urter og blade og den bark, som laa paa bordet, var netop samme slags, som Gabrielle havde kogt og blandet, og som hun kaldte en "sundhedsdrik".

"Her er madame Prudhons feiltagelse," sagde lægen nølende, som om han hellere slet ikke vilde have sagt det. "Hun troede, at hun her havde roden af den plante, som kaldes spansk jomfruurt;

jeg antager, at hun ikke saa bladene paa den, da de formodentlig var tørre og sammenkrympede eller affaldne. Men denne er den skarntydeløvede vandstenbræk."

Han tog pakken og overbeviste snart baade Jean Waldo og hans hustru om, at madame Prudhons jomfruurt var i virkeligheden en af de mest farlige gifte, som fandtes.

"Og der er ingen modgift?" spurgte faderen ængstelig.

"Den bedste modgift," sagde lægen venligt, "er at gjøre, hvad Deres hustru har forsøgt at gjøre — at befri den stakkels piges legeme for alt, hvad det ved denne ulykkelige hændelse er blevet fyldt med."

Og for ligesom at trøste madame Gabrielle en smule fortsatte han:

"Det var en god ting, at det var hjemme, det skete, og at hun havde sin moder til at pleie sig. Gud ved, hvor meget af denne gift, der endnu kan være tilbage, som hun ikke har kastet op? Hun maa have drukket saa meget, at det vilde være nok til at dræbe alle os her; og havde ikke hendes moder været snarraadig nok til at give hende brækmidler og befri hendes mave for den største del af giften, saa havde det sikkert allerede været forbi med hende."

Dette var alt, hvad han syntes at bryde sig om at sige, og faderen og moderen havde ikke mod til at spørge ham om mere. Omtrent hver halve time

bad han dem at sætte sølvperpendiklen i bevægelse, og han selv sad og talte den syges pulsslag og nedskrev i en lille bog, smaa notitser over sygdommens ytringer og iøvrigt, hvilke iagttagelser han gjorde; men hverken Jean Waldo eller hans hustru vovede at spørge, om det var bedre eller værre med den syge.

Af og til fik Felicie et nyt anfald; men de blev stedse kortere og med længere mellemrum, enten som en følge af medicinernes virkning eller som en følge af, at giften begyndte at tabe sin kraft. Jean Waldo syntes at kunne se paa lægen, at han var mere bange for sygdommen nu, da den viste sig mindre heftig, end han havde været. da den ytrede sig i al sin voldsomhed. Men hvem kunde vel tilfulde være sikker paa, hvad denne jernmand tænkte eller ikke tænkte, følte eller ikke følte. Den stakkels fader vidste godt, at det maaske kun var hans egen indbildning, som gjorde, at han syntes at kunne læse noget ængsteligt i lægens ansigt; men spørge ham turde han ikke.

Henimod midnat fo'r Felicie atter op og begyndte at tale i vildelse; men denne gang var der dog mere sammenhæng og fornuft i hendes ord, end der før havde været, under de forrige anfald:

"Gabrielle, denne vei! denne vei! kjære Gabrielle, hører du ikke? Det er jo Felicie, din egen Felicie, Gabrielle! Frygt ikke! frygt aldrig! jeg har talt med vor moder, vor frue, du ved. Det var bravt, mit eget lille søskendebarn. Pas paa, pas

paa! se det store stykke tømmer der! Nu, det var godt, o, hvor det var godt! hun er over det, hun er frelst! frelst!"

Felicies sidste ord lød næsten kun som lange sukke, og saa sank hun atter afmægtig tilbage paa puderne.

Florentineren saa forundret paa hende; han forstod ikke rigtigt, hvorledes et saadant anfald som dette, der just ikke syntes saa anstrengende at se paa, kunde tage saa meget paa kræfterne.

Det var den første gang, lægen syntes at ønske nogen forklaring over Felicies fantaseren. Han udtrykte dog ikke dette ønske i ord, men i blikke-og madame Waldo benyttede ogsaa straks anledningen til at fortælle, hvad hun vidste.

"Gabrielle er Felicies kusine, min søster Margarets datter, og Felicie holder saa meget, o, saa meget af hende. Og nu tænker hun, at Gabrielle er i fare. O, ja! det gjør hun. Hun tænker, at broen styrter ned, og at Gabrielle er falden i vandet. Deres høiærværdighed erindrer maaske, at den hellige moder frelste Gabrielle og mange andre, da broen sank ned."

Lægen bukkede høfligt som for at vise sin erkjentlighed for hendes forklaring. Derpaa tog han atter den syges haand og begyndte at føle hendes puls og gav ved et vink Jean Waldo tilkjende, at han atter maatte sætte perpendiklen igang.

Maaske var lægen denne gang lidt mere tilfreds med resultaterne af sin undersøgelse, end han

havde været før. Dog, hvem kunde vide det? Thi ingen af de tilstedeværende kunde se hans udtryk i det halvmørke værelse, og ingen vovede at spørge ham.

Derpaa bød han Jean Waldo at forlade værelset. Den ulykkelige fader tiggede og bad om at faa lov til at blive, men lægen var ubøielig. Madame Gabrielle og en af hendes piger kunde yde ham al den hjælp, han behøvede; desuden havde han sin tjener, saa han havde hjælp nok, mere end nok. Ja, han vilde sende moderen bort ogsaa, sagde han sagte ved sig selv, men han vidste, det vilde dræbe hende, maatte hun gaa.

Tilsidst ynkedes han dog over den stakkels bedende fader saa meget, at han lovede ham, at han maatte komme tilbage igjen en time før daggry; saa kunde han faa lov at afløse hans hustru og tage hendes plads ved sengen, hvor hans syge datter hvilede.

Jean Waldo gik, fordi han var befalet at gaa. Hans sterke, egensindige vilje gav efter for denne underlige fremmedes endnu sterkere vilje; ham kunde han ikke være ulydig. "Profet," ja, i sandhed profet! Denne profet gjorde det mirakel, at turde befale Jean Waldo; og han saa det endnu større, at han adlød befalingen.

Men den ængstede fader sov ikke et minut i de timer, han var borte, og endnu længe før det gryede ad dag, kom han tilbage for at gjøre fordring paa den lovede rettighed: at vaage over sit

syge barn. Og nu sendte han og florentineren madame Gabrielle bort for at hvile sig; og det trængte hun ogsaa til, for hun var meget medtaget og udmattet af at vaage og af den megen ængstelse.

Nei, natten havde ikke bragt meget haab. Anfaldene var, det var sikkert nok, mere sjeldne end før, men saa var deres eftervirkninger, som det syntes, meget værre. Den tanke syntes at være klar for moderen, at hendes datter var altfor svag og altfor haardt angreben til, at hun kunde komme sig. Hun havde jo endnu ikke engang faaet sin bevidsthed tilbage. Hun lagde slet ikke merke til den mørke tjener, som var i værelset eller til den fremmede mand, lægen; og heller ikke moderens saa kjendte ansigt syntes hun at kunne gjenkjende. Hun saa intet, sagde intet og syntes heller ikke at høre eller lægge merke til noget, som blev talt; men naar hun fo'r op i vildelse, saa hun i fantasien snart en ting, snart en anden. Snart saa hun den synkende bro, eller hun talte til en eller anden betler saa hurtigt, at næsten ingen kunde opfange hendes ord; snart vinkede og kaldte hun ad sin kjære, gamle ven, bjerget, der langt borte, eller hun bildte sig ind, at hun løb ned ad skraaningen fra høiderne ved Fourviere for at komme hjem tidsnok til at møde sin fader, naar han kom hjem til aftensmaden.

Lægen forsøgte at gjøre hende nogle spørgsmaal, men hun tog aldeles intet hensyn til dem; hun

lagde ikke merke til hverken ham eller til nogen anden i værelset; alt, hun saa og hørte, var de gjøglende skyggebilleder og spøgelseagtige syner, som feberen fremtryllede for hendes forvirrede sans. Og ligesaa hurtigt, som disse syner kom frem, ligesaa hurtigt syntes de at forsvinde. Og ofte kunde hun, naar hun var lige midt i en sætning, synke magtesløs tilbage paa hovedpuden, som den sorte tjener holdt, som om hun var saa træt og udtømt, at hun ikke var istand til at udtale et eneste ord mere.

Det var netop i et saadant øieblik, at Jean Waldo var kommen tilbage, og hans hustru var sendt bort. Det syntes, som om den fortvilede fader i de søvnløse nattetimer havde fattet en beslutning: han vilde vide, om han skulde haabe eller frygte; han vilde befale den unge læge, at han skulde sige ham sandheden, sige ham alt, hvad han vidste om Felicies tilstand.

Han satte perpendiklen igang, da lægen bød ham det; han fyldte en flaske med varmt vand til at lægge under Felicies fødder, og byttede den med den, som allerede var anbragt der. Han hjalp lægen at give hende medicin, hvilken, han saa, ikke var den samme sort, som hun havde faaet før. Da de var færdige, og alt var stille, saa Jean Waldo stivt paa lægen og sagde:

"Min herre, fortæl mig sandheden, selv om den er frygtelig. Vil barnet leve eller dø? Jeg er ingen nar."

Florentineren saa paa ham og sagde efter et øiebliks betænkning:

"Om jeg troede, De var en nar, da vilde De ikke være i dette værelse hos min patient. De ved alt, hvad jeg ved—De har jo øine og kan se saavel som jeg. Anfaldene er mindre hyppige, og det sidste mellemrum var næsten dobbelt saa langt som det første, skulde jeg tænke. Hun har ingen egentlige lidelser nu, og hendes puls er vel lidt for hurtig endnu, men dog ikke, som da jeg kom. Men hendes kræfter synes at synke. Hendes aandedrag er hurtigere og tungere, og om anfaldene ikke er saa voldsomme mere, er det, fordi hun ikke har saa meget liv mere eller saa mange kræfter. Hun er i en kraftig alder, og hendes liv har været saa sundt og saa rent som en engels, og var det ikke for dette, saa havde hun været død nu."

Lægen stansede pludselig, som om han endnu vilde sige noget mere.

Den forpinte fader ventede og ventede paa dette "noget mere", han syntes det varede en hel evighed—men det kom ikke.

"Kan De ikke sige mere?" spurgte han mørkt. "Hvad er det, vi har prøvet at gjøre? Hvortil alle disse eleksirer og mediciner? Findes der da ikke etsteds i den vide verden nogen slags medicin, nogen modgift, som kan tilintetgjøre denne gift, som vand udslukker ild?"

"Er der ikke? Er der?" sagde lægen med endnu mere betænksomhed end før. "Hvis der er,

da har endnu ingen opdaget det. Hvorledes skulde de? Det vand, som kan slukke ildens brand, er det samme, som maaske kan drukne en sømand; og hverken De eller jeg kan sige, om ikke den plante, som for Deres datter viste sig at være en dødelig gift, var istand til at give selve livet til en eller anden skabning, fugl eller fisk, og for hvilket den gode Gud har skabt den. Alt, hvad vi kan gjøre, min ven,—det var første gang, han brugte dette udtryk overfor Jean Waldo— alt, hvad vi kan gjøre, er at rette paa det, som før var gjort galt. Vi har forsøgt at befri hendes system for giften, og nu prøver vi at give tiden, hvad end den er, og naturen, ihvad saa den er, og livet, hvad end det monne være, anledning til at udrette deres verk. Mere kan vi ikke gjøre. Den gode Gud ønsker altid, at sundhed, styrke og glæde og overflødigt liv skal bevares; saa meget ved vi. Og ved vi dette, da ved vi, at vi har ret til at haabe paa bevarelsen af et saadant barns liv og styrke; thi Felicie er et Guds barn og saa ren som en engel."

"Er dette alt?" spurgte faderen sørgmodig efter en lille pause, i hvilken han havde ventet, at florentineren skulde sige mere. "Er dette alt? Hvortil alle disse midler? Hvad skal da dette sennepsplaster, som hun har paa maven? Hvad nytte gjør gnidningen, hvad nytte det varme vand ved hendes fødder, og hvad er den medicin god for, som hun har maattet tage?"

"Aa, vel!" svarede lægen efter en endnu læn-

gere pause end sædvanligt; "hvad det altsammen er godt for? Det er vor fattige anstrengelse, vort forsøg paa at styrke og hjælpe naturen til at bringe orden i systemet. Det varme vand ved hendes fødder giver dem omtrent den varme, som naturen giver. Min lærer fortalte mig, at naar fødder, arme og ben holdtes tilstrækkeligt varme, kunde hjertet lettere drive den livgivende blodstrøm igjennem deres aarer. De forstaar saaledes, at det varme vand skulde være en hjælp for det stakkels hjerte, som synes at arbeide saa tungt. Men, som det synes, hjælper gnidningen mere, saa længe hun kan taale den. Og hvad de mediciner, hun har maattet tage, angaar, da synes vi at vide, at ogsaa de giver nogen hjælp til at styrke og fremhjælpe livet, som er meget svagt. Maaske de virker mest paa de dele af nervesystemet, som giften ikke har naaet; og maaske de kunde bringes til at udføre en del af deres gjerning, som først blev angrebne, og tillige atter sætte dem i virksomhed."

Florentineren syntes at ville sige mere. Han aabnede munden flere gange for ligesom at begynde, men taleapparatet slog klik. Et par gange fik han sagt "jeg", men saa blev det ikke til mere; og tilsidst syntes han at opgive forsøget og bebestemme sig til at være taus.

"Men vi er saa kraftige, og hun er saa svag," sagde Jean Waldo; "er det ikke underligt, at jeg ikke kan give hende noget af mit friske blod eller

fem, ti, ja tyve af mine leveaar? O, om jeg kunde, jeg gjorde det med glæde!"

"Ak, min ven," sagde lægen, denne gang uden den mindste betænkning, "tal ikke, som om vi gjorde nogen ting eller gav noget; det er Gud, som giver, og Gud, som tager. Alt, hvad De og jeg kan gjøre, er at bruge vore simple midler, som Gud har givet os; dermed hjælper vi maaske den svage maskine, at den kan beholde livets aande, som Gud gav den, og at dette liv kan udføre hans verk. De vilde give deres liv istedetfor hendes, derom tviler jeg ikke. Jeg selv vilde engang gjerne have givet mit liv for en broder, som jeg havde meget kjær. Min lærer aabnede en af mine aarer — her ser De endnu aret, — og med et sølvrør overførte han det sunde, kraftige blod fra mit unge liv ind i min broders syge, hentørrede aarer. Men det hjalp ikke, min ven," sagde han efter en længere tids taushed; "hans liv var ikke mit, og mit liv var ikke hans. Maaske vi i en anden verden mere skal blive som en; maaske vi der skal komme hinanden nærmere og der blive gjort fuldkomne som en."

Det syntes, som om lægens fortrolighed overfor Jean Waldo havde løst hans tunge; thi det var sjeldent, at han talte saa meget med nogen, som han havde gjort nu. Han sad stille nogle minutter uden at tale, med haanden paa den syges hjerte; derpaa reiste han sig, gik rundt om sengen, lagde sit øre til hendes ryg for at lytte til hendes aandedrag og prøvede derpaa med haanden, om vandfla-

skerne endnu holdt den reglementerede varmegrad. Saa satte han sig atter hen paa stolen og begyndte halvhøit at tale ligesom til sig selv:

"Jeg vilde ønske, min læremester var her!"

Dette var det første ønske, han havde udtalt, den første hentydning til, at han og hans grimme morian og den store kurv ikke kunde producere alting, som det var muligt for menneskelig videnskab og kundskab at frembringe paa lægevidenskabens omraade.

Jean Waldo sprang op, saa snart han hørte disse ord.

"Deres læremester?—hvem er han? Lad mig sende bud efter ham; lad mig gaa selv; jeg vil hente ham! Kan penge gjøre noget til at bringe ham hid? Her er penge nok! Hvad hjælper alt mit guld og sølv, hvis dette barn dør!"

"Har ikke denne nat lært Dem, min herre, at livet er noget, som ingen kan kjøbe eller sælge?" Florentineren talte næsten med endnu mere værdighed denne gang end før. "Vid, min herre, grunden, hvorfor min mester ikke var her ved denne sygeseng før jeg selv med al sin dygtighed og erfaring, det var, fordi han tænkte paa "de fattige i Lyon" mere end paa de rige."

Der fo'r ligesom et vredt træk over lægens ansigt, og han tav pludselig; men lidt efter begyndte han igjen:

"Eders prester dernede med deres klokker og deres messer og fester indenfor klostermurene, —

eders berømte domkapitel og eders mægtige biskop, de kunde ikke taale, at de fattige i Lyon fik oplysning eller føde, og saa drev de min mester bort og deres frænde bort, og De selv ved hvor mange andre. Folk siger og tror, at dette skete, fordi disse kjendte den hellige skrift bedre end presterne kjendte den, og fordi de elskede de fattige mere end presterne elskede dem. Sikkert er det, at disse gik omkring og gjorde vel; de mættede de hungrige, de gav de tørstige at drikke, de gav den fremmede husly, pleiede de syge og besøgte de, som var i fængsel, de bragte godt budskab til de fattige og trøst til dem, som sørgede. Jeg kjender kun lidt til den hellige skrift; men jeg har altid troet, at saaledes er det sande evangelium. Det var dog ikke sandt og rent nok for eders prester; og saa jog de store herrer i Lyon disse mænd bort. Dette er grunden, hvorfor min læremester ikke er her ved Deres datters sygeseng."

Den unge læge holdt pludselig inde, som om han følte, at han i sin harme havde sagt for meget. En underlig, halvsyg fornemmelse ligesom krøb over Jean Waldos hjerte. Hvor ofte havde han ikke sagt til disse mænd, som nu sammen med hans slegtning, Pierre Waldo, var i landflygtighed, at de havde gjort klogest i at passe sig selv og sine egne affærer. Om sin frænde, Pierre, havde han ofte sagt: "Blot han havde passet sig selv og ladet andre gjøre ligesaa, saa havde alt været vel." Men nu begyndte Jean Waldo at forstaa, at selv han nok kunde be-

høve en eller anden til at passe lidt paa sig og sine, og at hans store egoisme og egensindighed kun passede, naar der intet var, som trykkede.

"Er det ganske umuligt, at Deres mester kunde blive kaldt hid?" sagde han, idet han ligesom dunkelt syntes at erindre, at en eller anden rig borger havde fortalt ham, at "de fattige fra Lyon" var skjult etsteds i bjergene.

"Jeg har ikke set min mester i flere aar," svarede florentineren tankefuld; "hans hjem er i hulerne ved Brevon, iblandt mænd, som aldrig har forraadt ham; det er længere borte end Kornillon og St. Rambert."

"St. Rambert," raabte faderen ivrigt, "St. Rambert,—det er jo ikke langt herfra, kun en seks timers ridt; jeg har heste i stalden, som kan bringe mig dertil i mindre end seks timer."

Lægen saa urolig hen til Felicie, da faderen talte om seks timer, som om han mente at sige: "Men hun der, hvor vil hun være, naar seks timer er omme?" Men han sagde ikke dette.

"Min mester," sagde han, "er ikke ved Kornillon, han er i Brevondalen nedenfor; men, som De siger, det er ikke saa langt herfra."

"Send for ham! Send bud efter ham!" raabte Jean Waldo; "lad ham hente, hvis der endnu er en gnist af haab tilbage."

Der laa en ivrighed i baade hans adfærd og hans stemme, som maatte bevæge selv en haardere natur end florentinerens; og det syntes, som om

Felicie selv havde forstaaet, hvad der var sagt. Hun bevægede hovedet en smule og smilede; dette var det første tegn til bevidsthed, som lægen endnu havde set i hendes ansigt.

"Dersom De vil sende bud, vil jeg skrive," sagde lægen; derpaa hviskede han noget til den sorte tjener, som straks bragte ham et stykke pergament, der allerede var sammenfoldet i form af et brev.

"Har De en paalidelig mand, som De kan sende med dette?" spurgte lægen. "Lad hesten sadle, den bedste, De har, medens jeg skriver."

Jean Waldo var tilfreds, naar der blot gjordes noget, og han gik stiltiende ud af værelset for at udføre lægens ordre.

Florentineren skrev:

"Her er en liden pige, som er nær døden, fordi hun har drukket et afkog af den skarntydeløvede vandstenbræk. Jeg tror ogsaa, der fandtes nogle af de mælkefarvede paddehatte i blandingen. Kom, om du kan hjælpe os. For Kristi kjærligheds skyld. Guilio."

Og nedenunder tegnede han med megen omhu et symbolsk merke, et lille kors, som kaldtes "det maltesiske kors".

"Vi har intet øieblik at spilde." sagde han; "det er snart daggry."

I mellemtiden havde faderen skyndt sig ned igjennem de mørke gange, ud igjennem gaardspladsen, forbi verkstederne til det værelse, hvor

Hugh Prinhac, den modigste og paalideligste af alle væverne sov. Han bankede gjentagne gange paa døren, indtil han hørte, at nogen begyndte at røre sig indenfor.

En grov stemme spurgte: "Hvem er der?" og Jean Waldo gav som svar sit navn, og i mindre end et øieblik havde den forbausede haandverker aabnet døren for sin mester.

"Prinhac, min datter er døende. Den eneste, som kan frelse hende, er denne italiener, som er kun fem timers vei herfra. Prinhac, saasom du holder af mig, bring dette brev til mesteren og hent ham hid."

Prinhac var endnu kun halv vaagen; foretagendet syntes ham maaske heller ikke videre indbydende; og heller ikke syntes Jean Waldo at have regnet rigtigt, da han, som han havde udtalt sig, havde gjort regning paa denne vævers kjærlighed. Prinhac gjorde et spørgsmaal og begyndte at gjøre indvendinger.

"For Kristi kjærligheds skyld, spild ikke tiden med indvendinger," sagde den fortvilede fader.

Uden at ane det havde han rørt en stræng i væverens hjerte, idet han brugte disse ord; og øieblikkelig var væveren færdig til at gaa.

"Hvem gjør indvendinger?" spurgte Prinhac, "saa snart den sorte hingst er rede, er ogsaa jeg rede. Kristi kjærlighed — i sandhed, ingen skal sige, at jeg tøver, naar jeg er anraabt i hans navn!"

IV.

Oppe paa Bjergene.

Sikkert nok, væveren stod færdig paa dørtrinet med ridestøvler og sporer paa og ventede, da den rystende, gamle mand kom trækkende med "Barbe-Noire", den sorte hingst. Det var længe siden, Jean Waldo selv havde sadlet en hest; men engang som dreng havde han kunnet, og dette havde han endnu ikke glemt, og "Barbe-Noire" behøvede ikke megen pudsning, thi Jean Waldo passede den selv. I det samme kom florentineren ned; og som Prinhac steg tilhest, lagde lægen sin haand paa hestens manke og fortalte i en hviskende tone til væveren, skjønt de tre var ganske alene i natten, hvor og hvorledes han kunde finde mesteren, Lugio, og hvorledes han skulde levere sit budskab. Prinhac bøiede sig ned mod lægen og lyttede opmerksomt til hans forklaring, og da der ikke var mere, gjentog han det hele for at være sikker i sin sag.

"Frygt ikke for mig da," sagde han og sporede hesten, og borte var han.

"Han maa være over broen, før solen er nede," raabte Jean Waldo efter rytteren, idet han kom til at erindre, at broen undertiden var stængt.

"Frygt ikke!" var det trøstende svar, og Prinhac forsvandt i mørket.

Det stykke vei, som ligger mellem Saone og Rhone, og som endnu den dag idag udgjør den smukkeste del af byen Lyon, tog kun nogle faa minutter, og snart befandt rytteren sig paa den lange, smale bro, som var opført af Richardt Løvehjerte, efter at den anden var styrtet ned.

"Den gamle snakker om at komme tilbage før solnedgang; han har glemt, at jeg red ud før solopgang."

Denne tanke morede Prinhac, og han smilede over hele ansigtet, som han kom henimod broleddet. Sandheden var, at ingen overgang var tilladt før solopgang, og en vagt passede nøie paa. Men mange ting skete i Lyon, som hverken øvrigheden, raadet, kapitlet eller biskopen havde nogen anelse om, som vi nu snart vil se.

"Hallo! Hvem kommanderer vagten?" raabte Prinhac. "Træd an! Træd an! Er det paa den maade, broen bliver bevogtet?"

En søvnig skildvagt kom tilsyne.

"Hvem kommanderer vagten?" spurgte igjen den uforfærdede væver.

"Hvad angaar det Dem?" svarede skildvagten og drog sin sabel; "naar De kan se vagten, er det vel nok for Dem."

Prinhac prøvede ikke mere at argumentere; men skildvagten, som opmerksomt betragtede ham ved det dunkle lygteskin, saa, at han gjorde tegnet af et kors, det maltesiske, i luften, og hørte ham sige i en lav tone, næsten hviskende: "Hent vagtens befalingsmand—i hans navn."

Ordene og tegnene var nok. Skildvagten gjorde honnør med sabelen og gik bort. Det tog kun et øieblik, førend en officer i fuld rustning kom til og hilste.

"Kan De lade mig passere straks, hr. officer" spurgte Prinhac sagte og høfligt. "Det er for Kristi kjærligheds skyld, at jeg rider."

"Gaa,—i hans navn," var alt det svar, som væveren fik. Officeren forsvandt i skilderhuset, bommen, den eneste hindring her, løftedes op, og han var paa broen, som straks atter lukkedes efter ham, og han var igjen alene.

"Hvorledes mon min mester, Jean Waldo, vilde have passeret her?" sagde han halvhøit til sig selv og smilede bittert, "Jo, han vilde have bedt sin ven, biskopen, eller vor ophøiede, velgjørende byfoged om at faa et pas, saa at han kunde sende bud til bjergene efter den doktor, som de har dreven bort." Derpaa sagde han høit: "Sagte, sagte, "Barbe-Noire"! Du er ikke paa en væddeløbsbane nu; du skal faa lov at løbe mere, end du synes om, inden dagen er over; men her i mørke, inden disse raadne brædder, her maa du træde forsigtigere, min skjønne."

Prinhac begyndte nu at tænke over, hvor underligt det i grunden var, at han, den simple væver, havde faaet anledning til at ride paa denne stolte hingst; det morede ham at tænke paa, hvor forundrede de andre vævere og farvere maatte være over denne udmerkelse, og hvorledes de maaske nu talede om ham, maaske beundrede ham; thi "Barbe-Noire" var efter vævernes mening det ædleste dyr i Lyon. Deres dom var maaske heller ikke feil. Det smukke dyr havde Jean Waldo engang bragt med hjem fra Marseilles; men hvad han havde betalt for det, vidste ingen. Nogle vilde rigtignok vide at fortælle, at "Barbe-Noire"s forrige eier, en kjøbmand, havde levet et meget vildt liv og tilsat alt, hvad han eiede; men at det havde kostet kamp at faa ham til at skille sig ved denne hest, Hvorvidt det var sandt, vidste Prinhac ikke; men han vidste, at om nogen havde været tilladt at bruge "Barbe-Noire" blot en lille halv time, da vilde samme have været stolt af dette i flere uger, og hvad ham selv angik, da vidste han, at han morgenen forud lige saa godt kunde have ønsket at blive konge i Burgundiet, som at have ønsket at faa tilladelse til at ride "Barbe-Noire" blot en dag.

Væveren fortsatte veien i de samme tanker, og snart havde "Barbe-Noire" fast grund under fødderne. Prinhac spurgte sig selv, hvorfor igrunden Jean Waldo havde valgt ham til at udføre denne gjerning?

"Det var heldigt for Jean, at han valgte, som

han gjorde," tænkte Prinhac; "hvilken af alle de andre vilde saa let have set brobommene hæve sig, som jeg saa det?"

Men Prinhac tog maaske lidt feil i at tænke, at kun de, som han tænkte for og handlede for, kunde blive hjulpne, og at han var aldeles uundværlig; der var maaske andre end ham, som havde en talisman.

Sandheden var, at da biskopen, Jean de Belles Maisons (Johan i det skjønne hus), som nogle kaldte ham, fordrev Pierre Waldo og "de fattige i Lyon" fra hans by, udstrakte og overanstrengte han sin nys kjøbte autoritet en hel del mere, end han vidste af. Da erkebiskopen og domkapitlet havde negtet "de fattige" retten til at samles paa offentlige steder, eller overhovedet hvilkensomhelst anden plads, for at læse evangeliet, da havde disse værdige herrer kun ført regimentet i Lyon og omegn for lidt over seks aar. Endnu førend paven i Rom havde en saadan magt over Rom, var erkebiskopen i Lyon allerede saa godt som uafhængig fyrste i sin by. I aaret 1173 solgte greven af Forez og hans søn alle deres rettigheder og eiendomme, som de havde i Lyon; de fik til bytte noget land, som domkapitlet eiede udenom, og 1100 mark i penge. Regjeringen i Burgund brød sig ikke nok om saadanne "sogne" til at blande sig i sagen, og saaledes var snart erkebiskopen enehersker i Lyon. Hele byen var saaledes hans lensgods, og hele administrationen var i hans navn.

Noget af det første, han gjorde, var at forbyde denne nonsens, denne talen om evangelium, menneskekjærlighed og gode gjerninger; det blev ogsaa forbudt at oversætte skrifterne, og lægmænd maatte ikke tale i forsamlingerne. "Ingen brødhuse og ingen gudshuse uden saadanne, som kapitlet bygger!" En af biskopens første seire var den, som han vandt over Pierre Waldo, da han forviste ham og hans, og da paven stadfæstede forvisningen. For kun seks aar tilbage, netop som Johan laa i handel om sit lensgods, havde pave Alexander omfavnet ham, denne barfodede tigger, og rost ham for hans frivillige fattigdom.

Men det var en ting at fordrive kjøbmanden, prædikanten og hans venner fra Lyon, en anden var at faa folket til at glemme dem. Der var endnu mange i Lyon, som Pierre og hans venner havde hjulpet baade paa den ene og anden maade, mange, som havde nydt godt af deres overflod og som var blevne oplyste og trøstede ved deres lærdomme og undervisning; disse, som de høie herrer havde anset for saa ubetydelige, at de ikke engang brød sig om at fordrive dem, disse var altfor taknemmelige mod Pierre Waldo og hans forviste venner til at kunne glemme dem.

Væveren, Prinhac, var en af disse, og han vidste, at endogsaa mange af biskopens og kapitlets soldater tænkte som han og følte som han overfor denne sag. De havde iblandt sig selv indbyrdes visse hemmelige tegn eller signaler, som Prinhac

kjendte, og ved hjælp af disse signaler og tro venners hjælp, var det, han slap saa let og uhindret over broen.

Hvorfor Jean Waldo havde valgt Prinhac til dette ærinde, var, fordi han havde set, at han var hurtig og uforfærdet. Det var ikke af nogen religiøs bevæggrund, at Jean Waldo havde kaldt paa denne unge kjæmpe og bedt ham at gaa "for Kristi kjærligheds skyld", det var fortvilelsen, som havde presset ham til at bruge dette heldige udraab. Svaret, som Prinhac gav, vilde for de mere indviede i "de fattiges" hemmeligheder have røbet, at han var en tro ven af de lærere og kristne mænd, som havde gjort saa meget for Lyon, men som nu befandt sig i landflygtighed langt borte fra hjemmet. Men Jean Waldo hørte ikke til de indviede, og han havde ikke den ringeste tanke om, hvor heldigt et valg han havde gjort, og hvorfor det var heldigt, da han sendte Prinhac til at udføre dette ærinde.

Det gik langsommere for Prinhac og "Barbe-Noire", end nogen af dem syntes om; men det var ikke saa let at komme hurtig afsted, da det var mørkt endnu, og veien var af og til belagt med is. Tilsidst gryede dagen, og Prinhac saa nu, at han var kommen til et sted, som ikke Guilio havde omtalt, og for hvilket han slet ikke var forberedt. Han var atter kommen over floden, og her delte veien sig og gik i to retninger. Den ene var ikke videre jevn og ikke stort bredere end en almindelig fodsti og løb lige langs med bredden af floden; den anden,

den slagne landevei, derimod gik lige op over de temmelig steile bjergskraaninger, men saa ud til at være temmelig befærdet. Prinhac syntes bedst om at følge fodstien, selv om den var noget smal og ujevn; thi den var udentvil den nærmeste vei til maalet; men han vovede dog ikke at vælge nogen af dem, før han havde spurgt sig for.

En faldefærdig jordhytte laa nogle hundrede alen fra veien, lige paa skrænten af bjergene; derhen tvang han "Barbe-Noire", der var ligesaa kjed af at gjøre omveie som han selv. Han red lige hen til døren og bankede haardt nok paa til at vække selve Holger Danske.

Intet svar.

Prinhac bankede atter og atter uden resultat; det var ingen forladt hytte, det var han overbevist om. og han syntes, det var omtrent paa tide for hyttens beboere at være oppe.

Den fjerde gang, han gjentog sin banken, hørte han en klynkende, kvindelig stemme, som spurgte; "Hvem er det?"

"O," sagde rytteren leende, "du har vendt dig om paa den anden side i sengen, har du! Jeg er kureer fra Lyon, og jeg vilde gjerne spørge, hvilken er den bedste vei til Meximieux?"

"Begge er bedst, — begge er bedst. Gaa din vei og gjør ikke ordentlige folk en saadan forstyrrelse om natten!"

Prinhac havde haft en hensigt, da han kaldte sig selv en kureer. En kureer var en, som var

sendt i et ærinde, en budbærer, og han var jo sendt i et ærinde, det var sikkert nok; men dette ord havde ved den tid i Lyon en hel anden betydning, nemlig sagfører eller herredsfuldmægtig; og Prinhac tænkte, at han maaske lettest kunde skræmme den gamle til at give sig et svar. Men han forregnede sig; konen forstod hverken den ene eller den anden betydning af dette ord. Hun tænkte sagtens, at han var en eller anden voldsmand, som det var bedst ikke at have noget at skaffe med; og saa svarede hun, som hun bedst kunde, med den hensigt at blive ham kvit.

Prinhac ventede nogle minutter i haab om at faa nærmere besked; men han fik ingen. Han bankede atter uden at faa svar. Han vilde gaa, men sagde da uden at tænke videre derved og kun halvhøit: "For Kristi kjærligheds skyld, er der da ingen, som vil vise mig vei?"

Lige saa hurtigt, som han havde svaret Jean Waldo paa dette udraab, lige saa hurtig fik han ogsaa her svar. Et vindue eller rettere en laage paa hytten blev straks aabnet, og en mand lænede sig med hele overkroppen ud af gluggen, hvorpaa han sagde:

"Hvem beder for Kristi kjærligheds skyld? Dersom du har hele dagen at spilde, saa tag fodstien, men du maa der vente at møde hindringer; har du derimod hastverk, saa vælg bjergveien. Tro mig, for jeg taler i hans navn."

Rytteren nikkede og gjorde korsets tegn i

luften, vendte hesten og red tilbage til veien og begyndte det meget møisommelige ridt op paa bjergene.

Som han kom op over dalens taage, vendte han sig af og til urolig i sadlen og saa tilbage, om han kunde se noget tegn til forandring i veiret, nu naar solen kom frem. Thi dersom dagen vilde bringe storm, eller om bjergveiene vilde blive dækkede af sne, selv om det ikke var meget, da var der kun lidet haab om, at mesteren, som han skulde hente, vilde komme tidsnok til at finde Felicie i live. Prinhac haabede det bedste; men han fandt det vanskeligt at komme til noget resultat med hensyn til veiret, Han fandt det vanskeligt at tyde de dunkle tegn i morgenens taage, som laa tung over dalen nedenunder. Han kunde neppe rigtig tro alligevel, at de takkede skyer, som lige begyndte at rødme i morgensolens gyldne skjær, ikke vilde bringe noget. enten storm eller sne.

"Bjerget vil sige mig det," sagde Prinhac; "dersom jeg, naar jeg har passeret borgleddet, kan se det hvide bjerg, da tør jeg indestaa for veiret; men dersom der er saa tykke skyer foran mig, som der er bagved, da vil det blive haardt for stakkels frøken Felicie."

De to, Prinhac og Barbe-Noire, arbeidede sig stadig op paa bjerget, og Prinhac var hverken for doven eller for stolt til at spare sin hest, naar han kunde, selv i denne tidlige morgenstund. Naar veien blev steil, stod han af sadlen og gik ved hestens

side, klappede den og legede med dens tykke, sorte manke, efter hvilken den havde faaet sit navn. Naar det saa blev mere jevnt igjen, sprang han atter i sadlen; og som han nærmede sig borgen, sporede han hesten og red i gallop henover den jevne flade, som omgav den gamle taarnbygning.

Det store, firkantede borgtaarn syntes ganske at spærre ham veien. Men Prinhac red til uden at nøle langs med de gamle borgmure, dreiede om et hjørne og kom pludselig til at se et syn saa underlig skjønt, saa skjønt, at han aldrig havde set noget lignende før.

Fra det sted, hvor han nu befandt sig, havde han en vid udsigt over den deilige Rhonedal. Langt nedenunder ham slyngede floden sig mellem agre og skove, som denne morgen var ganske hvide af rimfrost. Den blanke, blaa Rhone og de glinsende hvide marker, som aabenbarede sig for hans blik igjennem den rødlige morgentaage, som steg op fra engene, var et herligt skue. Ligesom smaa øer i taagehavet kunde Prinhac skimte landsbyerne og taarnene og spirene af Lhuis og St. Laurent. Men han stansede ikke et øieblik for at beundre disse skjønne dalbilleder; han længtedes efter at komme, hvor han kunde se østover.

Nu havde han naaet dette punkt. Solen var endnu ikke kommen op over bjergene, men den var ikke langt borte. Himmelen rødmede og antog et gyldent, purpurfarvet skjær, og mod den straalende baggrund tegnede Mont Blanc sig lig en

rødliggraa masse, uden en eneste sky eller taage omkring sin høie pande.

Det var tegnet, som væveren havde ventet efter. "Ah, monsieur Mont Blanc," raabte han høit, "du er en god ven af Felicie idag."

Han vidste ikke, at det ikke var længere siden end aftenen forud, at hun havde kastet kys fra høiderne ved Fourviere over til hendes "kjære, gamle ven."

Nu var det først, at han og Barbe-Noire havde rigtigt begyndt deres arbeide. Mere end to timer var allerede forløbne, siden de forlod Lyon; men det havde ogsaa indtil nu været mørkt. Nu, da dagen var kommen, skulde de indhente det forsømte ved at skynde sig saa meget mere.

Barbe-Noire var lige saa glad som Prinhac ved at komme hurtigere afsted. Veien gik nu ikke længere opad; og just, som solen kom frem i sin fulde glans over Alpernes tusende tinder, begyndte nedstigningen til dalen paa den anden side. Rytteren saa endnu engang over til Felicies "gamle ven" og lod saa hesten løbe saa hurtig, den vilde. Nu var de atter paa det jevne, og det gik i strygende gallop. Landsbybørnene, som var paa vei til morgenmessen, saa med skræk efter den kulsorte hest, der med flammende øine og udspilede næsebor fo'r dem forbi. Rytteren var ingen ridder, det kunde de vel se; men selv da ridderne kom fra Burgundiet for at slutte sig til korstoget, havde de aldrig set en saadan hest og rytter. Prinhac fo'r

forbi landsby efter landsby, forbi gruppe efter gruppe af kirkegjængere, og han begyndte at føle, at han var mere sikker nu end nogensinde før paa at faa held af sit arbeide; han var omtrent vis paa, at han vilde finde den, han søgte, og han maatte finde ham endnu før middag. Dersom de blot havde en hest mage til Barbe-Noire derude i bjergene, saa skulde alt nok gaa.

Men hvad siger skriften, Prinhac? "Løbet er ikke i de lettes magt og ikke krigen i de vældiges." Som han red forbi den lille by Dagnieu og hilste godmodigt til en flok forskrækkede børn, der havde stuvet sig sammen ved veikanten for at komme afveien, kom Barbe-Noire til at træde paa noget is, som var skjult under noget slibrigt dynd, der havde flydt over det dagen iforveien. Hesten gled og prøvede at faa fodfæste, men gled igjen; og førend Prinhac kunde komme af sadlen, faldt baade hest og rytter tungt ned paa veikantens sten.

Prinhac sagde ikke et ord. Der laa han uden at kunde røre sig af stedet under hesten, der gjorde alt, hvad den kunde for at komme op. Prinhacs første tanke var, om dyret var kommet tilskade; hvorledes det var med ham selv, tænkte han ikke paa, han vilde siden erfare det.

Han begyndte da at raabe om hjælp; først kom en forskrækket pige, derpaa hendes broder, og tilsidst var hele den lille landsbys befolkning forsamlet omkring ham. Barbe-Noire var imidlertid kommen paa benene igjen; men det stakkels dyr

vilde aldrig mere bære nogen rytter. Hesten havde i faldet brækket det ene ben lige oven for foden, og skjønt Prinhac og de andre søgte at trøste sig med, at det kun var forstuvet, saa blev det dog snart klart for dem, at skaden var stor nok til aldrig at kunne læges. For Prinhac havde faldet heller ikke været uden følger.

"Jeg skulde ikke sige et ord," sagde han "naar blot hesten kunde gaa."

Men enten han nu vilde sige noget eller ikke, saa fandt han snart ud, at hans venstre arm havde mistet al kraft; han var falden paa venstre arm og var ikke istand til at røre den. Sandheden var, at armen var gaaet af led i skulderen.

Bønderne var alle meget venlige, men ogsaa meget raadvilde. De vilde alle hjælpe; den ene foreslog dette, den anden hint; nogle tilbød at give ham hus, medens de sendte bud efter en prest, og andre vilde hente en berømt dyrlæge, som boede etsteds ovre i Balkanbjergene. Men Prinhac syntes ikke at bryde sig stort om dyrlægen og endnu mindre om presten.

"Hvad jeg ønsker, mine brave venner," sagde han, "er at sende et stykke pergament, saa stort som to fingre, til denne doktor, som er i bjergene nedenfor Rambert de Joux. Det er knapt tre timers vei herfra; hvem vil gaa?"

Ingen svarede paa væverens spørgsmaal. Den ene saa paa den anden, og deres blik syntes at sige: "Er den mand en dumrian, eller tænker han, at vi

andre er dumrianer?" Situationen blev helt pinlig, og havde det ikke været under saadanne alvorlige omstændigheder, saa kunde man have kaldt den morsom.

"Femti daler i sølv," sagde Prinhac, "til den mand, som vil bringe dette stykke pergament til kulsvieren, Mark af Seyssel. Hvem er den mand, som vil gaa, eller hvor er den smukke pige, som vil gaa?" Dette sidste sagde han til en kraftig, solbrændt pige, som stod der. "Femti daler til en mand og seksti til en pige."

Men de stod, som om han talte hebraisk til dem, og hverken pige eller mand svarede.

"Er der da ingen?" sagde Prinhac nedslaaet, mere over, at alt syntes mislykket, end over smerten, han følte fra faldet.

"Er der ingen, som er villig til at frelse en døende kvindes liv for Kristi kjærligheds skyld?"

"Det kunde du have sagt før," sagde en høi, svær mand. Han havde hele tiden staaet aldeles ligegyldig, næsten uden at lægge merke til det, som foregik; men da han hørte Prinhacs sidste ord, fo'r han ligesom sammen. "Du skulde have sagt det før! Antoine, Marie, tag disse unger hjem! Paul, Jean, Pierre og jer allesammen, se at faa det stakkels dyr hjem til prestens hus og plei det vel. Felix, vis denne herre veien til vor frues overgang."

Derpaa vendte han sig til Prinhac og sagde: "Dette var et ædelt dyr og kunde løbe hurtigt; men

den hingst, som skal bringe mig til Deres doktor, kan løbe hurtigere end noget andet dyr i Abbots stald, og jeg er vis paa, at han kan løbe bedre end Deres. De vil finde mig ved overgangen; jeg skal straks være til tjeneste i hans navn."

Sikkert nok, da Prinhac, som hele tiden maatte støtte sig ved Felix's arm, kom til overgangen, ventede allerede hans nye ven der. Prinhac tog brevet ud af sin lomme og gav hviskende arbeideren de samme oplysninger, som han selv havde modtaget fra florentineren.

Den nye ven fra landsbyen havde en lille pisk i haanden, og med den gjorde han korsets tegn i luften; Prinhac gjorde ligesaa med sin finger; derpaa skiltes de, den ene for at ride til bjergene og den anden for at hvile sig, saavidt som han kunde finde nogen hvile i Pierre Baronnes hytte.

V

Tabt og funden.

Gaultier kjendte hver en tomme af veien, han skulde over; han vidste godt, hvor han maatte spare paa hesten, og hvor han kunde skyde gjenvei ad stier, som ingen kjendte uden kulbrænderne; han vidste, hvor han maatte over en flod, og hvor der var en kløft eller en klippe, som var ham iveien. I den henseende havde han et fortrin for den stakkels Prinhac, som nu havde maattet betale sin ivrighed saa dyrt. Og Gaultier stolede ogsaa næsten mere paa den talisman, som beskyttede dem, tegnet, som de maatte bruge; og som han arbeidede sig op ad bjerget, frygtede han endnu mindre, end Prinhac havde gjort, biskopens spioner; thi han vidste bedre, hvor han kunde tone rent flag. Det gik ham, som det gik Prinhac; han kom til en bro, der var lukket for med en bom, og den maatte han over. Men saa saa snart Gaultier var nær nok til

at blive set fra broen, gjorde han det maltesiske korses tegn i luften, og skildvagterne paa broen gjorde straks alt ryddeligt for rytteren. Idet han red forbi, sagde han venligt:

"Det er for Kristi kjærligheds skyld, jeg rider;" og modtog til svar: "O g i h a n s n a v n."

Veien blev mere og mere steil; men i løbet af en time havde han dog naaet et godt stykke frem. Og da folk fra borgen og fra landsbyen samledes til kirkegang, var han allerede helt oppe paa de maleriske høider ved Meximieux.

Gaultier saa sig omkring i alle retninger; men han saa ingen. Han red lige hen til kirken, hvor han havde set folk strømme ind, sprang af hesten, som han lod staa ubunden, og gik lige ind i kirken, hvor han fandt hele forsamlingen knælende i bøn.

Gaultier knælede ogsaa og tog del i gudstjenesten, men saa snart han fik øie paa en tilbeder med snehvidt haar, som havde skjult ansigtet i begge hænder, gik han hen til ham, bøiede sig over ham og hviskede: "For Kristi kjærligheds skyld." Den gamle reiste sig uden at sige et ord, og de to gik ud tilsammen.

Efter et øieblifs samtale gik den gamle og bad Gaultier at vente ved leddet, der hvor veien dreiede af fra borgen. Kulsvieren red langsomt til det sted, hvor de skulde mødes, og lige saa hurtig, som Gaultier var der, var ogsaa den graahaa-

rede gamle der og medbragte en udmerket hest som han havde hentet fra borgen, fra baronens stald. Gaultier lod den gamle tage sin hest og sprang raskt i sadlen. Den nye hest vilde afsted; med sin sædvanlige hilsen bød han den gamle farvel og var borte; og den gamle saa efter ham og sagde: "I hans navn."

Om han havde kunnet ride saa hurtigt, som han begyndte, den hele vei, saa vilde han være istand til at naa kulbrænderens hytte i mindre end to timer; men nu blev veiene næsten ufremkommelige. Her var ingen veie uden de, som kulsvierne ved en og anden leilighed benyttede, men som dog kunde benyttes af fodgjængere.

Gaultier brugte sin forstand saa længe, som nogen kunde have brugt den til nogen nytte. Han fulgte altid de stier, som førte i sydøstlig retning. Han kom forbi Vieux Mont Ferrand, et herresæde, som han skulde passere; men saa pludselig kom han ind i noget, han vidste neppe hvad. Det var en skov af smaa, forkrøblede ege, mellem hvilke laa dynger af sten og klippestykker og andre underlige sammenhobninger; og her blev stien borte. Gaultier holdt stille og blev helt betuttet; han tog op af sin lomme en fløite og blæste i den, saa det gav gjenlyd i klipperne; men han fik intet svar. Han lod tøilen falde ned paa hestens hals og sprang ned af sadlen. Han saa, at omtrent femti alen fra, hvor han stod, havde brændehuggerne været, thi jorden var over alt bestrøet med spaaner; men der

var hverken vei eller sti at opdage. Han var nær ved at tabe modet, endskjønt han vidste, at om han gjorde det, vilde det være ruin for hans foretagende. Da pludselig syntes han at høre noget—kun et lille barns latter; men dette syntes for ham at lyde som en røst fra himmelen.

Øieblikkeligt blev alt stille igjen; han lyttede uden at høre mere. Men det var ogsaa tilstrækkeligt allerede. Han drev hesten fremad til det sted, hvorfra lyden var kommen. igjennem de tætte buske og over de ujevne klippestykker, som han var stanset for før.

Saa snart han var kommen igjennem tykningen, saa han en flok børn, som legede ved en lille bæk. De var blevne skræmte af at høre lyden af hestens hovslag og havde stanset med legen og lystigheden; og nu stod de alle tause og vovede ikke engang at løbe fra stedet, hvor de stod. Men det var ikke saa underligt, at børnene var bange i de tider; thi det var vanskeligt at vide, hvad en saadan rytter havde isinde. Han kunde ligesaa vel være en røver og en stimand som en ridder eller soldat. Og børnene i denne halvørken havde omtrent de samme tanker om Gaultier, som den gamle kone i hytten havde haft om Prinhac. Derfor var det, at de ældre i flokken, havde gjort alt muligt for at faa de yngre og mindre forsigtige til at tie stille, indtil rytteren var kommen forbi.

Gaultier red lige tæt hen til den lille forsamling og spurgte i en venlig tone:

"Hvem leger hund og hare her?"

Men de mindste børn krøb bag de største, og de store sagde ingenting.

"Og hvilken af eder kan sige mig veien til Mark af Seyssels hus, og hvor veien, som kommer fra Culoz, er?"

Ingen af flokken svarede, men alle stod og saa ned i jorden og puttede fingrene i munden,

"Og jeg, som haabede at have fundet en af Marks egne smaapiger her — jeg havde rigtignok tænkt, at hun kunde have vist mig veien. Hjemme har jeg fire smaa piger og fem drenge, og de kjender allesammen veien der, hvor de bor. Og naar fader Anthony kommer og siger: hvem vil tage ved min hest og vise mig veien, saa kommer strax Jean, og Gertrud kommer, og Anthonie, Marie og dem allesammen kommer — allesammen vil de vise ham veien."

Gaultier forstod nok at finde veien til børnenes hjerte; men disse børn var oplærte til at tie overfor fremmede. De ældre iblandt dem vidste ogsaa godt, at undertiden kunde flere liv afhænge af deres taushed eller ikke taushed, og Gaultier havde forregnet sig, da han tænkte at faa besked fra dem. Tilsidst var han virkelig nærved at tænke, at de ikke forstod, hvad han spurgte dem om.

Han tog en lille sølvfløite op af lommen, den samme. som han havde benyttet før, og sprang ned fra sadlen og lod hesten gaa. Derpaa satte han sig

ned paa jorden ved siden af det mindste af bornene og begyndte at spille en melodi paa fløiten. Han tog den lille paa sit knæ og forsøgte at faa ham til at tage fat paa fløiten; han saa først paa de ældre i flokken, om han turde; men tilsidst blev dog fristelsen for stor, han tog den, blæste i den og lo, da han hørte, at den gav lyd. Han begyndte at tabe noget af sin tidligere frygtsomhed, og han blev snart mere villig til at pludre med Gaultier.

Han var heller ikke sen til at benytte sig af leiligheden, og han kunde nok tale det grove bondemaal, som mest taltes herude i bjergene. Han begyndte da igjen:

"Det er Mark af Syssel, kulhandleren, som jeg vil finde. Mark har nogle vakre smaapiger; kjender du ikke Marks lille pige? Se her, her har jeg en blank sølvdaler til hver af dem."

Du er en listig fuglefænger, Gaultier, og du er en dygtig fisker; men her er en fisk, som ikke vil bide paa enhver krog. Det er en af Marks egne drenge, du har paa dine knæ nu, og denne slanke, smukke pige der, hvis haarfletning er pyntet med en lille rød sløife, er en af hans piger. Men de ved meget vel, at de ikke maa vise nogen vei eller give oplysninger til nogen, undtagen det skulde være til venner. Derfor siger de intet, og ikke et glimt i øiet eller en bevægelse i deres ansigt forraader, at de ved noget at fortælle.

Gaultier forundrede sig; men saa tænkte han, at maaske de ældre børn, som saa nok saa intelli-

gente ud, kunde vide noget, noget endnu mere vigtigt end selve oplysninger om vei og sti kunde være.

Han talte fremdeles det simple sprog, som disse bjergbeboere udelukkende benyttede, og talte som til vinden, uden at henvende sig mere til det ene barn end til det andet.

"Det er liv eller død, som min reise maa bestemme. En elskelig, liden pige maa dø endnu denne kommende nat, dersom jeg ikke, før solen viser middag, finder, hvor Mark af Seyssel bor. Mon ikke nogen vilde vise mig vei dertil, om jeg bad dem for Kristi kjærligheds skyld?"

Pigen med den røde sløife i haaret og den lille dreng, som saa saa dum ud, og den anden høie pige, som havde et lille barn paa armen, de begyndte allesammen at stirre paa ham med forundrede øine,

Den første af dem kom først tilorde:

"Jeg vil med glæde følge dig til min faders hus nu, da jeg hører, at du kommer i hans navn."

Et øieblik efter var Gaultier i sadlen igjen, medens den lille sad foran ham paa hesten.

Han red igjennem busk og krat op paa skrænten, og da han havde redet henved en mil, hørtes atter tale og latter.

Hans veiviser sagde derpaa: "Det er min faders varehus."

Og som hun pegede henimod en lille aabning i skovtykningen, saa han igjennem denne en lille hytte, bygget af raa, utilhugne træstammer og grove kampesten. Fra et hul i taget steg den sortegraa røg høit op i luften.

Men selv uden dette tegn vilde enhver have kunnet se fra omgivelserne, at denne lave hytte var beboet; og nu kunde Gaultier tillige høre høirøstede mænd tale derinde, saa han behøvede ikke at nære et øiebliks tvil om, at han havde fundet, hvad han søgte.

VI

Kulbrænderen.

Allerede den gang havde folk i dalen nedenfor begyndt at forarbeide mange smukke og nyttige ting af jern og metal. De havde allerede da fundet ud, at trækul var nødvendig, om de skulde fabrikere fint staal. En tidlang levede mange halvt som jægere og halvt som hyrder; og ved siden af forarbeidede de forskjellige ting, baade for deres eget brug og for andres. Men siden kom de i tanker om, at det var bedre at slaa ind paa en enkelt ting, og nogle havde valgt et, andre et andet; og saaledes kom det, at denne hytte, hvor nu Mark af af Seyssel boede, var bleven et opholdssted for kulsvierne, og de havde tillige der et slags oplagshus for deres kulsække, som var færdige til at sendes til fabrikanterne andre steder.

I husets midte var der et slags ildsted, hvor der flammede en mægtig ild, rundtom hvilken en gruppe af mænd havde samlet sig. Op fra skorstenen, hullet i taget, steg en vældig røgsøile, den,

der først havde gjort Gaultier opmerksom paa, hvor hytten laa, Her, rundt om denne ild, laa de dovne kulbrændere i alle mulige stillinger, nogle siddende, andre liggende, og her tilbragte de deres vinter paa en saa behagelig maade, som det efter omstændighederne var muligt.

"Dersom du nogensinde ser Lambert paa denne side skjærsilden, saa maa du kalde mig en løgner. Da jeg sidst saa ham, da han drog bort, og han havde sit nye belte paa, sagde jeg: Farvel, Lambert, jeg skal aldrig se dig mere; og det sagde jeg, fordi jeg vidste det."

"Men hvorfor ved du det, og hvorledes ved du det?" spurgte manden, til hvem den første havde talt. Han sad og snittede paa en bue og kastede spaanerne hen paa de brændende træstammer, eftersom han snittede. "Hvorledes ved du det? Her i Blon talte jeg den anden dag med verten i spisehuset og med flere af hans tjenere samt med Sirand, og de var alle overbeviste om, at saracenerne ikke kunde modstaa vore folk i et eneste slag. De sågde, at der vilde være en ny konge i Jerusalem endnu før paaske; biskopen vilde, sagde de, være i Lyon igjen længe før jul; kong Philip vilde være i Paris, kong Richard i England, greven i sin borg, og ved samme tid vilde Lambert og Raymond og Forney samt alle de andre være tilbage her med lommerne fulde af guld."

"Ja, Sirand ved alting," svarede den, som først havde talt. "Har han maaske talt med saracenerne?

Har maaske deres konge, den berømte Saladin, fortalt ham, at de vilde løbe deres vei og give tabt i det første slag? Har han været i Jerusalem, eftersom han synes at tænke, at han kan gaa dertil paa en halv sommerdag? Hvad verten i Blon angaar, da er han en stor nar. Da jeg sidst var hos ham, vilde han bilde mig ind, at jeg ikke kjendte en bue af valnøddetræ fra en, som var lavet af ask. Jeg vilde ønske, at han maatte kvæles af sin egen vælling; og dersom hans tjenere ikke kjender mere til Saladins krigsfolk, end de kjender til franske heste, saa er deres snak ikke værd at gjentage. Jeg vil sige dig, det er et narreærinde. de er gaaet i allesammen, og du vil aldrig se Lamberts ansigt igjen."

"Er det et narreærinde?" afbrød en lille, halte mand, som sad ved den modsatte side af ilden, saa de to andre neppe kunde se ham; "er det maaske narreverk at befri vor velsignede Herres grav og vor frues, hans moders, og alle de andre helliges grave fra disse utidige hedningehunde og deres hedningesønner? Har du ikke hørt "vor fader" fortælle om, hvorledes de flaaede levende den stakkels Mary af Picardiet, da hun var der paa en pilgrimsreise? Har du ikke hørt, hvorledes de gjorde ild lige ved St. Josephs grav, saa hans gravsten revnede ved ildens hede, og bagefter dækkede de graven med smuds? Et narreverk, i sandhed! Det er let at tale saaledes for dem, som blev hjemme og kan ligge stille og dovne sig. Men dersom jeg

havde to fødder at gaa paa eller to ben, saa jeg kunde hænge over en hest, saa vilde jeg ikke ligge her, og heller ikke vilde jeg som du skamskjænde bedre mænd, end du selv er."

"Halte Per," sagde den anden godmodigt, "jeg har hørt dig sige saadant før, og dersom du har lyst, kan du for mig sige det syv gange endnu eller sytti gange syv, som evangeliet siger, jeg vil dog ikke skjændes med en saa god mand, som du er. Men der er to ting, som du ved, og som jeg ved. For det første ved du godt, at Ambrose brød sig ikke mere om St. Josephs og vor frues grave, end han brød sig om sneen derovre paa de hvide bjerge, og heller ikke vilde han i sit dovne liv gaa to skridt for at frelse dem fra ødelæggelse. Han gik, fordi andre gik; han valgte at æde uden at arbeide og ønskede at sove paa det linned, som andre havde vævet; han tænkte, at han skulde komme tilbage med guld, som han ikke havde fortjent, og at han da skulde herske over alle andre ærlige folk som du og jeg, fordi han havde et udmerkelsestegn paa sin hat. Og hvad det angaar at bekrige hedningehundene og deres sønner, fordi deres bønner er falske og deres liv og levnet ukristeligt – da kunde vi for den sags skyld ligesaa godt bekrige biskopen og domkapitlet her i Lyon. Vi vilde have lige saa megen grund dertil, som de har til at overfalde kong Saladin og hans emirer eller, hvad det nu er, de hedder."

Angrebet paa biskopen og kapitlet blev mod-

taget med høie latterudbrud fra flere af disse dovne kulsviere; men andre sprang op, ikke saa meget fordi de blev fornærmede, som fordi de blev bange.

"Hold din tunge, Matthew, ellers kan det blive slemt for os allesammen. Her er forræderi nok og overtro nok talt i denne hule til at styrte hele omegnen i ulykke; og dersom vi ikke passer paa, kunde det let hænde, at vi allesammen blev gjort til tiggere, før vi vidste af det, tillige med vore koner og børn."

Nu tog Mark af Seyssel selv tilorde; han havde ikke endnu sagt noget:

"Jean Fisker, dersom du ikke synes om vor tale her, saa behøver du ikke selv at være her. Dersom du har noget at fortælle til øvrighederne, som kan bringe os i ulykke, saa kan du gjerne fortælle dem det, dersom det ellers kan fornøie dig noget. Jeg er herre her i denne hule; den er min fæstning; dersom jeg er bange for mine gjester, saa skal jeg nok selv kaste dem ud. Men indtil jeg er bange for dem, skal de have lov at tale uden at forstyrres. Jeg for min del er af samme mening som Matt, og jeg vil drikke paa hans sundhed. Er en potte hvid, kan den vel skjænde paa en gryde, fordi den er sort; men naar presterne og munkene jager folk fra hus og hjem, fordi de hjælper de fattige, naar presterne tager deres gods og eiendomme, for at de selv kan leve høit, — selv om saadanne gaar til det hellige land med hans naade, kongen, og hans hellighed, biskopen, saa er jeg dog bange for, at de ikke

vil bringe det noget bedre evangelium end det, de har efterladt her. Jeg for min del vil helst se folk selv først leve som helgener, førend de prøver paa at pidske Saracenerne til at leve saaledes."

Da han havde udtalt, tog han en slurk af en flaske, som stod ved siden af ham, og gav den derpaa til Matt, som de kaldte føromtalte buemager, for at han skulde drikke og sende den videre.

Ligesom dette gik for sig, hørtes pludselig flere temmelig haarde slag paa hyttens dør. Det var Gaultier, som bankede paa med sin ridepidsk, og han blev øieblikkelig budt indenfor af kulbrænderen. Mark syntes først at blive lidt forbauset over at se sin datter i følge med den fremmede. Men den lille pige syntes nu, at nu var hendes pligt forbi; hun gjorde et høfligt buk for Gaultier og forlod ham for at løbe tilbage til sine legesøstre i skoven.

Mark af Seyssel bød Gaultier et sæde ved ildstedet. Men i hele forsamlingen var der ingen, der sagde et ord; og ingen, som saa dem nu, vilde have gjættet, at de før havde været i en saa livlig, næsten ivrig diskussion.

"Er du Mark af Seyssel?" spurgte Gaultier. "Jeg har hørt, at du ved, hvor fader Jean af Lugio bor."

"Eh?" var det eneste, som Gaultier fik til svar. Mark var slet ikke oplagt til at tale.

"Jeg har redet, alt hvad jeg kunde, og gjort mit bedste for at finde fader Jean. Jeg har hørt, at

han bor her etsteds, og vi trænger meget til hans hjælp idag i Lyon. Jeg har et brev for ham her."

"Eh!" var atter svaret; men den gang saa Mark paa de andre.

Gaultier var forbauset. Han havde aldrig set manden før, men at han var en taabe eller idiot, havde han dog aldrig antaget. Tillige havde han troet, at en mand, som drev en saadan forretning i landsbyen, som Mark gjorde, maatte kjende til provinssproget. Men saa tænkte han, at han gjerne kunde bruge en anden dialekt; men heller ikke det vilde eller kunde Mark forstaa, saa det ud til.

"Eh"—var det hele, han fik til svar. Men saa stirrede Mark hen paa de andre og sagde henvendt til dem:

"Drenge, hører I, hvad denne herre siger? Er der nogen af jer, som kjender noget til denne Jean af Lugio, denne fader, som han snakker om?"

Mændene saa forundrede paa hverandre, som om de ikke havde forstaaet et ord af det, som blev sagt til dem.

Gaultier saa paa dem og forsøgte, om han kunde se paa deres ansigter, hvilken af dem der var den klogeste. Derpaa tog han op af sin lomme seks eller otte sølvmønter, som han begyndte at kaste op i luften og gribe igjen, hvorpaa han sagde:

"Disse skal den faa, som gaar til fader Lugios hus for mig, og her er lige saa mange for den, som vil komme tilbage med ham,"

Men alt, hvad Gaultier saa i deres ansigter, var forundring. Han følte, som om han selv i dette sidste øieblik maatte give tabt.

"Han er en høi mand," sagde Gaultier, "med tonsur, og haaret rundt den er hvidt som sne. Han er lidt bøiet; og naar han gaar, træder han haardest paa den høire fod."

"Eh," svarede igjen Mark af Seyssel.

Gaultier var ærgerlig paa sig selv, at han ikke havde passet paa den lille pige, som han først havde talt med; thi hende kunde han da idetmindste faa til at tale. Han syntes, naar han saa paa disse dovne mennesker, som laa der, at der ikke var en eneste iblandt dem, selv ikke Mark, som brød sig det mindste om hans mission, langt mindre brød sig om at hjælpe ham.

Da han saa, at her var ikke noget at udrette, og at han havde tabt sin veiviser, den lille pige, gik han straks ud for om muligt at finde hende; men hun var for længe siden ude af syne. Han kom da straks ind igjen og fandt de andre siddende ligesaa tause som før.

Men da fik han pludselig en indskydelse; han kom til at tænke paa, at den talisman, som før havde hjulpet ham, ogsaa kunde hjælpe ham her. Det var virkelig saa: mændenes taushed havde bedraget ham. Han selv var bleven hel konfus og havde ganske ladet sig forbløffe af kulsviernes tilsyneladende uvidenhed. Som Gaultier lukkede døren efter sig, da han kom ind igjen, tog han op et

stykke kul og begyndte paa en ligegyldig maade at tegne et romersk kors, hvilket han ved at tilføie ligesom tilfældig et par streger omdannede til det maltesiske korstegn. Nedenunder korset skrev han paa latin de to ord: "Amore Christi."

Endnu førend han havde fuldendt sin tegning og underskriften, havde buemageren reist sig fra sin plads ved ildstedet og havde begyndt at tage sin trøie paa. To andre af flokken begyndte ogsaa at røre sig lidt og ligesom gjøre forberedelser til at forlade hytten. Mark havde ogsaa reist sig.

"Det er høi middag," sagde han; "jeg skal ikke sidde her længere. Hvis Francois kommer, bed ham sige den gamle, hvor jeg er."

Derpaa skubbede han sig forbi Gaultier ud af døren.

Idet Mark af Seyssel gik forbi Gaultier i døren, sagde han: "Kom ud i luften lidt, her er saa kvalmt;" og som de kom et lille stykke bort fra huset, sagde han igjen: "Du skulde have gjort dette tegn før. Der er mænd i denne hytte, som med glæde vilde lægge fader Lugio i baand og lænker eller kaste ham i søen ved Bourget. Men du kan stole paa mig, ja i sandhed mere end stole paa mig, naar du kommer i hans navn."

Derpaa fortalte Gaultier den ivrige kulsvier, hvem han var, og hvorfor han kom; han fortalte ham, at han her i sin haand holdt noget, som det var af stor vigtighed, at fader Lugio skulde vide; at han var bedt om at bringe dette budskab "for Kri-

sti kjærligheds skyld", og at han havde lovet at gjøre det "i hans navn". Han fortalte videre, at som et bevis paa, at han talte sandt, vilde han overgive dette pergament til ham, og han kunde bringe det til mesterens skjulested, og mesteren selv kunde da vælge, om han vilde gaa eller ikke.

"Kun dette ved jeg," sagde Gaultier, "at dersom han ikke er rede til at ride ved middagstid, da nytter det ikke, at han kommer; for han maa være over broen ved Lyon, før solen gaar ned. Du ved, min ven, at det maa være en god hest og en brav rytter, som vil kunne komme over dette stykke vei i den tid."

Mark skyndte sig bort. Gaultier gik atter ind i hytten og kastede sig ned paa jorden ved siden af Jean Fisker.

Jean var naturligvis meget nysgjerrig efter at vide, hvem denne fremmede var, og endnu mere efter at udforske, hvad hans ærinde var. Men Gaultier var ligesaa snu som han, og en time efter, at han var kommen til hulen, vidste endnu ingen af dem noget om ham eller hans forretning. Gaultier havde taget en flasde med vin fra sin vadsæk, som han havde anbragt bag paa sadelen, og drukket paa godt venskab med forsamlingen. De havde talt om veiret, om kulpriserne, om de nye jernminer, og de var næsten kommen ind i en diskussion igjen om det store korstog, da Mark af Seyssel atter traadte ind i hytten.

Han tog atter plads ved ildstedet, den samme

plads, som han før havde haft og sagde til Gaultier: "Jeg gav din hest al den havre, jeg havde; og den har ædt den alsammen."

Han sagde dette i en barsk tone, saa at de, som ikke vidste noget om forholdene, straks maatte tænke, at hvad de to havde tilsammen, gjaldt kun heste og havre.

Gaultier takkede ham venligt, tog penge op af lommen for at betale for havren, bød selskabet farvel og sagde, at han nu vilde reise videre. Han gik derpaa lige til stedet, hvor hesten var bunden ved et enebærtræ, og fandt der, som han ogsaa havde haabet, fader Jean af Lugio.

VII.

Jean af Lugio.

Jean af Lugio var en af de mænd, som gjorde verden næsten ubetalelige tjenester, men desuagtet har dog verden idag saa at sige glemt ham. Naar vi læser i brevet til hebræerne om mænd, som blev prøvede i verden, som blev pinte og forfulgte, bespottede og hudflettede, mænd, som var fattige og foragtede, som vandrede i bjerge og ørkener og ofte var i livsfare, mænd, som verden ikke var værdig at beskue eller jorden at bære — naar vi læser om disse mænd, saa lad os huske paa, at vi maaske aldrig skulde have læst disse ting, dersom det ikke havde været for denne forglemte Jean af Lugio og flere af samme sort som han.

Da Pierre Waldo, den rige kjøbmand i Lyon, først begyndte at fatte værdien, som evangeliet indeholdt, baade for ham selv og for andre, og han tillige saa andres uvidenhed, da gav han sig selv og sine midler, ikke alene til at føde de fattige og hungrige og for at give de hjemløse et hjem, men

han gav disse midler tillige til at give de uvidende kundskab om Kristus. Han fandt en og anden del i forskjellige udgaver af det gamle testamente skrevet i det romerske sprog.

De ældste prøver, vi har paa dette sprog, er et eksemplar af en bibelhistorie, som er skrevet et par menneskealdre før Pierre Waldos tid. Troubadourerne, som vi tænker os mest som syngende kun kjærlighedssange og kampviser, sang i disse dage ligesaa ofte en salme eller aandelig sang. Paa samme tid, som de sang salmer, idet de gik fra sted til sted, medbragte de ogsaa ofte en mere bestemt og klar kundskab om religionen og bibelen, end folk kunde faa i kirkerne.

Pierre Waldo havde gjort sig til opgave at udbrede evangeliet; dette var hans livs store gjerning. Han selv kjendte latinen godt nok til, at han kunde læse den latinske vulgata. Denne vulgata, en udgave af bibelen, oversatte han sammen med tre intelligente prester, som alle havde deres plads i Lyon; det var Bernard af Ydros. Stephen af Empsa og Jean af Lugio, hvilken sidste vore læsere lige er bleven bekjendt med.

Ingen af disse tre havde antaget, at der vilde være saa mange vanskeligheder, og at de skulde møde saa megen modstand i deres gjerning. Og hvorledes skulde de? De og deres venner vilde jo blot udbrede blandt folket det simple, men sande "Guds ord", udbrede det i al simpelhed og enfoldighed; hvad bedre kunde de gjøre?

Blandt de tre var det Stephen, som særlig havde den gjerning at oversætte; Jean undersøgte de andre oversættelser og sammenlignede dem med Stephens, — han læste kritikeres og de bedste forfatteres verker over skriften og søgte paa alle maader at gjøre denne nye bibel-udgave saa nøiagtig og korrekt, som det med de tiders kundskab var muligt at gjøre den.

Bernard havde faaet det ydmyge hverv at afskrive den tekst, som de andre havde bestemt skulde gjælde. Dette var maaske en ydmyg og simpel stilling. men den var desuagtet ikke mindre vigtig end de andres. Maaske man endnu, om man undersøgte nogle af de gamle biblioteker i Frankrigs sydlige del, vilde kunne finde nogle af hans manuskripter, selv efter at saa mange storme har gaaet hen over landet, og grusomme forfølgere har gjort alt for at udslette hvert spor af kristendommen og protestantisk litteratur.

Da Pierre Waldo reiste til Rom for at bede om pavens velsignelse over deres arbeide, var sikkert nok en, maaske alle, af disse mænd med ham. Som allerede før sagt, var paven glad ved at se en saadan bevægelse blandt lægfolket i Lyon; det kunde jo maaske blive en støtte for ham, som han siden vilde komme til at trænge til.

Dersom da biskopen og domkapitlet havde haft det samme syn paa sagen! Men det havde de nu ikke. Deres eneste et og alt og deres virkelige religion var den magt, de saa nylig havde kjøbt sig

til over byen Lyon og omegn. Kjøbmændenes iblanden i sagen, i hvad det nu ellers kunde være, var ikke taget i betragtning, da de lagde deres plan. De havde ikke kjøbt disse rettigheder fra greven af Forez og befriet sig selv fra hans magt blot for at blive kommanderet bagefter af en flok halvgale mennesker. Derfor, som allerede fortalt, vilde de intet høre om Pierre Waldos plan, men udviste ham og hans, konfiskerede hans eiendom og alt hans gods og drev ham og mange andre fra hus og hjem bort til de øde bjergegne.

Saadanne ildprøver luttrer menneskenes sjæle og prøver dem. Af de fire mænd, som havde arbeidet sammen paa den nye bibel, bestod de to, medens de andre to blev tilbage. Pierre Waldo forlod alle ting og holdt endda ud; han reiste over hele Europa, og hvor han kom i verden, efterlod han alle steder sin tanke om "en bibel for folket", en bibel, som en lægmand saavel som en prest havde lov at læse og tale over.

Bernard og Stephen kunde ikke bestaa prøven. De sluttede fred med autoriteterne af kirken i Lyon, og ingen kjender mere til deres historie. Dog andre vil vide, at Stephen efter at have forladt Pierre Waldo blev belønnet for dette af autoriteterne i Lyon. For sin belønning byggede han et hus; dette hus var saa høit, at da han, medens det endnu var under opførelse, var oppe paa taget og faldt ned, slog han sig ihjel paa stedet.

Jean af Lugio, hvem vi beder vore læsere at

erindre som en mand, vi igjennem alle tider skylder megen tak, lagde aldrig haanden paa ploven for at se sig tilbage. Han havde viet sit liv til at frigjøre bibelen; denne ide vilde han give sit liv for. Der kan ikke nævnes en by i midten af Europa, selv saa langt syd som Bøhmen, som ikke har nydt godt af hans lærdom og hans raad. Og da Johan Huss blev brændt for noget nær den samme ide, var han og hans venner villige at tilstaa, at de skyldte meget til baade Jean af Lugio og Pierre Waldo.

Presten stod og ventede paa kulsvieren; meget nysgjerrig efter at se, hvad slags karl den var, som havde bragt dette budskab, han nu holdt i haanden. Presten var ikke klædt i nogen geistlig dragt; heller ikke var han klædt som en tilhørende adelstanden og endnu mindre som en af de tiders soldater. Man kunde have antaget ham for en handelsreisende, som lige kom tilbage fra Lyon, hvor han havde forsøgt at afhænde hør eller uld eller andet. Hans hvide haar var synlig under hans bredskyggede reisehat; tonsuren var naturligvis ikke synlig; hans frakke var knappet fra øverst til nederst, som var han ude for et langt ridt. Der var kort sagt intet i hans paaklædning eller udseende, som kunde vække opmerksomhed eller føre nogen paa de tanker, at han var andet end en simpel veifarende.

"Jeg er ikke Jean Waldos egen budbringer," var Gaultiers svar til hans første spørgsmaal. "Jeg er kun, som De ser, en af de "fattige i Lyon"; og

blev kjendt som en saadan ved hjælp af vore hemmelige tegn, da den tjener, til hvem Jean Waldo overdrog dette ærinde, faldt med sin hest næsten lige udenfor min dør. Det var tydeligt og klart, at dersom budskabet skulde gjøre noget godt, maatte det komme frem i hast. Denne Prinhac kom over broen ved Lyon før daggry, fordi den var vogtet af nogle af vore folk; men hvem ved, om vi skal faa saa god en lykke nu iaften. Maaske broen kan være i hænderne paa vore værste fiender. Men De har nu kun fem timer til den vei, som nu allerede har taget os syv timer. Det er vel sandt, De kan hele veien gaa nedad, medens vi havde opad hele veien; det gjør ogsaa en forskjel. Deres hest vil være færdig, medens vore heste først maatte pudses og sadles. Men, hellige fader, lad endelig ikke Deres hest falde med Dem; thi dersom jeg forstod budskabet ret, da kan ikke hvemsomhelst udfylde Deres plads iaften ved denne unge piges sygeseng."

Fader Jean vilde ikke engang smile. "Herren vil lede," sagde han, "og Herren vil give hjælp og raad. Om min reise hjælper eller hindrer, det ved alene Herren; men det synes at være hans gjerning, hans verk. Jeg er bedt at komme "for Kristi kjærligheds skyld", og jeg vil gaa "i hans navn". Unge mand," lagde han til, idet Gaultier gjorde istand stigbøilerne og lagde sadlen tilrette paa hesten, "da jeg forlod Lyon, brændte de paa byens torv mine værdifulde bøger, som havde kostet

tyve af mine bedste aar af dette korte liv. Det, som jeg kunde gjøre for Gud og hans hellige kirke, det har de forsøgt at forstyrre; men de gjorde det forgjæves. De tvang mig til at forlade mine egne fattige; tvang mig bort fra enkerne, hvis taarer var mig hellige; bort fra de faderløse, som jeg havde oplært og bespist; bort fra de fattige, ydmyge hjem, der synes for mig som smaa templer, hvor Jesus, Guds elskelige søn, boede. Jeg sagde den gang, da den spottende foged førte mig hen til denne bro, som jeg iaften atter skal passere: Jeg vil ikke mere skue denne bro, indtil den dag er kommen, da I skal sige: "Velsignet være den, som kommer i Herrens navn!" Unge mand, denne Jean Waldo, som nu beder mig komme, rørte ikke en finger for at hjælpe mig den dag, ikke heller for hans egen frænde, Pierre, min ædle ven, og ikke heller for "de fattige i Lyon" eller deres stakkels hustruer og børn. Men tiden bringer med sig gjengjældelse. Idag beder han til Gud, at jeg maa komme og komme tidsnok. Ja, Gud, du almægtige Fader, hør hans bøn; lad din tjener faa visdom og styrke til at gjøre en liden smule for dine børn endnu denne dag!"

Kulsvieren sagde ærbødigt: "Amen!" Presten gjorde korsets tegn for sig, velsignede Gaultier, idet han forlod ham, og derpaa var han borte.

Det er helt underligt for en mand paa fem og femti aar at begynde paa et foretagende eller en gjerning, som han maaske ikke har prøvet paa for

tredive aar. Han vil da føle sig saa ung som nogensinde, dersom han da har levet et rent og sundt liv. Menneskets aand bliver aldrig gammel; den synes endogsaa at blive mere ung med alderen, dersom den hver dag øver sig i at blive som et lidet barn.

Jean af Lugio vidste ogsaa, at da han var fem og tyve aar, vilde han ikke have sat sin fod i en stigbøile for at springe i sadlen. Han vidste, at han ikke for en saadan dags gjerning, som den idag, vilde have iført sig en saadan dragt, som den han nu havde paa.

"Det er godt," sagde han til den fyrige hest, som bar ham, "det er godt, at du ikke er firti aar ældre end den graa hest, som bar mig, da jeg sidst saa det store Bernhardt."

Og minderne om denne tid, hans ungdomstid, og den tids modsætning til idag, gjorde ham godt og beskjæftigede hans tanker for en hel mil. Og hvemsomhelst, der vilde have set hans dygtighed til at haandtere en tømme og til at sidde paa en hest, og hvorledes han altid forstod at benytte sig af alle fordele paa veien, vilde til enhver tid have valgt denne hvidhaarede, gamle fremfor nogen ung mand til at udføre en saadan gjerning som den, hvortil han nu var kaldet.

Endskjønt legemlig styrke mindsker — og den mindsker, efter at en mand er fem og firti aar gammel —, saa vil dog alligevel erfaring, sikkerhed og takt af haand og øie vokse og blive sterkere med

alderen, naar en mand er vel opdraget og vel bevaret. Og Jean af Lugio havde endnu ikke naaet den grænselinje, da legemsstyrken mindsker; men han havde alligevel baade erfaring og dygtighed. Der var ikke en eneste ridder eller landseknegt blandt de korsfarere, som overvintrede i Palæstina, der var mere skikket for en saadan tur, end Jean af Lugio var.

Efter at han havde redet omtrent en timestid, naaede han St. Rambert, hvor Brevonfloden forener sig med den endnu større strøm, som kaldes "Albarine". Den var da allerede, hvad en reisende vilde kalde den nu — "en lille, gammel by". Dens navn er en forvanskning af St. Reynebert, en søn af grev Radbert, som blev martyr allerede fem hundrede aar før Jean Lugios tid. Før hans tid havde de paa bjergene ovenfor tilbedt Jupiter, og navnet af den gamle gud kjendtes endnu paa "Jeux", som endnu var betragtet som et helgennavn. St. Rambert de Jeux var det navn, som alle og enhver kaldte denne lille landsby. Floden, mere lig en aa, styrter sig brusende og skummende ned igjennem den snevre dal, og af og til danner den et lille vandfald.

Rytteren fulgte en lille fodsti, som en tidlang løb langs med floden, og paa hvilken han syntes at være godt kjendt, og snart befandt han sig lige ved det gamle benediktinerklosters mure. Netop som han passerede klosterporten, mødte han to af brødrene, iført deres munkedragter; de var ude at

tage sig en tur efter middagsmaaltidet. Stien var smal, og de kunde ikke komme forbi ham uden at se ham; de saa paa ham og han paa dem, og de kjendte ham ved første øiekast.

"Hvorhen i saadan hast, broder Jean?" var deres hilsen.

Fader Jean strammede uvilkaarlig tøilerne og holdt hesten an. Deres hilsen var saa hjertelig varm og tillige saa uventet pludselig, at selv en endnu mere stoisk natur end Jean af Lugios var, maatte have givet efter og standset for at gjengjælde en saadan hilsen.

"Min kjære broder Stephen og min broder Hugh, er I to her? Jeg sad netop og tænkte paa de kjære brødre derinde; men jeg anede dog ikke, at I var saa nær. Fader Ambrose har forsømt at sende mig navnene paa de i den senere tid ankomne brødre."

"Fader Ambrose vil aldrig mere sende dig bud, naar nogen er kommen hertil. Han ligger nu bagved det lille kapel dernede, og imorgen skal vi lægge hans legeme til hvile i graven."

Dette havde de fortalt i al hast; der blev en lang pause — de saa paa hinanden, ligesom gik det op for dem, at de havde gjort noget, som de ikke burde.

Jean af Lugio var landsforvist; han var banlyst; og om de var tilladt at tale til ham som til en ven, var et spørgsmaal. De burde med strenghed have fordømt ham og givet melding om hans nærværelse

i en by, hvorfra han offentlig var bleven forvist, til deres foresatte; derom kunde der ikke være spørgsmaal. Men disse to munke var mennesker, og de var blevet kristne, før de var blevet munke; og de og Jean var tillige forenede med gamle venskabsbaand.

"Vil du ikke lade din hest hvile en stund; vil du ikke selv hvile lidt?" spurgte den brave Stephen. "Jeg vil bringe din hest i stalden, og Hugh vil give dig middagsmad, om du vil tage tiltakke med kold spise. Din hest er snart træt; du vil ikke tabe noget ved at standse lidt."

"Min hest maa løbe langt endnu, før den kan faa lov at hvile, og jeg.... Men jeg føler meget lettere, meget sterkere, fordi jeg har hørt disse venlige ord af din mund; og du, du vil sove bedre, fordi du har talt dem. Gjør du ogsaa din gjerning, min ven, og jeg vil gjøre min, og vi vil aldrig lade menneskene skille os ad. Nei, jeg maa ikke standse. Jeg vil heller ikke udsætte eder for fare eller ubehagelighed ved at modtage eders venlige tilbud, selv om jeg kunde. Men jeg maa gjøre, hvad kun faa i disse onde dage kan gjøre; jeg maa, jeg skal over broen i Lyon, endnu førend solen gaar ned. Modtag min velsignelse; jeg, "en fattig fra Lyon", en landsforvist kjætter — jeg vil velsigne eder. Gud velsigne eder begge!"

"Gud velsigne dig, broder Jean; Gud velsigne dig!" sagde de begge og gik tilside for at lade hans hest passere.

"Det er for Kristi kjærligheds skyld, at jeg haster," sagde han blødt; "tænk paa mig i eders bønner idag og bed, at vor himmelske Fader vil velsigne mig i hans navn."

Og de skiltes. Men om munkene var forbausede over dette møde og det, som de havde hørt, saa var Jean af Lugio mere forbauset. Han frygtede dog intet af dem; thi han havde tydeligt set, at den Helligaand havde mere været deres læremester og rettesnor end nogensomhelst klosterregel. Han vidste vel, at begge vilde bekjende for deres skriftefader den synd at have fortiet hans nærværelse; han vidste, at begge vilde være tro til deres samvittighed og til klosterets anordninger. Han vidste ligesaa vel, at ingen af dem vilde forraade ham, saa længe det kunde skade ham, og at ingen af dem nogensinde i deres inderste hjerte vilde fortryde, at de havde gjort ham den tjeneste at tie med, hvad de vidste idag.

Dette møde bragte ham ogsaa til at tænke paa noget andet. Havde han faaet sit kjæreste ungdomsønske opfyldt, vilde hans hjem i denne stund have været bag disse mørke mure. Han vilde have været den ældste af dem alle der med undtagelse af Stephen. Han kjendte dem allesammen og vidste, at der ikke var en eneste af dem, som kunde hamle op med ham i lærdom og kundskab, og at han nu ved abbed Ambroses død vilde have blevet hans efterfølger og hersker over hans udmerkede eiendomme, forstander for alle disse ædle Herrens

tjenere, den bedste, den første mand i hele denne lykkelige forsamling, dersom — dersom han blot havde fulgt sit hjertes ønske, det ønske, han havde næret for tredive aar tilbage: at give sig selv til studering indenfor disse mure.

Men istedetfor at give sit liv, sig selv, til studering i klosteret, havde han givet sig selv til at yde øieblikkelig hjælp til de fattige i Lyon. Han havde forladt sine studier, saa at han kunde være istand til at gjøre væverne, farverne og sømændene i Lyon lykkeligere og bedre, for at han kunde hjælpe til at bringe lidt liv og hygge ind i deres hjem ag gjøre himmelveien simplere og renere for deres børn. Han havde hele tiden været sig selv bevidst, hvad han gjorde. Han havde vendt sig fra klosteret i Kornillon, og istedetfor havde han givet sig hen til at tjene Gud ved at tjene de fattige i Lyon. Og denne var hans fortjeneste, at han idag udsatte sit liv for fare ved endnu engang at gaa tilbage til Lyon for at hjælpe den, som før havde regnet sig blandt hans forfølgere, medens han, om han havde villet, godt kunde have været i sikkerhed indenfor det venlige klosters vægge, hvor han nu kunde have været med at pynte abbed Ambroses grav. Dersom — og billedet af et halvt menneskeliv afspeilede sig i dette dersom. Men dette billede bragte dog ikke Jean af Lugio til at fortryde, hvad han havde gjort. Han havde jo fulgt den vei, Gud havde vist ham. Med rolig selvbevidsthed havde han forudset, hvad der vilde komme; han havde

forudset al den modstand, han havde mødt, og som han nu ligesaa rolig skuede tilbage paa. Forudset —seende eller skuende tilbage—det hele var dog et billede af en, som havde gjort sin pligt. Og fader Jean red forbi klosterets gamle og ærværdige mure uden et suk eller en taare.

Stien eller veien fulgte fremdeles floden, og man kunde langtfra sige, at den løb i lige linje. Dens bugter og svingninger var maaske nok meget skjønne og maleriske, men en saadan vei synes dog sjelden den om, som har hastverk. Han passerede lige forbi Mont Charvet, forbi den lille by Serieres og kom, endnu før han havde ventet det, til den nye borg ved Montferrand.

Han fik pludselig en indskydelse og tog ligesaa hurtig sin bestemmelse. Han red lige hen til borgporten, som han fandt aaben. Han saa ingen portner; men der gik en lille dreng derinde, og ham bad han om at kalde paa enten portneren eller en af baronens tjenere.

Hans hensigt var at faa en ny hest, da det var bleven klart for ham, at baronen af Meximieux's graa hingst, som han nu red paa, snart vilde være for træt til at gaa længere. Kulsvieren havde maaske pint det smukke dyr værre, end han havde tænkt at gjøre; og selv om han havde passet det vel, saa var det stykke vei til Mark af Seyssels hus nok til at udmatte en hest, der efter den tid kun havde haft en lille times hvile. Og fader Jean vidste, at dersom han med held skulde kunne ud-

føre det hverv, han havde paataget sig, saa maatte han komme hurtigere frem, end han havde gjort hidtil. Dette var det, som gjorde, at han bestemte sig til at stanse her.

Hans ankomst bragte snart alle borgens beboere paa benene, og de kom tilsyne, en hist, en anden her, og betragtede ham alle med en vis nysgjerrighed, omtrent som naar der nutildags kommer fremmede forbi et ensomt bondehus, hvor beboerne næsten er kommen af vane med at se fremmede mennesker. Baronen selv kom ogsaa ud for at se, hvad der var paafærde. Hans paaklædning var just ikke passende, om han nu skulde have mødt kong Filip eller keiseren. Han havde tilbragt formiddagen med en beskjæftigelse, som vi maaske i vore dage vilde finde upassende for en baron, men som i de tider nok kunde sømme sig for en saadan; han havde nemlig tilligemed flere tjenere været ifærd med at flaa og skjære istykker et fedt vildsvin, som de havde bragt med hjem fra jagten dagen forud. De var endnu ikke færdig, da der blev kaldt til middag, og baronen havde slet ikke tænkt, at det var nødvendigt at klæde sig om før middagsmaden, efter hvilken han straks var falden i søvn i stolen, hvori han sad ved bordet. Han blev dog snart vækket af den hurlumhei, som blev blandt tjenerne, da det blev meldt, at en fremmed holdt for porten. Det var nemlig en sjeldenhed, at de der saa fremmede eller besøgende i december.

Jean af Lugio havde allerede givet sig i snak med portneren. Men han blev meget glad, da han saa, at baronen selv kom. Han kom barhovedet og uden frakke, endskjønt det var temmelig koldt. Jean kjendte ham straks; han havde ofte før, naar han havde været paa reise igjennem dalen, set ham; ja, han havde endogsaa haft en god del med ham at gjøre i de aar, da han var prest. Men baronen brød sig ikke meget om prester og havde aldrig lagt merke til nogen af dem, og han havde aldrig for et øieblik nogen tanke om, at denne rytter, som han nu saa for sig, bar tonsur samt mere end en gang ved messen havde for hans ansigt opløftet den indviede nadverkalk. Baronen hilste den fremmede paa en barsk, men høflig maade og bad ham stige af og hvile sig lidt.

"Jeg takker meget for Deres venlighed, min herre," svarede Jean; "men jeg har stor hastverk, som I vil se. Jeg er bedt om at komme til Lyon i aften og det endda i et ærinde, som ikke taaler nogen forhaling. Jeg havde haabet, at denne hest, som er fra baronens stald i Meximieux, vilde have baaret mig dertil igjen, da der venter mig en frisk hest; men jeg ser, at denne er allerede træt, og om den vil kunne bære mig saa langt, vil det dog tage længere tid, end jeg kan undvære. Derfor standsede jeg her, ikke for at modtage eller benytte mig af eders gjestfrihed, men for at bede eder om en anden venlighed. Dersom jeg kan faa lov at lade denne gode hest blive her, og om I vil laane mig

en anden, da skal I have min hjerteligste tak, og de, som venter mig, vil velsigne eder."

"Du fortæller, hvad du vil, uden omsvøb," sagde baronen og lagde til med en grov ed: "Dersom jeg vilde give enhver landstryger fra Meximieux en hest, saa vilde jeg snart ikke have flere tilbage."

Og uden et ord til afsked vendte baronen sig for at gaa tilbage til sin spisesal.

"Undskyld mig, min herre," vedblev fader Jean uden spor af vrede eller forvirring i stemmen. "Jeg er ikke en af baronens mænd; jeg er ingen mands mand. Jeg er ude for at gjøre en barmhjertighedsgjerning, fordi en vis Jean Waldo tænker, at jeg kan frelse hans datter fra døden. Men dersom jeg skal kunne hjælpe hende, maa jeg være i Lyon endnu iaften. Dersom jeg kommer der til den rette tid, da er det eders gjerning og ikke min."

"Dersom jeg skulde give en hest til enhver tigger, som har valgt at ride bort fra Lyon, saa var der ikke en hest i min stald," sagde baronen.

Ligesom mange andre mennesker med kun liden opfindelsesevne, havde han syntes saa godt om sit første svar, at han valgte at benytte det anden gang. Men denne gjentagelse af dette høist uhøflige svar gav fader Jean nyt mod. En mand, som er bestemt og resolveret, siger ikke den samme ting to gange, tænkte han; han vilde endog neppe give mere end et svar paa det samme spørgsmaal.

"Jeg er ingen tigger fra Lyon; jeg er ikke Lyoner-kjøbmandens tjener. Lyon holder ikke af mig, og heller ikke har jeg nogen anden grund end den, jeg har fortalt til eder, hvorfor jeg skulde gaa tilbage til Lyon. Men dersom I havde en døende datter, og Jean Waldo kunde sende hende en læge, det vilde sikkert glæde eder, at han gjorde dette, selv om I aldrig saa hans ansigt eller elskede hans kunst eller hans by. Vil I ikke gjøre mod andre det samme, som I vil, at andre skal gjøre mod eder?"

Fader Jean havde nu maaske vundet spillet, endskjønt baronen tøvede med at svare, men dette gjorde han mere for at give det udseende af overfor sine tjenere at have opholdt sin værdighed og blevet ved sit. Men skjønt baronen næsten havde givet tabt, saa var først hans taushed og det derpaa følgende svar nok til at have skræmt enhver anden end fader Jean.

"Hvorledes kan jeg vide," udbrød endelig den tøvende baron, "at du er den læge, du siger, du er? Hvor er dit bevis? Dersom jeg skulde give en hest til enhver kvaksalver, som rider imellem Amberieux og St. Rambert, eiede jeg ingen nu."

"Jeg har intet bevis; men en mand, som i firti aar har reist frem og tilbage gjennem dalen og hele tiden talt sandhed, behøver intet bevis for, at han ikke lyver."

Fader Jean tog derpaa sin hat af og pegede paa sin tonsur, idet han vedblev at tale:

"I har mere end en gang modtaget Kristi legeme fra denne haand, min herre. I ved, at disse læber vil ikke tale løgn til eder."

Han vogtede nøie paa baronen, og han saa, hvorledes hans ansigtstræk skiftedes, da han nævnte vor Frelser; han føiede da til ligesom tilfældig og næsten hviskende:

"Det er for Kristi kjærligheds skyld, jeg forlanger den bedste hest i eders stald."

"Læg sadelen paa Chilperic! Gjør det straks! Hvad staar I narre og gaber efter her? Læg sadel og bidsel paa Chilperic, siger jeg! Tag og sæt denne herres hest ind i stalden, hvor den kan blive passet godt. Tag min haand, fader, I maa være stiv og træt fra det lange ridt. Kom ind i salen og lad baronessen have en anledning til at tale med eder. Chilperic vil ikke være rede før om et par minutter, og I maa idetmindste drikke et glas vin med mig, om ikke for andet saa for at bevise, at I ikke bærer nag til mig. Vi er lidt grove i vore udtryk, vi bjergbaroner, og taler ofte uden at tænke. Men sikkerlig, jeg skulde ikke have gjort saa store indvendinger, om I havde bedt om min hjælp i hans navn."

De gik ind, og idet baronen traadte over dørtærskelen, korsede han sig.

Baronen turde nu i disse omgivelser og i det selskab, hvori de befandt sig, ikke spørge fader Jean om mere; heller ikke turde han indlade sig paa at give nogen forklaring om, hvorledes han var

kommen til kundskab om det hemmelige pasord, som saa hurtigt havde skiftet hans sind. Han syntes heller ikke at bryde sig meget om at give nogen forklaring om hans næsten brutale opførsel i det første øieblik og hans næsten ømme venlighed i det næste.

Maaske det oftest vilde være bedre for os alle, om vi ikke til enhver tid, naar vi har fornærmet en, straks bringer talen om tilgivelse og fredsslutning paa bane, men hellere venter, til sindets oprør har lagt sig.

Baronen bad igjen presten om at nyde en forfriskning og kaldte paa sin hustru, at hun skulde komme og nyde et glas med som velkomsthilsen. Den lille kvinde, som var noget foroverbøiet, mere af gigt end af alder, kom straks til; men trods hendes næsten uskjønne skikkelse, var der dog en livlighed og høflighed over hende, og hele hendes væsen røbede, at hun var af ædel herkomst. Tjenerne og staldkarlene samt de andre, som gik og drev rundt gaardspladsen, havde maaske ikke fattet, hvad det var, som saa hurtigt skiftede baronens sind; men hun, som havde set det hele fra et aabent vindu, havde straks fattet det hele. Og da fader Jean traadte ind i salen, kjendte hun ham straks.

Men baronessen vidste ogsaa, at hans frihed, ja, maaske endog hans liv, vilde komme i fare, dersom han blev kjendt af deres tyende, og hun modtog ham derfor, som hun vilde have modtaget en-

hver anden fremmed. Hun hilste høfligt og bad om at faa lov at lægge fader Jeans hat tilside, og bad ham at sætte sig ved siden af hendes mand. Hun bød derefter fader Jean vin af det smukke, indgraverede bæger, som baronen havde hentet frem.

"Jeg har hørt nogen tale om en dame – en pige —en syg pige. Er der intet, vi kunde sende hende fra vort lager? Jeg kunde i en fart koge et par jomfru-urter, noget rosmarin eller nogle St. Marie-urter, om eders høiærværdighed blot vil tage dem med."

Fader Jean takkede, men sagde, at han ikke behøvede dem. Hans venner i Lyon, mente han, havde sikkert saadanne lægemidler, som maatte behøves — om der overhovedet vilde blive brug for noget.

"Ak, min herre," sagde hun, "dersom I blot kunde gjøre dem en saadan tjeneste, som den I engang gjorde mig."

"Eder, frue!" sagde han og saa forbauset ind i hendes smaa, sorte øine, der funklede under de snehvide øienbryn med en livlighed, som havde de tilhørt en ung pige.

"Ja, mig," sagde hun, og da han fremdeles saa forundret paa hende uden at forstaa, hvad hun mente; kunde hun ikke lade være at smile, idet hun hurtigt viskede en taare bort fra de smaa sorte øine. "Nei, husker I det ikke, fader? Det er en skam for en ridder at glemme den dames farver, han har

baaret; — maa da en prest glemme en dame, som han har tjent til det yderste?" Og hun lo høit, da hun saa, at han blev endnu mere forvirret.

"Ak, min frue, I maa undskylde min glemsomhed; det er tiden, som gjør dette—og landflygtigheden. Hvem I saa end er, saa ser jeg, at I har endnu bevaret hemmeligheden, den hemmelighed at forblive ung i alderdommen, medens jeg har tabt den for længe siden. Det er lang tid siden, jeg var her paa Montferrand; det var endnu længe, før I nogensinde havde været her, min frue."

"Chilperic vil være rede, længe før I gjætter, hvem jeg er," sagde hun, "og da I haster med at komme afsted, vil jeg fortælle eder det, dersom I vil love at komme og blive her paa vor borg ligesaa mange uger, som I nu har været her minutter, efter at I har forrettet eders ærinde. Lad mig erindre eder om en dag, da en pige med et rødt overstykke paa og en pige med et blaat og en tredje med slet intet overstykke paa kom seilende nedad floden tillige med to unge adelsmænd og en indbildsk, ung page, alle fra baronens i Braine. Og har I glemt...."

"Alix! Alix de Braine! Det er umuligt, at jeg skulde kunne glemme det. Men det synes for mig ligesaa underligt, at I er her, som at jeg er her. Maaske I da vel ogsaa ved, hvor de andre fire er nu!"

"Chilperic er rede, min herre," raabte en staldkarl ind igjennem døren.

"Hesten er færdig; det gjælder liv eller død; jeg maa gaa. Min kjære fru Alix, I indbyder mig til at være eders gjæst. Ved I da ikke, at om jeg blev eders gjæst, vilde I komme til at dele med mig min landflygtighed; om jeg sov under dette tag, kunde I aldrig mere faa lov at betræde Guds hus, selv om I lod eder bære derhen."

"Vidste jeg det maaske ikke?" hviskede den brave kone. "Vidste jeg ikke, at I reiser for Kristi kjærligheds skyld, og har ikke min egtefælle og jeg bedt eder at komme og være vor gjæst? Vi byder Dem velkommen "i hans navn"."

Og de skiltes.

Baronen havde allerede forladt salen. Men da fader Jean traadte ud i borggaarden og vilde stige tilhest, saa han til sin forbauselse, at baronen allerede holdt færdig til afmarsch paa en anden hest og var klædt som til en rigtig vinterekspedition. Han var iført en tyk ræveskindspels over de klæder, som han før havde haft paa, og som just ikke var helt tynde, og i det sidste øieblik havde han fuldendt sin paaklædning ved at trække et par lange ridestøvler paa.

Fader Jean paaskjønnede meget baronens høflighed; men han udtalte tillige sin uvillighed til, at han maatte gjøre sig saa megen umage for hans skyld. Han var overmaade glad ved at have selskab; men han behøvede virkelig ikke nogen beskyttelse.

"Beskyttelse! Det tror jeg ikke, I behøver,

saa længe I er paa mine enemerker." Dette var baronens hele svar med undtagelse af et par vældige eder, som imidlertid ikke bør gjengives her; men det maa tilstaaes, at baronen i regelen spækkede sin tale med saadanne eder.

"Jeg gad nok se den krybskytte eller den bonde, som tør sige et ondt ord til den, som rider paa mine heste. Nei, min fader, det er ikke for at beskytte eder, at jeg følger med, men for at tale med eder. Vi bjergbaroner er maaske nok lidt raa, men vi er hverken aber eller narre, som maaske det værdige kapitel tænker. Miximieux har prøvet paa at bedrage mig flere gange angaaende fiskeriet, og han har flere gange sendt sine falke efter mine duer, saa ham har jeg ikke snakket til eller til nogen af hans i femten aar, før han gik til det hellige land, hvortil han gik som en nar. Undskyld mig, eders høiærværdighed, for at sige dette; men jeg vil sige om Miximieux, at han selv er ingen nar eller abe, og dersom jeg skulde blive nødt til at slaa et slag paa kong Saladin eller hans emirer, da vilde jeg hellere have Miximieux ved min side end nogen af de lapse, jeg saa, da broen faldt ned. Vi er grove karle — og her stadfæstede han igjen sit udsagn med en ed — vi er grove karle, siger jeg; men naar en modig mand, som eders høiærværdighed er, en dannet mand, vilde jeg sige, kommer for at besøge os, og det sker ikke ofte, da er vi altid meget glade, om han vil lære os noget af det, han ved, og vi vil altid med fornøielse besvare

hans spørgsmaal, dersom han har nogle at fremlægge for os."

"Men jeg maa sige det samme til eder, som jeg før sagde til eders naadige frue: At hjælpe mig er det samme, som at bringe bannet over eder selv. Jeg blev for lidt siden kjendt af to munke fra Kornillon; de var begge mine gamle venner, saa de maaske vil ikke skade eller forraade mig; men hvem ved, om ikke den første fisker eller hyrde, vi møder, vil gjøre mig fortræd, og jeg har reist her i dalen altfor ofte til al blive kaldt en fremmed. Det vilde være uret, om jeg skulde udsætte eder for nogen fare, eller at I skulde udsætte eder for min skyld; lad endelig ikke eders venlighed bringe ulykke og straf...."

"Ulykke og straf være—!" afbrød baronen atter med en ed, og han bad ikke engang, som folk nuomstunder vilde gjøre, om undskyldning, fordi han bandte i prestens nærværelse. "Det er ikke nogen haard straf for en bjergbaron at fortælle ham, at han ikke mere maa betræde en kirke. Det er forresten længe siden, jeg har uleiliget dem. Og dersom det skulde ske, at det gamle aadsel skulde faa lov at raadne heroppe i bjergene, hvor det træffer at komme til at falde, saa er det hverken mere eller mindre, end hvad der sker med mangen ung mand denne vinter af dem, som er gaaede til det hellige land i dette narreærinde—undskyld—imod saracenerne. For at sige sandt, min herre, var det min agt at tale til eder om dette her, om denne

eders straf, som I kalder den, og om hvad jeg og andre gode venner vil gjøre, som tror at I har ret, og at disse fraadsende, drikkende bogbrændere, disse djævlehjælpere i deres lange kjoler, som huserer dernede i byen, har uret."

Det var ikke uden en vis besværlighed, at han arbeidede sig igjennem denne lange forklaring, selv om hans svergen syntes at yde ham lidt støtte. Dog, der var ingen tvil om, at han mente, hvad han sagde. Han syntes tillige at finde det lettere at tale paa grund af den hurtighed, med hvilken de fo'r henad veien, som nu begyndte at blive mere farbar.

"Jeg ved ikke, hvad jeg skal sige til eder," svarede prester, der ogsaa syntes godt om farten og sad saa rank og ret som en egte ridder; og naar man saa ham sidde tilhest, maatte man fristes til at tænke, at han var født paa en hesteryg. "Jeg kan ikke sige, hvad I skal gjøre, thi jeg ved neppe, hvad jeg selv skal gjøre — undtagen vente. Jeg vil vente, til den gode Gud sender lysere dage, og det vil han. Indtil den stund vil jeg dag for dag gjøre, hvad mine hænder finder at gjøre for Kristi kjærligheds skyld eller i hans navn."

"Det er altsammen godt nok for eder, fader." sagde baronen ligesom slaaet, maaske af fader Jeans rolige tone. "Det er altsammen godt nok for eder, som har noget at kunne udrette for Kristi kjærligheds skyld. I kan gaa, hvor I vil; alle og enhver vil, ligesom nylig min hustru Alix, fortælle en eller

anden historie om, hvorledes I denne eller hin gang har helbredet denne eller hjulpet hin. Men saaledes er det ikke med mig. Det er ikke hver dag, at jeg har anledning til at drille disse kjæltringe, som sidder lunt i deres egen hule, ved at laane en af disse mænd, som de forfølger, en hest fra min stald. Jeg vilde ønske, det kunde ske hver dag."

Baronen blev mere og mere ivrig, ja, næsten rasende; men jo ivrigere han blev, desto hurtigere red han.

Da presten atter kom paa siden af baronen, sagde denne sidste:

"Dersom der ikke havde været saa megen humbug, saa megen prestevrøvl, — De maa undskylde mig, min herre,—men dersom det ikke havde været, havde det hele været anderledes. Tredive mand i fuld rustning kan jeg møde med og alle tilhest; og selv om de vel ikke alle blev saa stolt ridende, som eders høiærværdighed er, saa skulde dog den ringeste hest ikke være saa lidt bedre end den, paa hvilken den gris, Meximieux, red, da han fulgte erkebiskopen til det hellige land. Og meget bedre," tilføiede han med latter, "end den haltende fedtpose, som erkebiskopen blev transporteret ud af Lyon paa. Jeg vil sige eder, min fader. at jeg vilde med glæde have gaaet med i disse krige, dersom jeg kunde have tænkt, at der ikke var saa mange erkebiskoper med i armeen og flere mænd, som havde hoveder mellem deres skuldre. Men jeg sagde til Alix, at alle, som ikke er narre, er

kjæltringer, og alle, som ikke er kjæltringer, er narre; og om kong Saladin aad dem alle, vilde verden ikke have tabt noget, ikke meget, eders høiærværdighed. Nu, da erkebiskopen er borte, kunde saa ikke nogle faa af os — maaske Servette dernede og Blon, tænker jeg, og maaske Montluel; dog, lige meget med navne. Antag at vi kunde stille med to hundrede ryttere og med lige saa mange mænd med seige landser af asketræ. Antag, at vi fik vort eget korsmerke, saadan, eders høiærværdighed," og han gjorde det maltesiske tegn i luften. "Antag, at vi red ind til Lyon en smuk maaneskinsaften og raabte, at vi kom "for Kristi kjærligheds skyld"; tror I da ikke, at mange af de kraftige vævere og fiskere og andre vilde følge os i hans navn?"

Og da han saa, at presten ikke svarede, fortsatte han:

"Jeg vil sige eder, vi kunde splitte og sprede alle deres korporaler, deres officerer og alle deres soldater i et øieblik; vi vilde ryge de gamle fraadsere ud af deres kjøkkener og deres kjældere, og vi vilde bringe "de fattige fra Lyon" tilbage til deres egne hjem, til deres brødhuse og deres gudshuse, hurtigere end de blev drevne bort derfra."

Dersom Jean af Lugio havde været mere prestelig, vilde han have sagt: "Min ven, de, som selv drager sværdet, maa dø ved sværdet." Og saa vilde den stakkels baron, som maaske aldrig havde holdt saa lang en tale, have trukket sig tilbage og

bandet alle og enhver, og sig selv vilde han have kaldt en stor nar og fader Jean en anden. Og heller aldrig vilde han blevet istand til at fatte, hvorfor et saadant tilbud ikke var blevet modtaget. Men Jean af Lugio var ikke blot prestelig, heller ikke var han i nogen maade en nar; men han var i sandhed en Guds mand, og i dette tilfælde som i saa mange andre viste han, at han forstod at bringe Herrens budskab til alle slags mennesker.

"Min herre," sagde han, "I har maaske ret, naar I tænker, at disse konger, baroner, erkebiskoper og biskoper og alle de andre korsfarere, som er vandrede ud mod det hellige land, aldrig vil naa det. Maaske I har ret, naar I mener, at dersom de rider femti tusende saracenere ned, og lader dem søndertræde under hestenes hove, og de gjør andre femti tusende hjemløse ved at brænde deres huse, da kan det ikke betragtes som noget godt bevis paa kristenkjærlighed. Og jeg tror, I har ret, ellers vilde jeg ogsaa have reist, da min gamle ven, erkebiskopen, reiste. Men sæt nu, at vi red ind i Lyon og drev kapitlet ud, ligesom de drev os ud, antag at vi røvede deres heste, som de røvede vore —da vilde verden med rette kunne sige værre ting om os, end de nogensinde har sagt om "de fattige i Lyon". Nei, nei, min herre," sagde han lidt efter, "lad os overlade det til tiden og den gode Gud. Der er ingen fare for, at dette kapitel eller denne erkebiskop vil længe bestaa; og hvad mig angaar, hvad kan jeg da forlange mere end saadanne gode

venner, som den jeg har fundet idag. Og I, hvad kan I forlange mere end et saadant hjem, som I har, og en saadan hustru som fru Alix."

Men baronen var neppe tilsinds at lade den plan fare, som han havde talt om, og som han syntes var saa udmerket og lovende. Han begyndte at tale om den igjen og det paa en meget vidtløftig maade. Han vidste, hvor stor vagten var der, og hvor mange af de bedste stridsmænd der var i Syrien med erkebiskopen, og han vidste, hvor daarligt det stod til med disse, som var blevne hjemme.

"I gamle dage," sagde han, "vilde greven af Forez gjerne have faldt os i ryggen; men nu, hvem ved, om han ikke nu vilde slaa et slag for vor sag? Der er ikke en mand nu paa denne side Marseilles, som ikke vil glæde sig ved at se disse sorte hvepser røgede ud af deres kuber."

Fader Jean hørte taalmodigt efter; men han syntes maaske, at nu var tiden at benytte sin autoritet en smule, og han sagde:

"Min herre, blot en lille advarsel; mon ikke I tænker paa noget, som I ikke burde tænke paa? Dersom dette, I tænker at gjøre, var ret, saa vilde de, som nu har magt, have omtalt den sag før. Men indtil dette sker, indtil I og jeg faar høre derom, maa vi lade munke, prester og biskoper i fred."

Og baronen formodede — og maaske hans formodning var rigtig — at "de fattige i Lyon" etsteds havde et raad og en mester, visere end han selv,

som engang vilde give et signal, saa han med alle hans mænd kunde faa lov at ride som hevnere mod Lyon. Men han forstod endnu ikke det at stole paa et forsyn; han forstod ikke, at den magthavende, som Jean af Lugio henførte til, var en autoritet, som var langt over baade domkapitel, erkebiskop, konge eller pave.

Han kom derfor med lidt forsigtighed tilbage til spørgsmaalet om korstoget. Tænkte ikke hans høiærværdighed, at korsfarerne snart vilde komme hjem? Tænkte han ikke, at Saladin snart vilde være for svag til modstand osv.

Medens de talte, red de, alt hvad de kunde, hvor veien tillod det, og før de vidste af det, stod de i borggaarden i Meximieux. Her stod allerede den hest, som Gaultier efterlod der, færdig, ventende paa sin rytter.

"Seksten aar nu siden jeg var her," sagde baronen, idet han svang sig af sadelen og tørrede sveden af sin pande. "Det høie træ, som staar derhenne, er vokset op siden den tid. Saaledes, som jeg kan huske denne gaardsplads, saa var der dengang ikke en grøn kvist her.

Tjenerne bukkede og forklarede, at alle disse træer, som baronen saa, havde alle været der, da han kom der som staldkarl; men baronen kunde nok se, de var ikke gamle.

"Seksten aar," sagde den gamle. barske adelsmand igjen. "Det var femten aar mikkelsdag, siden jeg spurgte Meximieux, om han vilde overlade

fiskeriet til mig, og han svor paa, at han ikke vilde gjøre nogen saadan ting, og siden den dag har jeg aldrig talt til ham. Nu ligger han maaske under et figentræ dernede, og jeg staar i hans borggaard. Eders høiærværdighed, imorges vilde jeg have svoret paa, at alle helvedes djævle ikke skulde kunne bringe mig nær skyggen af disse volde og se nu, hvad I har gjort.

"Aa, min herre," sagde den anden, som allerede sad tilhest igjen, "en, som bringer bud fra himmelen, kan, om han end er ringe og ussel, udrette meget, som ikke afgrundens engle formaar. Og nu, min herre, farvel. Giv en fattig prests bedste hilsen til fru Alix, og naar Meximieux kommer tilbage, vind I da en større seier, end den han har vundet. Spørg ham, om han "for Kristi kjærligheds skyld" vil gjøre sin uret god igjen, og I skal se, hvad en saadan pilgrim som han vil svare i hans navn."

Han gav nu baronen sin haand til afsked og red bort.

"Saa god en rytter," sagde den gamle, "som nogensinde har tjent under kong Filip; og jeg gad vide, hvor mange af dem derude gjør saa god nytte, som han der gjør idag."

Gaultier havde ikke overdrevet det, da han roste hesten, som presten skulde ride paa, og hesten havde vist heller aldrig kjendt en bedre rytter. Der var mere end syv mil fra Meximieux til Lyon; men rytteren vidste, at den del af veien, som han

havde tilbage, var den letteste; og, takket være Chilperic og baronen, han havde mere end den halve tid tilovers for dette stykke vei. Han havde ogsaa det haab, som ogsaa blev opfyldt, at han ikke behøvede at stole helt alene paa Gaultiers hest, men at Jean Waldo vilde sende en karl med en anden hest, som muligt vilde møde ham ved Miribel eller en anden landsby deromkring.

Dette haab bragte ham til at ride hurtigere, end han ellers havde turdet, om han havde troet at maatte nøies med en hest hele veien, som var tilbage. Og snart kom han i flyvende fart til det sted, hvorfra Gaultier var redet ud om morgenen, og hvor stakkels Prinhacs reise havde faaet et saa uheldigt udfald. Hesten kjendte sin hjemstavn og hilste med en vrinsken nogle kamerater, og et øieblik efter saa fader Jean Prinhac selv, der øiensynligt ventede paa ham i skyggen af Gaultiers havemur.

Væveren traadte frem paa veien, som Jean Lugio kom nær, og gjorde med en pilegren det mystiske korstegn i luften. Fader Jean strammede tøilerne, og hesten, som syntes at vide, at den var hjemme, stod stille.

Prinhac og presten havde aldrig set hinanden før. Væveren spurgte, om han var den læge, som de ventede, og da det blev bekræftet, takkede han Gud, som saa langt havde velsignet hans ærinde med held.

"Jeg vilde gjerne brække mit kraveben et

dusin gange, om jeg blot derved kunde frelse min unge frøken. Og der er ingen væverdreng eller nogen anden paa verkstederne, som ikke vilde det samme."

Han fortalte i al hast presten, hvad han vidste om Felicies ulykke. Han beskrev sin egen reise, dens held, men ogsaa det ulykkelige tilfælde, som havde hindret ham saa meget.

"Intet," sagde han, "var talt om at skaffe friske heste; men jeg har ventet paa dem hele dagen; I maatte helst have en ved Miribel, allersenest det sted, hvor I maa over floden første gang."

Presten spurgte ham, hvad han vidste om pigens sygdom.

"Intet — intet. Jeg ved kun, at hun var saa frisk som en fugl ved solnedgang; jeg talte med hende igaar, da hun kom syngende nedover bakkerne. Men om natten blev jeg vækket af Jean Waldo, der bad mig "for Kristi kjærligheds skyld" at bringe eder dette budskab. Tilgiv mig, min fader, men dersom han havde bedt mig at gjøre det for Felicies kjærligheds skyld, havde jeg gjort det ligesaa villigt."

"Har du gjort det mod en af disse mine mindste, saa har du gjort det imod mig," var prestens svar, og dette forstod væveren straks. "Jeg maa ikke stanse, min gode ven; dersom min nærværelse skal være til nytte, maa jeg gaa nu. Jeg skal fortælle pigen, hvor tro en budbringer du var. Gud velsigne dig, og farvel!"

Væveren havde ret i at antage, at der vilde være andre heste ved Miribel. Der fandt fader Jean en af Jean Waldos mænd med en af hans heste, Manden kjendte naturligvis hverken lægen eller hesten, han red paa; men det var slet ikke vanskeligt for fader Jean, at overbevise manden om, at den hest, han bragte, "Caur Blanc", var bestemt for ham. Manden havde forladt Lyon to timer før middag, og det budskab, han bragte om Felicies tilstand, var ikke meget opmuntrende. Hun var ikke bedre, det var han sikker paa. Han var befalet at vente ved Miribel og der lade presten faa "Caur Blanc", og derefter kunde han langsomt bringe "Barbe-Noire" tilbage.

Felicie var ilive; saavidt var alting vel. Iøvrigt var fader Jean den dag fyldt af en underlig følelse, en forstemthed, saaledes som det i regelen er tilfældet, naar en skal stride med døden, efter at denne har trodset alle andres anstrengelser.

VIII

Troubadouren.

Da Jean havde byttet heste, bød han Waldos karl farvel og begyndte paany reisen med den følelse, som selv den mest trætte vil faa, naar han ved, at han snart er ved maalets ende. Men ak! det var den gamle historie, Prinhacs historie fra om morgenen, som her gjentoges. Han var, som det viste sig, i større farer denne sidste time, end han havde været før.

Han red netop over dalens enge i hurtigt trav, da han mødte en rytter fra byen; denne red paa et magert og elendigt dyr, og den flygtige, næsten fantastiske dragt, han bar, vidnede om, at han var en minnesanger eller saakaldt troubadour.

Troubadouren nikkede godmodigt, næsten familiært. Jean af Lugio, som ganske var optaget af fortidens minder, hvilke nu dukkede frem som nye, besvarede hans hilsen med maaske mindre familiaritet, men med en slags tilbageholdende høflighed og tog overhovedet ikke megen hensyn til

den fremmede eller skjænkede ham megen opmerksomhed. Den fremmede red forbi med et smil; men et øieblik efter stansede han pludselig sin hest, vendte omkring og stirrede opmerksomt paa presten. Derpaa holdt han begge hænder for munden og raabte:

"Hallo! Vil du holde et øieblik?"

At holde stille var ikke netop paa fader Jeans tabel den dag, dersom han kunde undgaa det. Han hørte tydeligt det, som blev sagt, men vidste ikke, hvorfor han netop skulde stanse, fordi denne troubadour ønskede det. Set fra den anden side ønskede han heller ikke at give det udseende af at ville undgaa ham. Han lod derfor, som han ikke hørte den andens raab og vendte sig ikke engang om; han sporede heller ikke sin hest, men fortsatte i skarpt trav som forhen.

Troubadouren saa, at han havde hast og raabte ivrigere: "Hei der! Holdt! Holdt!"

Men den vældige rytter fo'r afsted. Den fremmede raabte endnu engang efter ham, men det nyttede ikke; den anden sagtnede ikke sin fart et øieblik. Og snart var han ogsaa saa langt borte, at han ikke mere hørte raabene.

Troubadouren næsten jamrede sig. Han saa ængstelig mod den synkende sol og bestemte sig øieblikkeligt til at forfølge flygtningen, selv paa dette usle dyr, som han red paa, der kun var en fattig sammenligning med den hest, Jean af Lugio red paa.

Presten vendte sig ikke en eneste gang om for at se tilbage. Han vilde ikke lade nogen se, at han var ængstelig, og forresten vidste han heller ikke engang, at han var forfulgt, men om nogen fulgte ham, saa vilde det ialfald ikke blive ganske let at tage ham.

Der er en liden forhøining paa veien, just som den krydser sletten nedenfor de nordlige banker, og saa snart Jean Lugio vidste, at han var skjult for enhver, som maatte være paa sletten bagved, sporede han hesten og satte afsted i gallop. Nu var det næsten ikke muligt for nogen forfølger at tænke paa at indhente ham, og havde han vedblevet saaledes, vilde han snart igjen have været ved Rhonefloden.

Men nei; han maatte sagtne sin fart, da han havde redet omtrent en mil; thi ellers kunde hans ankomst let vække opmerksomhed i den lille by, som han nu nærmede sig til. To eller tre heste stod bundne udenfor et lille vertshus, og en lille dreng stod og passede paa dem, medens et par dagdrivere stod lænede op mod husets mur. Jean af Lugio haabede at komme forbi dem uden at stanse.

Dog nei! Som han venligt nikkede til disse to mænd, kom to andre, halvt soldater, halvt grænsevogtere, ud fra kroen. De var klædte i kapitlets og erkebiskopens politiuniform.

"Hvorhen i saadan hast, min lange ven?" spurgte den af de to, som syntes at være mest beru-

set. "Hvorhen haster du idag? Stig ned og nyd noget —noget at drikke sammen med Jean Gravier her. Vinen er daarlig her, den værste vin, jeg nogensinde har drukket; mèn den er dog bedre end ingen vin."

Prestens forretning var i dette øieblik ikke at prædike eller advare, ikke heller at omvende drankere fra deres veis vildfarelser, men at ride til Lyon før solnedgang. Han skjulte, at han følte sig ubehagelig berørt og lo godmodigt og sagde:

"Jeg takker for eders venlighed; jeg vil betale, dersom I vil drikke. Men jeg skiftede netop hest i Miribel, og jeg maa være i Lyon, før solen er gaaet ned."

"Solen!" sagde den halvdrukne soldat, "gid solen var hængt! Du vil kunne se solen godt og vel to timer paa himmelen endnu, og med den hest, du har, vil du se brovagten endnu længe før solnedgang. Kom du kun ind og smag paa Graviers røde vine."

Presten vilde ikke vise, at han var ængstelig, men han negtede atter at komme ned og foreslog, at en kande vin skulde bringes ud, saa at hele selskabet kunde deltage; thi han dømte ikke uden grund heller, at det vilde være godt at vinde saa mange af dem som muligt for sig.

Just da kom en anden soldat ud fra kroen, som uheldigvis var mere ædru end hans kamerater, og til endnu mere uheld var han ikke som de andre en hyret fremmed, men en Lyoneser. Saa snart

han saa Jean Lugio, kjendte han ham, eller tænkte han kjendte ham og hilste ham meget forskjellig fra, hvad hans kamerater havde gjort. Manden saa misundelig paa fader Jean, saaledes som folk af den slags gjerne ser paa fremmede. Han slog heller ikke straks øinene ned, men gav sig næsvist til at betragte hele rytterens figur tilligemed hans hest.

"Du rider paa Jean Waldos hest," sagde han barskt.

"Ja, jeg gjør," sagde presten; "han sendte den ud at møde mig med en af hans tjenere. Jeg efterlod min hest ved Miribel."

"Du er en af Jean Waldos venner da?"

"Ja," sagde presten med lidt paataget ligegyldighed, "og jeg skulde være i hans hus i Lyon imorgen, da der skal være fest. Derfor er det, at jeg ikke kan tøve her. Jeg maa betale, hvad jeg skylder, og saa afsted."

"Ikke netop saa hurtig," sagde soldaten; "har du noget pas at vise, om de skulde forlange et ved broen?"

"Pas—nei," sagde præsten leende. "Jeg havde for mange aar siden et pas, som var underskrevet af myndighederne, men det er slidt op for længe siden, medens jeg gik og ventede paa, at nogen skulde forlange at se det. Jeg tænker ikke, at nogen byfoged vil fornærme en af Jean Waldos venner. Hvor meget skylder jeg?" spurgte han ligesom utaalmodig kroverten. "Alverdens passer

vilde ikke hjælpe mig, om jeg kom til broen efter solnedgang. Og jeg vilde helst være der, før der kommer alt for mange, som vil over."

Kroverten tog imod de kobbermynter, som fader Jean betalte ham. Derpaa vendte Jean omkring og hilste til farvel, men han blev stanset af soldaten.

"Ikke saa hurtig, min ven," sagde han; "du ved meget godt, at jeg har ret til at udspørge dig, og du maa ikke forundre dig, at jeg mistænker dig. Dersom du vil ride sammen med mig og mine venner iaften til Chateau, hvorhen vi skal, saa skal du faa en lige saa god seng, som Jean Waldo vil give dig. Saa kan du ride med mig imorgen tidlig til Lyon og aflægge et lille besøg hos byfogden, før du gaar til dit julegilde. Det vil give ham en god anledning til at give dig et andet pas, og jeg er vis paa, at han vil glæde sig ved at gjøre det, dersom han da ikke ønsker at stifte nærmere bekjendtskab med dig."

Og saa lo han høit, og hans kamerater stemte i med.

Kromanden og bønderne var altfor vante til at se saadanne smaatræk af tyranni hos disse væbnede myndigheder, til at de skulde forbauses over dette optrin, og de lagde neppe merke til det. Jean af Lugio vidste, at omend de maaske kunde føle en slags medlidenhed med ham, saa kunde han dog ikke vente nogen hjælp fra dem, ifald han prøvede paa modstand.

Derpaa sagde han med den samme rolighed, som før, idet han lo godmodigt:

"Byfogden er en af mine gamle venner; han vil nok erindre mig. Antag nu, at jeg vil mødes med eder og eders venner, naar I kommer til byen imorgen, og vi da gaar hen og besøger ham. Jeg vil give eder min haand paa, at jeg vil møde eder ved broen, til hvilken tid I vil nævne."

"Nei," sagde den anden langsomt og bestemt. "Vi er ikke saadanne narre; vi tager ikke imod nogen fremmeds haand uden for at lægge den i haandjern. Du kan gaa med os til Meyzieux; vi kan ride dertil paa en halv time; indtil vi gaar, kan du gjøre, som du vil, enten du vil drikke med os eller staa herude og fryse. Michel, Antoine, pas paa ham og se til, at han ikke rider bort!"

Derpaa gik han ind i huset. Men han saa, at presten gjorde aldeles ingen modstand; han sprang derimod straks af sadlen og begyndte at pille noget ud, som havde sat sig fast i hestens sko.

I dette øieblik blev alles opmerksomhed henledet paa en anden, som kom nær. Selv soldaten stod stille paa kroens dørtrin, da han hørte troubadourens høie, klare stemme:

"Hvem vil lytte end engang
til den gamle, glade sang,—
kjærlighedens gamle, dog evignye kvad?
Hun er som et foraar skjøn,
han er kjæk som dagens søn,
og min sang, den er saa sand, som den er glad."

Hans stemme var en fuldstændig ren og klar tenor. Melodien var livlig uden at være rask, og hans maade at synge paa var udmerket. Den stakkels hest, han red paa, kom pustende og stønnende ind i flokken bedækket med støv og smuds og vaad af sved, og rytteren sprang straks af sadelen og kastede med et udtryk af tilfredshed og velbehag tøilerne til stalddrengen.

"Eders tjener, mine herrer — er her ingen elskere af min glade videnskab i dette ærede selskab?" Og med den samme kraftige, klare tone begyndte han at synge:

"Hvem, som vil, nu høre skal
sangen om min nattergal,
hvordan sorg og farer leired' om ham tæt.
Hvordan uden frygt han slog,
hvor han rundt i verden drog,
for sin elskte Aucassin og Nicolett."

"En deilig sang og en historie, der vil faa Jer til at le og græde paa en gang mine herrer. Vil I høre det deilige eventyr, eller er det for lystigt for Jer? Vi er ikke altid lystige. Vi troubadourer har fædre og mødre og søstre og brødre ligesom I andre. Vi maa undertiden lægge vore smaa børn i jorden, ligesom I gjør," sagde han alvorligt, næsten høitideligt. "Vi elsker den gode Gud, ligesom I elsker ham; og vi kan fortælle eder om de hellige og profeterne. Maa Gud velsigne os alle, som vi gjør dette!"

Derpaa begyndte han i en dæmpet tone og med en melodi, helt forskjelligt fra den forrige, langsomt og, som det syntes, næsten i taarer at synge:

"For Kristi, vor Frelsers, kjærligheds skyld
jeg lider veiens savn;
Og hvad jeg standser at synge her,
det synger jeg i hans navn."

Det behøves neppe at siges, at Jean af Lugio opfangede det vink, som her blev givet til ham, at det var en ven, fra hvem han havde flygtet. Det stakkels dyr stod der endnu stønnende og bævende fra det hurtige ridt, fra den anstrengelse, rytteren havde gjort for at indhente "Caur Blanc" og derved forhindre presten i at falde i den fælde, hvori han nu var fangen. Men sangeren havde forfeilet dette, endskjønt han havde skyndt sig saa godt, som han kunde, og selv frivillig gaaet i fælden. Og nu ved dette par linjer, han sang, aabenbarede han sig for den anden som en ven — en ven, som han kunde stole paa iblandt ligegyldige tilskuere saavelsom iblandt aabenbare, erklærede fiender. Jean af Lugio turde ikke svare, selv med et blik kun. Sangeren ventede heller intet svar; men han ventede dog paa et blik. Han fortsatte, da de alle havde taget sæde i et værelse i kroen, snart at synge, men sagde dog først:

"Jeg har en ny sang, som vandt den gyldne viol sidste aar,—

Paa en skjøn lille eng i et land, som jeg ved,
en yndig lille blomst har jeg udspringe set;
den vokste paa en mødding, men hør nu, jeg spaar:
Dens duft den var saa skjøn som nogen blomst i
vaar."

Hans klare stemme lød næsten triumferende, som ordene kom; men saa holdt han pludselig inde og sagde:

"Dreng, hent mig min guitar; dersom jeg skal synge for herrerne, saa maa jeg spille for dem ogsaa. Sig mig blot, hvad det skal være, mine herrer."

"Lad os høre," sagde Jean af Lugio frimodigt, "den sang, du kan "for Kristi kjærligheds skyld og i hans navn"."

Saaledes havde han nu indledet en samtale med den anden.

Den, som syntes at føre kommandoen over de andre to soldater, vendte sig med synligt misnøie mod sin fange og sagde med et grin:

"Saa, du tænker, vi er gudelige, gjør du? Det er for gammelt sludder for saadanne karle som os, min hr. vens ven. Syng os en af dine kjærligheds-sange."

"Gid kjærlighedssange var hængte!" sagde kromanden. "Pigerne her siger, at de har hørt om Aucassin og Nicolett, til de er helt trætte deraf. De vil høre nye sange, den nye om violen. Kan du lære dem den, hr. troubadour?"

"Jeg kan synge den, og jeg kan lære dem den

ogsaa, især saadanne dygtige lærlinge som frøken Anna," sagde sangeren, idet han reiste sig og bukkede for en undseelig pige, som just kom ind tilligemed et par andre landsbypiger. Troubadouren fik nogle af karlene til at give plads for pigerne, saa at de kunde sidde nær ham; derpaa præluderede han en lille stund paa guitaren og sang da igjen

SANGEN OM GULDVIOLEN.

Paa en skjøn lille eng i et land, som jeg ved,
en yndig lille blomst har jeg udspringe set;
den vokste paa en mødding, men hør nu, jeg spaar:
Dens duft, den var saa skjøn, som nogen blomst i vaar.
Men vaaren, den svandt bort, og blomsten var ei sterk,
da stormen kom farende og gjorde sit verk;
og saa kom vintrens frost, og blomsten den laa død
paa samme skidne mødding, hvorpaa den var født.

Den skjønne lille eng under solhimlens tag
er denne onde verden med løgn og bedrag.
For ondskab tager livet fra dig og fra mig
og fører os saa gjerne paa vildsomme vei.
Vort lille liv vi lever i fjas og i tant,
vi mindes aldrig stedet, hvor livet vi fandt;
og gjennem verdens øde, skjønt træt er vor aand,
rask fremad vi snubler i ondskabs ledebaand.

Den skjønne lille blomst, netop som I og jeg,
først skjøn og saa fordærvet den voksede sig;
vel klædt og fødet har vi vort jordliv begyndt,
men menneskets fiende forførte os til synd.

Skjønt Gud har gjort sin himmel, saa de kan den se
saa let som foraarsblommer og vinterens sne,
de stolte narre glemmer det sted, de er født,
og finder tidt i skjændsel og skam deres død.

Og dyngen, der hvor blomsten den visned' og sprang,
er støvet, hvoraf Gud gjorde Adam engang.
Men Adams børn de leved' i synd og i skam,
og syndige blev alle, som stammer fra ham.
Vi klatrer op ad bjerge og ned i dyben dal,
vi arbeider, iler og gjør os megen kval;
og naar vi dør, er lønnen, for hvad vi har gjort,
vor hele skat, kun gravtuens fugtige jord.

Den grumme vind, der brød det skjønne blomsterblad,
er gjerrighed og hovmod, misundelse, had,
som lærer os falskhed og løgn og bedrag,
og derfor vi lider til livets sidste dag.
Og saa den barske frost, som dræber blomsten brat,
er døden, livets fiende, en ubønhørlig magt.
Saa haardt og koldt den favner os, til vi er død,
saa ligger vi paa møddingen, hvor vi var født.

Pigerne nynnede melodien og var maaske mere interesserede i den end i selve ordene,—men soldaten, lederen, lod snart forstaa, at han spottede det hele og sagde:

"Hent ham lidt vin, Jean; lad ham faa sin fløite fugtet lidt. Død og møddinger er det bedste, han ved at synge om. Giv os alle noget vin! Min hr. menneskeven, drik lidt vin for at vise, at du ikke bærer had. Piger, drik lidt vin; drik alle, og lad ham saa fortælle sin elskovshistorie."

Hans befalinger blev adlydte, skjønt det skete under en hel del uorden, men tilsidst blev de dog færdige. Troubadouren sad hele tiden og klimprede paa sin guitar, stemte den og slog an paa forskjellige melodier. Saa gav soldaten et vink, at de alle skulde være stille, og troubadouren begyndte atter at synge den sang, som først havde vakt deres opmerksomhed:

Lytter alle end engang
til den gamle, skjønne sang,
kjærlighedens gamle, dog evignye kvad.
Hun er som et foraar skjøn,
han er kjæk som dagens søn,
og min sang, den er sand, som den er glad.

Lytter nu, I høre skal
sangen om min nattergal,
hvordan sorg og farer leired' om ham tæt;
hvordan uden frygt han slog,
hvor han end i verden drog,
for sin elskte Aucassin og Nicolett.

For jeg siger eder sandt,
aldrig saa I eller fandt
nogen kvinde eller mand, som var saa fæl,
at de ikke dagen lang
gjerne lytted' til min sang
og det eventyr jeg nu fortælle vil.

HISTORIEN OM NICOLETT OG AUCASSIN.

"Nu maa I vide, mine damer og herrer, at det behagede grev Bougars af Valence at føre krig med

grev Garin af Beaucaire. Og denne krig var saa grusom, at aldrig en eneste dag svandt hen, uden at greven kom tordnende mod voldene og mod byens fæstningsverker med hundrede riddere og ti tusende soldater tilhest og tilfods. De brændte alle de huse, stjal alle de faar og dræbte alle de mennesker, de kunde.

Nu. grev Garin de Beaucaire var meget gammel og nedbøiet af aar. Han havde brugt sin tid meget slet. og den gamle affældning havde ingen arvinger, hverken søn eller datter, uden en dreng, som hed Aucassin.

Aucassin var baade føielig og smuk. Han var høi og velbygget; hans ben og fødder samt hele legemet var godt. Hans haar var blondt og lidt krøllet; hans øine var graa som graat skind, for de var blaa som himmelen og hvide som sølvet, og de lo, naar du saa paa dem. Næsen var høi og velformet, ansigtet klart og vindende. Ja, han besad alt, hvad der kunde indtage.

Men denne unge mand var saa fuldstændig beseiret af kjærlighed — den beseirer alle mennesker — at han aldrig kunde foretage sig nogen anden verdens ting end at elske. Han vilde ikke være ridder, han vilde ikke bære vaaben, han vilde ikke gaa til turneringerne, han vilde ikke gjøre en ting, som han burde gjøre.

Hans fader var meget bedrøvet over dette, og sagde til ham en morgen:

"Tag dine vaaben, sæt dig tilhest, forsvar dit

land, forsvar dit folk. Dersom blot folket ser dig i deres midte, det vil give dem mod; de vil kjæmpe bedre for deres liv, for deres hjem og for dit og mit land."

"Fader," sagde Aucassin, "hvorfor siger I dette til mig? Gid Gud aldrig maatte høre mine bønner, dersom jeg nogensinde rider til turnering eller rider i krig eller overhovedet sidder tilhest, før I selv har givet mig min elskede, min Nicolett, hende jeg saa høilig elsker."

"Min søn," sagde faderen, "dette kan aldrig ske. Lad slippe for evigt dine drømme om denne slavepige, som sarasenerne bragte fra et fremmed land og solgte til greven her. Han opdrog hende. han døbte hende, hun er hans gudbarn. Naar din tid kommer, at du kan tage en hustru, vil jeg give dig en kongedatter eller idetmindste en grevedatter. Der er ikke i hele landet en mand saa rig, at du ikke kan faa hans datter."

Saaledes talte den gamle mand, men Aucassin svarede:

"Ak, min fader, der er ikke et rige paa jorden, som ikke annammede en stor ære, om min elskede, min Nicolett, vilde bo derudi. Dersom hun var dronning i Frankrig eller England, om hun var keiserinde i Tyskland eller Grækenland, saa kunde hun ikke være mere deilig eller mere naadig, og hun kunde ikke have bedre manerer eller større dyder."

Her holdt troubadouren inde og nikkede til

pigen Anne, som havde sagt, at hun kjendte sangene og melodierne til dem i den lille romance. En af de andre landsbypiger sluttede sig til, og derpaa sang de tre:

Hver en dag og nat i løn
Aucassin blev ved i bøn:
"O, min fader. giv mig dog min Nicolett."
Men hans moder sagde vred:
"Ak. min dumme dreng har set,
Nicolett er sød og glad og altid net.

Men hun er en slave kun;
vil han ha'e en hustru, hun,
hun maa være rig og meget høit paa stand."
"Nei, min kjære moder, nei!
Nicolette elsker jeg;
hun er altid glad og net,
hendes fod den er saa let;
aldrig, aldrig jeg en anden elske kan."

"Nei, kjære moder, til hende staar mig agt,
ei skal os skille paa jorden nogen magt."

Soldaten, eller korporalen om man vil, havde ikke taget feil, da han havde beregnet, at en saadan forestilling vilde trække mange folk sammen. Efterhaanden som fortælleren gik videre i denne lille romance, som var fuld af smaa sangstykker, strømmede folk af alle slags ind igjennem den rummelige dør ind i kroen.

Staldkarlene, som skulde passe hestene, fik det arrangeret saaledes, at en dreng skulde passe dem

alle; og han, som havde faaet nys om, hvad der gik for sig, fik snart alle tøilerne bundne sammen og bandt saa hele hestestyrken til et hjørne ved huset og gik saa selv ind til de andre i kroen. Samtidig kom fra en sidebygning, der blev benyttet som kjøkken, tre andre kvinder, ældre end Anne og hendes veninder, og for disse tre blev der ogsaa straks gjort plads paa en af bænkene. Dette sidste arrangement gjorde en smule forstyrrelse i selskabet, men saa snart det igjen blev roligt, fortsatte troubadouren:

"Da grev Garin af Beaucaire saa, at han ikke kunde rive Nicolett ud af Aucassins hjerte, gik han bort for at finde borggreven (egentlig vice-greven), som var hans vasal, og sagde til ham:

"Hr. borggreve, vi maa se at blive Nicolett, dit gudbarn, kvit. Forbandet være det land, hvor hun er født, for hun er skyld i, at jeg taber min søn; thi han burde være ridder, men han negter nu at gjøre, hvad han burde gjøre. Dersom jeg kan fange hende, vil jeg brænde hende tillige med dig paa et baal."

"Min herre," svarede borggreven, "jeg er meget bedrøvet over det, som er sket, men det er ikke min skyld. Jeg kjøbte Nicolett for mine penge; jeg opdrog hende; jeg fik hende døbt, og hun er mit gudbarn. Jeg vilde give hende en fin, ung herre til mand, en, som med glæde vilde fortjene brødet for hende, hvilket er mere, end eders søn kan gjøre. Men siden det er eders velbehagelige

ønske, at de ikke maa faa hinanden, saa vil jeg sende mit gudbarn til et saadant rige i et saadant land, at Aucassin aldrig mere skal se hende for sine øine."

Troubadourens lille forsamling, som ikke var vant til rørende historier af den slags, skubbede sig tættere og tættere til fortælleren og lyttede med spændt opmerksomhed til hans ord.

Troubadouren begyndte nu at blive helt familiær med forsamlingen, og dette merkedes tydeligt i tonen, naar han tiltalte den. Hans øine mødte kun venlige blikke, naar han saa sig omkring i den lille kreds; han blev livligere og mere tillidsfuld. Tilsidst vovede han endogsaa at tiltale selve korporalen.

Men Jean af Lugio, da han var fuldkommen sikker paa at være ubemerket, netop da de sidste kvinder kom ind, havde roligt reist sig fra sit sæde bag døren og var gaaet ud, uden at nogen lagde merke til det.

Troubadouren fortsatte med sin mest tillidsfulde tone:

"Se til, at du gjør saaledes," skreg grev Garin til borggreven, "ellers vil store ulykker komme over dig!"

Saaledes sigende forlod han sin vasal.

Men nu havde borggreven et adeligt palads med høie mure omkring og udenom igjen en tæt have. Han satte Nicolett i et af paladsets værelser i den øverste etage.

En gammel kvinde var hendes eneste omgangsven, og de to fik nok af kjød, brød og vin og alt andet, som de behøvede for at opholde livet. Derpaa lukkede og forseglede han døren og tilmurede den, saa at ingen kunde komme derind; og der var ingen anden aabning i værelset uden blot et lille vindue, som var meget snevert og vendte ud til haven."

Her nikkede fortælleren atter til de to piger, og de sang tilsammen:

"Nicolett var sat i fængsel,
i et sikkert gjem.
Der hun sad i sorg og længsel
i sit trange hjem.
Tidt den skjønne jomfru saa
længselsfuldt mod himlens blaa.
Hendes haar var blødt,
hendes blik var sødt;
hendes ansigt var saa deiligt at se.
Nei, aldrig har nogen ridder mødt
en mø, der var saa deilig at se.

Hun tittede ud gjennem vinduets glar
paa haven, hvor roserne hang.
Smaafuglene kvidred' og luften var klar,
da sang hun saa bitter en sang

"O, hvorfor er jeg en fange her?
Hvi spærres jeg grusomt inde?
Aucassin, du, min hjertenskjær,
du eier mit hjerte og sinde.

Din har jeg været,
derfor jeg spærret
blev her i dette hul.
Men ved Marias søn, ved min Gud,
herfra skal jeg engang komme ud.
Blot jeg kan slippe
fængselets strikke,
finder jeg sagtens et skjul."

Derpaa fortsatte troubadouren:

"Nicolett blev altsaa sat i fængsel, som I lige har hørt, og snart blev der en skrigen og en støien i hele riget, at hun var forsvundet. Nogle sagde, at hun var løbet bort, andre, at grev de Beaucaire havde dræbt hende.

I stor fortvilelse over den glæde, som denne begivenhed syntes at skaffe nogle folk, gik Aucassin bort at finde byens borggreve.

"Hr. borggreve," spurgte han ham, "hvad har du gjort mod min Nicolett, min sødeste kjæreste, hende, som jeg elsker over alt i verden?" Du har stjaalet hende! Vær sikker paa, at om jeg dør af dette, saa maa du bære skylden. For sikkerlig, det er dig, som berøver mig mit liv, idet du har berøvet mig min elskede Nicolett."

"Ædle herre," svarede borgherren, "lad os ikke tale om denne Nicolett, for hun er dig ikke værd; hun er en slavinde, som jeg har kjøbt, og hun maa egte en mand af hendes egen stand, ikke en herre som dig; thi du burde ingen egte uden en konges datter eller en grevedatter Hvad vilde du gjøre

mod dig selv, om du egtede en saadan kvinde som hun og gjorde hende med dette adelig? Da vilde du i sandhed være ulykkelig, meget ulykkelig, for da vilde din sjæl for evigt faa bolig i helvede, og du vilde aldrig komme til paradis."

"Paradis!" gjentog Aucassin vredt. "Hvad skulde jeg vel gjøre der? Jeg bryder mig ikke om at komme der, naar ikke min elskede Nicolett kommer der. Til paradis! Ved du, hvem det er, som kommer derhen? Tænker du, det er et sted, hvor jeg skulde ønske at gaa? Der kommer ingen andre end gamle prester og krøblinge, gamle enøiede mænd, som dag og nat ligger foran alteret, sygelige, elendige, skjælvende, halvnøgne, forhungrede, døde allerede, før de dør! Disse er de, som gaar til paradis, og de er saadanne miserable personer, at jeg ikke ønsker at være iblandt dem, selv i paradis. Men til helvede vil jeg nok gaa, gaa med glæde, for derhen kommer alle skjønne riddere, som falder i slag og i store krige, de brave soldater og mænd af ædel byrd, og sammen med dem vil jeg gjerne være."

"Holdt!" sagde borggreven, "det er det samme, enten du siger meget eller intet, du skal dog aldrig se Nicolett mere. Hvad du og jeg skal faa i denne verden, vil ikke blive behageligt, om du endnu vil knurre. Maaske din fader kunde befale, at vi alle skulde brændes, Nicolett, dig og mig selv med i kjøbet."

"Ve mig!" skreg Aucassin i sin vrede, og han

forlod borggreven, som ikke var mindre vred end han selv.

— — — Selskabet stuvede sig tættere og tættere sammen, saa at ikke et ord skulde gaa tabt for dem. Og alle fulgte med interesse fortællingens gang uden at blive forstyrrede, indtil en ny fremmed stansede ved kroen.

"Hallo, hallo!" skreg han; "er der ingen til at tage imod min hest?"

Antoine, stalddrengen, sprang ud; men til hans skam og skræk var alle hestene, han skulde passe, borte.

Med fortvilelsens angst og falskhed tog han imod den fremmede hest, som om intet var forefaldet, og sagde:

"Jeg vil passe Deres hest, min herre; bryd Dem ikke om noget. Vil De ikke gaa ind i huset? Der synger den bedste sanger, som jeg nogensinde har hørt; han har reist over hele landet, og han fortæller nu historien om Nicolett. Jeg skal nok passe Deres hest godt, min herre; frygt kun aldrig for mig."

Den stakkels Antoines eneste frygt var, at den nyankomne mand vilde forblive udenfor kroen ved sin hest.

Den fremmede tøvede ogsaa en stund og gav nogle befalinger angaaende hesten. Stakkels Antoine var helt syg efter at spørge ham, om han ikke havde set fem opsadlede heste, da han kom. Men han skammede sig, og han tænkte meget viseligt,

at om han havde mødt en saadan eskadron, vilde han nok have omtalt det.

Tilsidst efter gjentagne opfordringer fik han endelig den fremmede listet til at gaa ind i kroen, og med en usædvanlig høflig opmerksomhed lukkede han døren efter den fremmede, da han var traadt ind. Han kunde høre de tre, troubadouren og de to piger, synge igjen.

Men den stakkels stalddreng overøste baade Aucassin og Nicolett med bebreidelser og "anathemaer" (forbandelser) og ønskede paa samme tid alle troubadourer langt borte, helt paa den anden side havet. Dersom hestene ikke blev fundne, før hans herre, borgermesterens haandlanger, fandt ud, at de var borte, vilde Antoine næsten blive hudstrøgen, førend han gik iseng. Det var sikkert. Ingen julehelligdag for ham — det var ogsaa sikkert. Og at han ikke nu, netop som den kolde vinter begyndte, maaske kunde faa haandjern paa og blive slæbt til et eller andet skummelt fængsel, som han tidt havde hørt officererne omtale—derpaa var den stakkels forskrækkede dreng slet ikke sikker.

Saa snart han havde lukket døren efter den fremmede, bandt han hesten udenfor istedetfor at sætte den i stalden, som han vidste, han burde gjøre, og løb, saa hurtig han kunde, op paa veien opover høiden, hvor han vidste, han kunde overse hele sletten.

"For disse fyre," sagde han, "er sammenbundne, ihvor de saa end er."

Og derpaa betænkte han med stor tilfredshed, at historien om Nicolett og Aucassin var meget lang — det havde en af pigerne ialfald fortalt ham. Maaske de kunde blive meget længere i kroen, end korporalen havde sagt, dersom sangeren kunde gjøre det interessant nok.

Men, Antoine, du behøver ikke at frygte! Troubadouren gjør det saa interessant, som han kan, da det er derfor, han er der—for at holde dem alle i stilhed, indtil fader Jean kan komme ind i Lyon.

Antoine løb op paa veien og kom snart til det sted, hvor Jean af Lugio først havde set folkene udenfor kroen.

Den stakkels dreng stod her ganske aandeløs og saa ud over de hvide marker. Der var nogle faa køer her; hist et par ensomme vandrere; der en støvsky paa veien, som maaske nok kunde skjule noget bagved, men hvad, det kunde ikke afgjøres. Der var intet bestemt spor af heste. Drengen klattrede op i et træ; men han tabte kun tid og saa intet. Han kunde se, at Filip af Frontroyes kom humpende hjemad med sin magre ko, det var alt.

Antoine løb ham imøde. Filip var meget døv, og lig andre indskrænkde mennesker kunde han ikke besvare et spørgsmaal, førend han fik at vide, hvem der spurgte det, og hvad bensigten dermed kunde være.

Da han tilsidst havde sikret sig i disse punkter, sagde han endelig:

"Heste, ingen heste; nei, ingen heste. Der kom et par mulæsler her forbi for et par timer siden, som kjørtes af en mand i rød trøie, men ingen heste."

Men Antoine vidste, at dersom Filip overhovedet havde hukommelse og øine at se med, saa maatte han idetmindste have fortalt om Caur-Blanc og om troubadouren samt den sidst ankomne fremmede. Saa hans forsikring, at der ingen heste havde været at se, troede Antoine ikke meget paa.

Stakkels dreng! Han saa et øieblik tilbage paa den lille kro og tænkte, hvor venligt Lulu havde talt til ham endnu denne morgen, og paa det blaa baand, han havde tænkt at give hende næste dag. Han tænkte, vi maa tilstaa, i denne forbindelse paa sine egne helligdagsklæder, som nu laa gjemte i en kasse paa loftet i den lille kro. Men han tænkte ogsaa paa de prygl, han var sikker paa, om han blev opdaget. Han vilde aldrig se Lulu eller sine helligdagsklæder mere. Han saa for sidste gang paa kroen og flygtede henad veien, saa hurtigt hans ben kunde bære ham.

Troubadouren, som lagde merke til alt, saa godt den nye gjests indtrædelse og hørte ogsaa, at Antoine lukkede kroens yderdør; men han stansede ikke et øieblik i sin fortælling. Den fremmede gjorde en bevægelse med haanden, som betød, at han ikke vilde forstyrre, og tog derpaa plads ved

ildstedet, som madame Gravier med besværlighed havde gjort ryddelig.

Korporalen fo'r op, som om han havde blundet lidt, idet de sang de sidste par linjer; men han begyndte straks at lytte med spændt opmerksomhed til fortælleren, som straks fortsatte igjen efter at have sunget en anden lille sang:

Hjemad gik Aucassin igjen
med hjertet fuldt af frygt;
at skilles fra sin hjertenskjær,
det smerted' i hans bryst,—
hende, som han søgte baade her og der;
ak, om han dog atter hende nu var nær.
Til paladset bort han drog,
ledte rundt i hver en krog,
fandt dog ei sin Nicolett,
gik saa ind og græd sig træt,
græd sig syg og græd sig mæt,
for han fandt ei sin elskte Nicolett.

O, min søde, er du nær?
O, hvor du er god og kjær!
Saa sød, naar her,
saa sød, naar der,
saa yndig, naar du paa mig ser.
Din mund er sød,
din stemme blød,
dit blik er varmt som solens glød.
Du synger sødt,
du leger sødt,
og aldrig har jeg nogen mødt,
som syntes sødere og mere kjær.
O, min Nicolett saa kjær,
hvor du dog er sød,

var du hos din elskte her,
da ei hans taarer flød.
O, hvor er dog min Nicolett saa kjær?
Din elskede græder, fordi du ei er her!

Det er vanskeligt i vore tider at forstaa, hvilken virkning en saadan sang i de tider kunde gjøre; men virkning gjorde den, baade paa grund af dens tildels rørende indhold, og fordi den blev sungen med følelse af alle tre sangere, Derpaa fortsatte troubadouren:

"Altsaa, krigen blev ved, og grev Bougars klemte dygtigt paa grev Garin, og medens Aucassin begræd sin elskede Nicolett, bragte greven store stormbukke frem for at nedbryde byens mure.

"Aa ja," gryntede korporalen, "lad os høre noget om disse stormbukke. Jeg var selv engang sergeant for et batteri stormbukke."

Og han tog en slurk af kanden, hvorpaa han lænede sig tilbage og lyttede opmerksomt med lukkede øine, ligesom naar visse folk skal høre en prædiken.

"Han kjørte frem en stormbuk paa den ene side af byen, og den blev kommanderet af en kjæk og brav sergeant. Og paa byens anden side kjørte han frem en anden, som blev kommanderet af to grever og en baron. Tilsidst troede han, at alt var rede, og paa hver side af byen samlede han alle sine fodfolk og hestefolk til angreb paa staden."

"Hvad vilde han med ryttere for at storme en mur?" spurgte korporalen.

"Jeg beder om forladelse," sagde troubadouren, som havde gjort denne feiltagelse med vilje. "Men den mand, som fortalte mig denne historie, havde ikke set saa mange krige, som De har."

"Nei, det skulde jeg mene," gryntede den drukne korporal tilfreds med svaret, og troubadouren forsatte sin fortælling henvendt til korporalen, som om han var den eneste tilhører:

"Enhver i hele byen blev kaldt til vaaben for at forsvare voldene. De antog alle, at angrebet vilde ske paa den østre side af byen, fordi breschen var der."

"Naturligvis, de vilde angribe den side, hvor breschen var," afbrød korporalen og nikkede velbehageligt til sine kamerater, som om han vilde sige: "Det er selvfølgeligt, at vi krigsmænd kjender mere til krig end disse syngende vandrere."

Efter et øiebliks pause fortsatte troubadouren: "Angriberne havde sikkert løbet forkjert i byen og kommet til en stor ulykke, hvis alt havde været overladt til baronerne, men denne brave sergeant, som jeg fortalte om før...."

Og det er umuligt at fortælle, hvilke undere sergeanten kunde have gjort. For netop i dette øieblik begyndte hesten, som Antoine havde ladet staa ude i kulden, at tænke, at det kunde være paa tide, at nogen sørgede for dens bekvemmelighed, og denne tanke gav den udtryk i en utaalmodig vrinsken og skraben.

Denne vrinsken hørtes helt ind i kroen, og selv

kromanden sprang op og saa sig omkring; og da han saa, at hele tjenerskabet fo'r imellem hinanden ud af døren, fulgte ogsaa han efter. Han, som havde hesten staaende udenfor, fulgte ogsaa med og tillige soldaterne. Troubadouren og pigerne blev tilbage i krostuen.

"Hvor er Antoine? Hvor er Antoine?"

Overalt raabtes der paa Antoine. Men en saadan raaben paa Antoine var slet ikke usædvanlig. Thi stakkels Antoine maatte gjøre alting; han var den, der altid maatte undgjælde, naar der var meget at bestille.

"Gaa endelig ikke ud i kulden, mine herrer!" sagde kroverten, som altid forstod at bøde lidt paa ufuldkommenheden i andre ting med nogle vældige løgne. "Vær saa venlig endelig at gaa ind i krostuen igjen. Min kone har aftensmaden færdig. Antoine har taget alle hestene bort for at vande dem."

"Vande dem!" gjentog den fremmede med en ed; "og hvorfor har han ikke sat min i stalden og givet den noget at æde, som han lovede? Den stakkels hest er næsten stivfrossen, medens du og dine folk sidder og synger elskovssange."

"Sikkerlig, sikkerlig!" sagde kroverten; "jeg skal selv gnide den med noget straa."

Og han trak afsted med hesten til stalden, idet han undrede sig over, hvor Antoine kunde være. Derpaa kaldte han paa Ode, en af dagdriverne, som daglig pleiede at være hans gjest.

Da kroverten kom tilbage, sagde korporalen hikkende:

"Hvad skal dette betyde? Hvad er det, du gjør med de heste. som tilhører biskopen af Lyons ærede krigsmænd?"

Og korporalen overøsede kroværten med en hel del skjældsord, som denne gav det udseende af ikke at høre.

"Kom tilbage. din hund, og forsvar dig, om du kan. imod disse beskyldninger, som gjøres imod dig," vedblev den drukne korporal, som ikke var vis paa at kunde holde balancen, da han vel ellers vilde have løbet efter kromanden; men hvad han manglede i legemlig styrke i øieblikket, forsøgte han at erstatte med vældige og kraftige ord.

"For Guds skyld. du maa finde hestene, Ode," sagde Jean Gravier; "send Pierre op paa veien og lad Andre gaa nedefter. Men se først efter, om ikke Antoine har sat dem alle i stalden."

Og med den lykkelige tanke at fabrikere en ny løgn vendte han sig til den fremmede, som havde fulgt ham, og sagde:

"Jeg kunde ikke forstaa det. min herre; men drengen har sat dem alle ind i stalden; det var saa koldt."

"Har sat dem alle i stalden! Hvorfor tog han ikke min med? Hvad bryder jeg mig om andre folks heste? Jeg vil passe min egen."

Og med kun liden trøst gik Jean Gravier ind til de drukne, vrede soldater.

Men alle deres udbrud og vredesytringer behøves ikke at nedskrives her. Jean Gravier bøiede sig for stormen og erkjendte, at det var naturligt, at hans gjester var vrede; men han forklarede, at de tog alligevel meget feil. Han gjentog ivrigt den løgn, at hestene var i stalden, og paa samme tid bad han i sit stille sind til alle almanakkens helgener, at det maatte vise sig at være sandt. Et øieblik efter blev han imidlertid fritaget for at opfinde flere løgne; thi Andre kom tilsyne oppe i hulveien med fire heste, som han havde fundet bag en gammel mølle et lidet stykke vei borte i retning af Lyon, hvilket var i modsat retning af den vei, Antoine var gaaet.

Ak, dersom Antoine havde turdet spørge den fremmede, om han havde set fem sadlede heste, da vilde han have kunnet gaa i rigtig retning, medens han nu gik feil; da vilde han have fundet hestene og bragt dem tilbage ubemerket; han kunde have givet Lulu hendes silkebaand juledag og kunde have baaret sine nye klæder. Men nu løb den stakkels dreng for sit liv bortover sletterne.

Andre kom snart til med hestene. Først havde ingen observeret, at der kun var fire og skulde have været fem; men da han kom til kroen, saa alle, at Caur Blanc var borte.

"Det er denne hestetyv fra Meximieux!" skreg kromanden; "og han har stjaalet den bedste hest af dem alle."

Og Jean Gravier gik nedslaaet tilbage til kro-

stuen og spekulerede paa, hvilken løgn han nu skulde finde paa for at tilfredsstille den tause herre med det hvide haar, som sad bag døren lige ved indgangen.

Men, som læseren allerede ved, denne tause, hvidhaarede herre var redet bort for længe siden.

I denne mellemtid havde Jean af Lugio brugt tiden vel og var allerede langt borte. Solen var endnu et stykke paa himmelen. endskjønt han havde spildt mere end en halv time ved sit ufrivillige ophold i kroen.

Han havde ikke straks, da han befandt sig i frihed, sat sig tilhest; han skar først linen itu, hvormed hestene var bundne til huset, og derpaa trak han afsted med dem alle fem hen til et trug for ligesom at vande dem. Dersom nogen inde i krostuen havde hørt deres trampen, da vilde de straks have antaget, at det var stalddrengen, som trak dem tilvands eller til skuret, hvilket gjerne skete, naar det var nær aften. Da hestene drak, besteg Jean af Lugio sin egen, og uden at slippe de andre red han sagte et lille stykke i skjul af nogle buske ud til en gammel, forladt mølle. Her stansede han blot et øieblik for at binde de fire heste forsvarligt til et træ. Derpaa gav han Caur-Blanc frie tøiler, og i omtrent femten minutter red han som en vind. Nu forstod han, hvad læseren allerede har forstaaet, at troubadouren, som han vel havde hilst paa, men

hvis raab han ikke havde villet agte, havde i sandhed været hans trofaste ven i denne knibe, da han ingen anden ven havde. Denne mand var en af de plagede "fattige fra Lyon". Det kjendte han paa det signal, han havde set den fremmede give. Denne havde kjendt Jean af Lugio, saa snart han saa ham paa veien; men han var dog ikke for et øieblik sikker i sin sag. Dernæst fløi det gjennem hans tanke, at denne prest, som alle de "fattige i Lyon" ærede og elskede, red lige ind i en stor fare, og derfor var det, han havde raabt efter ham for at advare ham i haab om itide at frelse ham fra de nysgjerrige soldaters spørgsmaal og undersøgelse; thi dem havde troubadouren lige mødt før, da han passerede kroen. Det var vel saa, at han helst havde villet undgaa disse nysgjerrige karle, for disse lyoniske soldater var i et saadant ry, at enhver fredelig mand helst vilde undgaa dem, om det var muligt.

Og nu saa fader Jean, hvorledes denne brave mand var kommen tilbage for at hjælpe ham, endskjønt han havde al udsigt til at komme til at dele hans skjæbne, om det gik ilde. Presten følte sig aldeles ikke sikker, inden han var over den lange bro; men bagved ham var alt stille, og Caur-Blanc formelig fløi henover veien.

Heldigvis var der et langt stykke ingen at se paa veien, saa hans voldsomme ridt blev neppe gjenstand for nogens opmerksomhed.

Omtrent femten minutter forløb, førend han

turde sagtne sin fart, og nu kunde han allerede begynde at skimte taarnene og kirkespirene i Lyon. Han var glad ved, at solen endnu var et stykke oppe, saa det var muligt, at han kunde komme over broen uden vanskelighed. Han red derfor dristigt til og naaede snart et følge af ryttere, som ogsaa skulde til byen, og han dristede sig endogsaa til at tale med dem om forberedelserne til den sig nærmende julehøitid.

Domkapitlet i Lyon forberedte sig dette aar mere end sædvanligt til at feire julen paa en storartet maade. Maaske var dette gjort paa beregning for at vinde folket i Lyon og omegn for sig og for at knække al modstand og alle rivaler, som maatte findes; thi de ønskede, foruden det at være aandelige veiledere, ogsaa at vinde saa megen magt i jordisk og verdslig henseende som muligt.

Fader Jean følte sig ligesom under beskyttelse ved at ride ved siden af to velstaaende landmænd, som var indbudt til at komme til Lyon for at feire julefesten hos en broder. Foran rytterne var landmændenes hustruer og døtre i en simpel vogn, som var overtrukket med lærred.

Talen faldt som sædvanlig paa korstoget. Landmændene var meget uvidende med hensyn til geografien, men presten gjorde alt, hvad han kunde, for at oplyse dem i den henseende.

"Vil ridderne være her tilbage til paaske med disse hedningehunde?" spurgte en.

"Det ved kun Gud," svarede presten høitidelig.

"Ja, den gode Gud ved det; men hvad tænker du? De har jo nu været længe borte."

"Det er en lang reise," svarede presten.

"Ikke saa lang vei dog, som den disse fine engelskmænd kom, da de var her," tænker jeg.

"O," sagde fader Jean forbauset, "meget længere."

"Længere end fra England og hertil? Hvorfor gik de saa over søen da? Hvorfor gik de ikke over land?"

Fader Jean fortalte dem, at England var en ø; at dersom kongen af England vilde ud af sit rige, maatte han absolut over vand.

"Men denne kong Saladin og denne onde fiende Mahund — bor de da paa en anden ø? Jeg tror," sagde den kraftige landmand, "jeg vilde selv have gaaet i den hellige krig, om jeg kunde have gaaet over land."

Fader Jean forklarede, at den hellige by Jerusalem, laa ikke paa en ø, og at han godt kunde naa den uden at komme over synderligt vand.

"I den gamle krig," sagde kan, "reiste mange af ridderne over land og red paa deres heste hele veien. Men saa mange omkom, at kongerne syntes, det var bedre at seile med skibe; det gaar desuden hurtigere."

"O!" raabte han; "det er en stor feiltagelse. Der er mange, som kunde gaa over land, hvilke aldrig vilde gaa over vand. Jeg er en; Phillipe der er to; Jean, Hubbert, Joseph — jeg kunde nævne syv

mænd, som alle vilde gaa med, om de kunde komme der uden at seile."

Presten hørte venlig efter; men han havde neppe saa megen tid at spilde som landmanden; og da han syntes, at det gik for langsomt, bød han dem farvel og sluttede sig til en anden gruppe foran, som ogsaa skulde til byen.

Men han ventede stadig at høre støi og raab bag sig; thi han var beredt paa soldaternes komme hvert øieblik.

Den sidste hindring, han mødte, var, da han maatte stanse og ride af veien for et kompagni af omtrent hundrede eller flere væbnede ryttere for at lade disse ride forbi. Det var disse, for hvem soldaterne i kroen var sendt forud at berede kvarter i Meximieux.

Fader Jean ventede til den sidste rytter var forbi; derpaa red han tvers over engene hen imod broen, over hvilken han passerede Rhonen for sidste gang— den samme bro, hvorover Prinhac var sluppen saa heldig endnu den samme morgen. Solen hang rød og vred over Fourvieres høider, og fader Jean red igjen nogenlunde sagte, saa at ikke bønderkarlene, af hvilke nogle tjente i byen og nu havde fri, for at de kunde besøge deres slegtninge paa landet, skulde komme til at lægge merke til ham. Desuden var veien fuld af landmænd, som vilde til staden for at se de store høitideligheder og den stas, som kapitlet havde foranstaltet for helligholdelsen af Frelserens fødselsdag, og paa disse

maatte han ogsaa give agt, dem maatte han ogsaa tage hensyn til. Men saa glædede den menneskemasse ham ogsaa paa samme tid, som den hindrede ham; thi selv om han havde nogen, ikke liden frygt for ikke at finde broen aaben, saa maatte den menneskestrøm absolut sige ham, at broen nødvendigvis maatte være aaben. Derom kunde der ingen tvil være.

Da han kom til broen, saa han, at der ikke engang kunde være tanke om at stanse nogen, end sige undersøge dem. En saadan dag, da saa mange af byens folk strømmede ud og ind, blev der taget hensyn til — paa den kunde der være tale om undtagelser. Al sædvanlig orden syntes at hvile, og brovagten strakte sig doven paa en bænk med sabelen ved siden og brød sig ikke engang om at opraabe de veifarende.

Fader Jean, som havde hørt Prinhacs historie, og som kjendte hemmeligheden af hans lykkelige passeren her, saa vagten lige ind i ansigtet. Ligeledes iagttog han meget nøie officeren, som stod længere tilbage ved vagthuset; men han kjendte ingen af dem. Han var sikker paa, at han ikke havde set dem før eller kjendt dem før blandt de saakaldte "fattige i Lyon". Men muligvis hørte de begge til et eller andet kompagni af dem, som domkapitlet havde leiet fra en eller anden provins andetsteds.

Fader Jean af Lugio red langsomt frem over broen, og nu red han forsigtig ind over den egn,

hvor han kjendte hvert hus og hver plet, og hvor gamle minder myldrede frem ved ethvert skridt, nogle glade, andre mørke og sørgelige. Gaderne var myldrende fulde af mennesker; thi juleaften var betragtet lige saa meget som en festaften, som juledag blev taget hensyn til som festdag. Og fader Jean vidste meget vel, at om han havde været klædt i sin geistlige dragt, vilde hver femte mand, han mødte, have kjendt ham som en af de fredløse, banlyste mænd.

At blive kjendt var farligt under alle omstændigheder; men iaften var det især farligt; thi om en af domkapitlets officerer fik fat i ham, kunde det let hænde, at alt haab om at yde den forønskede hjælp i Jean Waldos hus var ude. Og nu, netop nu, som han red opad byens gader, var han udsat for større farer, end han endnu havde være udsat for hele den forløbne dag; og nu, syntes han, var det, ligesom alt afhang af faa minutter; blev han stanset, var det forbi med hans patient; derfor maatte han undgaa at blive kjendt, saa godt han kunde.

Presten speidede ivrigt efter i den tætte menneskesværm, som klyngede sig sammen paa gadehjørner og torvepladser, om han ikke der kunde opdage nogen, som tilhørte de betrængte "fattige i Lyon", og som han ved et tegn kunde kalde til sig og faa til i stilhed at bringe hesten, han red paa, til stalden; han vilde da selv gaa tilfods den øvrige

del af veien, for da vilde han maaske lettere undgaa at blive bemerket og kjendt.

Men den haandfuld mænd, som tilhørte de "fattige i Lyon", brød sig ikke meget om saadanne gadeforsamlinger; ikke heller var de meget interesserede i saadanne forberedelser, som abbederne gjorde.

Fader Jean saa sig nødsaget til at dreie af fra det store torv og fra hovedgaden, og nu slog han ind paa en liden og snæver gade, som ikke paa langt nær var saa fuld af nysgjerrige dagdrivere, der gloede paa ham ved hvert skridt han tog. Han sprang ned fra hesten og trak den ved tøilen. Lidt borte saa han en flok drenge, som stod udenfor indgangen til en kjøbmandsgaard, og derhen styrede han sine skridt.

Han tog en kobbermynt i haanden og viste flokken den og spurgte:

"Hvilken af eder vil bringe denne hest over den lille bro for mig? Den, som vil, skal faa denne skilling."

"Det er slet ikke din hest. Det er Jean Waldos hest, og den er der ingen der kan ride paa lovlig maade uden Jean Waldo selv eller hans tjenere."

Dette var det næsvise svar, som den største af drengene gav. Dog alle drengene syntes at interessere sig for pengene, men ikke for ærindet, som de var bange for. Thi at blive funden i besiddelse af en stjaalen hest den gang, saaledes som forhol-

dene da var i Lyon, kunde let koste en dreng hans julefornøielse og maaske meget mere.

Presten blev dog ikke i mindste maade forbløffet, men sagde:

"Det er Jean Waldos hest, og det er til Jean Waldos stald, jeg forlanger eder til at bringe den. Maaske synes I, at betalingen er for lille? Men her er en anden af erkebiskoppens sølvmynter." Og han holdt frem et andet pengestykke.

Fristelsen var stor, men frygten for byfogden var større; og den næststørste af drengene svarede med en grov ed, at den fremmede maatte hellere selv tage vare paa sin hest; de vilde ikke have noget dermed at bestille. Og disse unge helte gav, som om de ved at tale med den støvede fremmede havde kompromitteret hele Lyons værdighed, et slags krigsraab, som alle deres kamerater kjendte, og styrtede derpaa afsted henimod torvet.

To mindre drenge, som udgjorde resten af flokken, blev lidt tilbage, men de begyndte ogsaa at slentre afsted. Fader Jean gav dog ikke ganske tabt, og disse to drenges ansigtstræk syntes at sige ham, at de var forskjellige fra deres kamerater. Han bøiede sig ned imod dem, da de gjorde tegn til at forsvinde, og hviskede til den ene:

"Kan og vil du bringe denne hest til Jean Waldo "for Kristi kjærligheds skyld"?"

"Jeg vil gaa hvorsomhelst," sagde den lille, brave dreng, idet han klatrede op i sadlen, "naar jeg bliver bedt om det i h a n s n a v n."

"Du kan sige, min dreng, at den, som de har sendt bud efter, er nær."

"Ja, jeg skal sige, at den, som de har sendt bud efter, er nær."

Drengen var straks borte, og fader Jean af Lugio skyndte sig over den lille bro, han havde nævnt til drengene. Et par minutter efter stod han foran Jean Waldos dør, hvor han mødte Guilio, florentineren.

IX.

Juleaften.

Mesteren og lærlingen faldt hinanden om halsen og kyssede hinanden uden at veksle et ord. Det var fem aar, siden de havde set hinanden, og de havde heller ikke ret ofte vekslet breve. Men det første ord, der blev vekslet mellem dem, gjaldt dog patienten.

"Hvorledes har hun det?" var Jean af Lugios første ord.

"Hun lever endnu. Det tør jeg idetmindste sige. Men jeg ved heller ikke, om jeg kan sige mere. For hver times forløb er hendes puls hurtigere og svagere og hendes aandedræt tungere; men hun har næsten ingen af disse smertelige krampeanfald mere Husker du endnu den nat, vi var hos sømændene i Anse? Denne pige har lidt, som ingen af dem led."

"Kjender hun dig?"

"Hun kjender ingen og intet. Men snart taler hun til sin "kjære, gamle ven", Mont-Blanc, snart

til en eller anden gammel, halt betler; og snart er det kong Saladin eller hendes kusine, Gabrielle, hun fantaserer om."

"Hun lever over igjen, hvad hun har oplevet eller tænkt, lige før hun fik giften. Det er gjerne saaledes, naar nogen har faaet den gift."

Disse faa ord faldt imellem dem, idet de gik over gaardspladsen og opad trappen til den syge piges værelse.

I de dage, i lægekunstens barndom, kjendte selv de mest lærde ikke til at klassificere eller inddele de forskjellige gifte paa den maade, som nu er brugelig. Gifte er nu kjendte og inddelte i henhold til den maade, hvorpaa de skader og indvirker paa de menneskelige organer. Vi faar saaledes: de opløsende, de bedøvende, ætsende eller forraad, nende gifte. Den vilde, skarntydelignende persille, som vokser i stor overflødighed i det sydlige Frankrige, og som madame Prudhon ved skjødesløshed havde forvekslet med en uskyldig og uskadelig rod af en anden plante, tilhører den bedøvende giftklasse, og fru Waldo havde af bare ivrighed, og for at sundhedsdrikken skulde blive kraftig nok, ladet roden, som var knust til pulver, blive deri. Og Felicie, som samvittighedsfuldt vilde gjøre, hvad hendes moder ønskede, skjønt drikken var bitter og økel, havde drukket ikke alene det mindre skadelige flydende, men ogsaa det giftige pulver. Vor tids videnskabsmænd vilde idag have kaldt florentineren en empiriker, det vil sige, en,

der gaar efter erfaringer, og som efterfølger tidligere observationer og resultater. Florentineren selv vilde have indrømmet, at han ikke var noget mere end en empiriker, en kvaksalver. Men hans observationer og hans erfaringer var vidtstrakte og dybe.

Siden han var barn, havde naturens love, livets love osv., været hans yndlingsspekulation, derover tænkte og grublede han; og alt hvad han saa, sygdom og sundhed, lagde han nøie merke til, og han havde en udmerket hukommelse.

Da han skrev til sin mester, at han antog, at der ogsaa fandtes giftige paddehatte i afkogningen, var det, fordi han saa, at der var andre symptomer tilstede, end skarntyden alene kunde frembringe eller nogen af de andre urter, som han havde set i moderens forraadskammer. Disse anomaliske symptomer havde i dagens løb vist sig af og til. Og florentineren havde, som det syntes, forandret baade mediciner og den øvrige behandling i henhold til sine iagttagelser. Men ikke desmindre blev det stadig værre med patienten. At hun var af en kraftig natur og sund og ren i alle maader, det havde han ogsaa observeret; men han saa ogsaa, at hun for hvert minut, der svandt, blev svagere og svagere.

Jean af Lugio gik ind til den syge og modtog med et venligt buk den hjertelige hilsen af Felicies fader. Jean Waldo blev i sandhed forbauset. Han syntes, at denne mand, florentinerens læremester,

som de idag havde ventet efter og bedet for, var en af hans frændes, Pierre Waldos, daglige omgangsvenner, hvem han havde set sammen med Pierre mange gange. Og Jean Waldo havde endnu hadet og afskyet Pierres venner mere, end han havde hadet og foragtet Pierre selv; thi han betragtede disse mænd som fristere, der forførte kjøbmanden til saadanne narrestreger udenfor hans forretning. Og nu stod han her, denne mand; for ham var det, han havde sendt tjenere og heste; for ham havde han bedet, og efter ham havde han længtes hele dagen —saaledes havde Gud nu vendt det.

Fru Waldo reiste sig straks fra sin stol, som stod lige ved sygesengen, og bød med et høfligt buk den længe ventede fremmede at tage plads. For et øieblik var alt stille i værelset, og der blev ikke talt et ord.

Den nye læge lagde ikke straks sin kolde haand paa den syges pande eller tog hendes haand for at føle hendes puls; men han bøiede sig ned over hende og lagde øret tæt mod pigens bryst for at lytte til hendes svage aandedræt.

Han lugtede til hendes aande, som tungt og svagt pinte sig ud fra de halvaabne læber og fra hendes næse; han holdt lyset op og lod skjæret falde paa hendes ansigt for at se hendes udtryk og hendes ansigtsfarve; ja, han lod endogsaa lysstraalerne falde lige paa de store, aabne øine, der stirrede paa ham med en glasagtig glans.

Derpaa vendte han sig til sin lærling og ud-

spurgte ham nøie, hvad han havde forsøgt at gjøre for hende.

Læseren ved allerede noget herom. Fru Waldo og hendes naboersker kjendte nok til lægekunsten, som den var dengang, til at give den syge olje blandet med vand, da de fandt ud, at hun havde faaet gift. De havde ogsaa haft held til at befri hendes mave for en stor del af giften, endogsaa giftens bærme, den pulveriserede rod, som, vi ved, var det allerfarligste. Men, som Guilio havde observeret, denne rod, eller hvad det nu ellers var, som fandtes i blandingen, havde allerede gjort sin virkning og var tildels optaget i pigens system, og de skrækkelige krampeanfald var ogsaa tilstrækkelige beviser paa, at de ikke havde været istand til at befri den syge pige for hele ophavet til hendes lidelser.

"Krampeanfaldene varede aldrig ret længe," sagde den unge læge til sin mester, "men de gjorde alligevel en frygtelig virkning hun blev for hver gang blegere og svagere, og de kom altid igjen med korte mellemrum, som om vi slet intet kunde gjøre for at stanse dem. Hendes mund var lukket saa haardt, at det næsten ikke var muligt for mig at aabne den. Hele dagen har jeg maattet gnide hendes legeme, for at holde hende varm; det havde ogsaa kvinderne fra først af begyndt med. Ved middagstid og et par timer efter var hendes puls saa svag, at jeg maatte aarelade hende, og blodet har jeg gjemt, for at du kan se det, — her er det.

Og seks gange, omtrent for hver time, har jeg givet hende noget af dette bensort, som jeg havde hos mig. Jeg har selv lavet det af en havmaages ben, og jeg ved, at det er ublandet, og at der er ingen vegetabilske stoffer i det. Men om det har opslugt noget af giften, tør jeg ikke sige. Jeg har altid været betænkelig og ikke turdet give vin til nogen, som er aareladt; men da jeg ikke kunde merke hendes puls cg heller ikke kunde se, at hun aandede, naar jeg holdt et speil for hendes mund, saa gav jeg hende lidt Bordeaux-vin, og det syntes at gjøre hende godt. Jeg gav hende derfor vin flere gange; og jeg har ogsaa tre eller fire gange givet hende kamillethe, hvilket hendes moder har brygget for hende."

Mesteren nikkede bifaldende, og da hans lærling viste ham den omtalte kamillethe, tog han skaalen og drak selv noget deraf. Han gav fru Waldo skaalen tilbage med et smil—det første smil, som nogen havde set i værelset det sidste døgn, den første hentydning, som han havde givet, at sagen ikke var ganske haabløs. Moderen blev i al fald ikke lidet trøstet ved dette smil. Den nye læge havde saaledes begyndt sit arbeide paa en maade, som vi vil kalde god, nemlig at tage hensyn til patientens families og omgivelsers velvære; thi det, at yde familien al mulig trøst, er ingenlunde en læges mindste pligt.

Moderen, den gode kvinde, kom da pludselig i tanker om, at en mand, som havde redet saa lang

en vei paa en saadan kold vinterdag, nok kunde trænge til lidt at styrke sig paa, og meget lykkelig over at være istand til at gjøre noget for ham, trak hun sig straks tilbage til kjøkkenet, hvor pigerne var, og gav straks ordre til at dække bord; og med det samme kom hun ogsaa i tanker om en hel del ting, som hun havde glemt, og som skulde gjøres før aftensmaden.

Jean af Lugio gik frem og tilbage paa gulvet og stansede af og til ved arnestedet for at varme sine kolde hænder. Han gav florentineren det ene spørgsmaal efter det andet, og han lod dem hente de forskjellige urter og den bark, som fru Waldo havde i sit apotek, og som var bleven benyttet til den fatale sundhedsdrik.

Da han var sikker paa, at hans hænder ikke mere var kolde, gik han hen til sygesengen, lyttede til pigens aandedræt og hendes hjertes slag, følte hendes puls og gned hendes iskolde fødder lidt; derpaa tog han en sølvskaal og heldte i den næsten fem gange saa meget vin, som hans lærling havde turdet give den syge, og da han havde betragtet hende lidt, gav han hende hele skaalens indhold, hvilket han med lethed fik hende til at svælge, skjønt hun var uvillig dertil.

"Forstyr hende nu ikke. Lad hende ligge," sagde han, og begge gik bort fra sengen hen til ildstedet.

"Du letter mit sind mere, end jeg kan sige,"

sagde den unge mand. Hele dagen har jeg været plaget ved tanken paa Gerberts axiom...."

"Hvilken du har haft god forstand nok til at overtræde; maaske denne din opsætsighed imod hans axiom (ɔ: grundsætning) har frelst pigens liv. Pave Sylvester har lært meget, siden han nedskrev sine axiomer, og du og jeg maa ikke være mere bange for døde paver, end vi er for nulevende."

Denne førnævnte Gerbert var en bekjendt fransk naturforsker, som havde fastslaaet og nedskrevet visse forskjellige grundsætninger. Den samme Gerbert blev siden pave og er kjendt som pave Sylvester den anden.

"Den vin, du har givet hende, har ikke skadet hende, det kan jeg se," fortsatte Jean af Lugio. "Og om hun skal komme over sygdommen, da maa vi hjælpe hende, om vi blot kan. Lad mig se din kurv der og holde os færdige til at fortsætte, som du har begyndt, med noget mere styrkende ovenpaa vor vens sure vine, noget mere af den eliksir, du før har givet hende."

Den sorte tjener satte et lidet bord tæt hen til arnestedet og hentede derpaa en hel del smaaflasker, hvilke han stillede hen paa bordet i en vis orden. Mesteren læste navnene paa hver flaskes indhold og stillede dem atter tilbage paa sin plads. Undertiden tog han proppen af en flaske og lod et par draaber falde ned i sin hule haand og smagte paa dem. Derpaa henvendte han sig igjen til Guilio,

idet det samme smil lyste ud af hans ansigt som før, da han drak af theen, og sagde:

"Jeg tror, du er gaaet tilbage helt ind i den graa oldtid. Saadanne mediciner som disse har jeg ikke set, siden vor store Bernhard døde, og han havde ingen bedre end disse. Jeg synes næsten, som vi er i Paradis, og at Adam har drukket, hvad Eva har brygget."

"Kjære mester," sagde florentineren, "husk paa, hvor du er, og, først af alt, tal sagte. Vi er i en mørk tidsalder igjen, og her under katedralets skygge er vi i den mørkeste af alle tidsaldre. Blot det, kjære mester, at tale om Averroes i nærværelse af en, som vil sladre til byfogden, det vil være det samme som at underskrive sin egen banbulle. Jeg tør vel her nævne og tale om Abulkasis; men det er fordi, ingen her i Lyon, uden du og jeg, kjender hans navn. Nei, vi maa leve og dø ved Evas lægemidler, akkurat som vi bliver frelste eller fordømte af pave Alexanders teologi. Jeg har samlet mine essenser og eliksirer draabe for draabe, og disse to smaa flasker, som du netop har sat tilside, er alt, hvad jeg har levnet af det, som jeg frelste af dit medicinoplag den dag, da byfogdens politibetjente kastede alle dine eiendele ud paa gaden; jeg vilde meget gjerne have reddet alle dine kostelige flasker og krukker og helst af alt dine destillerkar, men erkebiskopens mænd kom mig i forkjøbet og tog det hele til paladset."

"Til paladset?" udbrød fader Jean.

"Maaske bragte mændene karrene til paladset, maaske bragte de dem til moddingen; maaske har de skjænket dem som en gave til Muley Pasha. Der er ikke en mand i Lyon udenfor disse værelser, som kjender disse kars ubetalelige værdi, og heller ikke, hvordan de skal haandteres."

"Til paladset?" sagde fader Jean igjen uden at have lagt videre merke til hans lærlings sidste ord,—og han stirrede ud i luften med et drømmende, halvt fraværende blik. "Til paladset; ja, til paladset!" Derpaa vendte han sig om til madame Gabrielle, som just kom ind i værelset med en bakke, paa hvilken hun bragte varm suppe, stegt kjød og andre deilige ting, hvilke hun satte fra sig paa bordet.

"Jeg haaber," sagde hun, "at Deres høihed ikke er mødig."

"Min høihed er bedre," sagde han med det samme venlige smil som forhen; "thi jeg tror, at Deres lille yndling her er bedre. Saadanne bønner, som De har opsendt for hende, har gjort hende godt tilligemed den pleie De og min ven har givet hende."

Og efter at have sagt disse ord gav fader Jean sig straks ifærd med maaltidet, og han spiste med en appetit, som mere lignede en jægers end en skolastikers, og medens han spiste, fortsatte han sin samtale med florentineren uden at tage hensyn til moderens nærværelse, som stod parat med en serviet i haanden og gav agt paa enhver af hans bevægelser.

"Til paladset, siger du, – til paladset! Vil du fortælle mig, Guilio, at der er ingen her, som bryder sig om de evige sandheder? Er der ingen, som bryder sig om den vei, Gud har beredt for verden? Hvor er alle de gamle — Lambert, Etienne, Suger, Montereau, Marley og Le Laboureour, —hvor er de allesammen? Og hvor er dine venner, "de hellige fem", som I unge kaldte eder selv? Ak, jeg kan besvare mit eget spørgsmaal. Etienne og Marley var begge døde, endnu før de onde tider kom. Lambert og Suger er i Bøhmen hos vor ven der, fordi disse folk her ikke kjender sandheden, og sandheden kjender ikke dem. Montereau, har man fortalt mig, er med i den hellige krig. Han vil komme tilbage maaske, og da vil han maaske vide noget mere, end han nu ved. Gud give, at de alle er gaaede i denne krig med ædle forsætter ligesom han!"

"Og Le Laboureour, min herre," svarede Guilio, "har brændt sine bøger og brudt sine instrumenter itu og har sluttet sig til benediktinerne dernede i Kornillon. Af "de hellige fem", som du spurgte om, er jeg den eneste tilbage, der er istand til at fortælle dig noget om dem. Georg er nede ved Middelhavet; Hugh er hos keiseren; de andre er i Akre, haaber jeg,— de er i østen, hvor det nær kunde have hændt, at jeg selv kunde være paa denne dag. Nei, min mester, jeg vil sige dig, at Lyon er den mørkeste plet, der har været, selv i de mørkeste tidsaldre."

Sygepassersken, som sad ved sengen, talte lige i dette øieblik, og presten reiste sig og gik hen til den syge.

Felicie begyndte at blive mere urolig, og det saa ud til, at hendes mave ikke kunde beholde den drik, som de havde givet hende. Fader Jean gav moderen nogle anvisninger paa, hvorledes pigens stilling skulde være, og hvorledes der skulde bruges varme omslag osv. Derpaa kom han straks tilbage til Guilio og sagde i en hel anden tone:

"Giv hende tredive draaber af dette," og han gav ham den ene af de to flasker, som han før havde sat tilside. "Men det er en skam, at vi maa forgive hende med den sure vin, naar vi hellere vilde give hende eliksir. Du siger, at dersom vi ikke for kjærlighedens skyld kan faa fat i to hundrede draaber af denne eliksir, efter Arnolds eller Abulkasis' formular, da kan vi heller ikke for penge forskaffe os den? Har da ingen saa meget som en saadan lille flaske af denne eliksir eller blot saa meget som en nøddeskal fuld?"

"Nei, det er intetsteds at faa," svarede den anden langsomt; "det er ikke at faa—uden maaske i paladset. Erkebiskopen kjender sin venstre haand fra den høire, og han kjender ogsaa forskjel paa en eliksir og en gift. Han er jo ude med de andre i dette narreærinde."

"Hvem bor i hans palads?" spurgte presten.

Florentineren var ikke meget inde i de kirkelige affærer, og han kaldte derfor paa Jean Waldo.

som sad taus og stille ved sin datters leie, for at spørge ham om den samme ting, som mesteren havde spurgt om, men som florentineren ikke vidste besked om.

"Hvem præsiderer i Lyon i erkebiskopens fraværelse?"

Guilio vilde endnu samme morgen, om nogen havde spurgt ham, have svaret, at enten den ene eller den anden prest boede der, saa var det noget, han ikke brød sig om; men nu var det ganske anderledes.

Jean Waldo svarede høfligt, at fader Stephen fra St. Armour var kapitlets forstander, og at han tillige nu for tiden var erkebiskopens stedfortræder. Men han var nylig reist til Burgund for at besøge nogle slegtninge; en gammel kanik, en fader William, forestod imidlerlid dette embede. Jean Waldo vidste, at det var ham, som havde overtaget dette embede nu lige før denne hellige julehøitid.

"William fra St. Bonnet, maaske; eller maaske William fra Roux; eller William fra Chapinel; eller kanhænde er det William fra Cologne; hvem ved. Jeg husker dem alle, og der er ikke en af dem, som ikke vil kjende min haandskrift og underskrift. Guilio, vil du bringe et budskab til denne erkebiskop pro tempore?"

Og medens fader Jean talte, skrev han hurtigt noget paa et stykke pergament.

"Det tør du da vel ikke vove, kjære mester?"

"Det er umuligt, at pigen kan taale al denne sure vin. Men alt, hvad hun trænger til, er ligesaa meget stimulerende indvendig, som du har givet hende udvendig. I erkebiskopens medicinkasser er der uden tvil mange kostelige eliksirer; ja, jeg tviler heller ikke paa, at der endogsaa er nogle af Cardovas. Dersom erkebiskopen selv var hjemme, da vilde der ingen fare være; thi han forstaar at bruge en medicin og anvende et destillerkar ligesaa godt som jeg. Men hvad det angaar at vove, min søn, da ved vi, at for et Guds barn er der aldrig noget at frygte. Jeg kom her for "Kristi kjærligheds skyld", og for "Kristi kjærligheds skyld" vil jeg bede denne Herrens tjener at sende mig denne eliksir. Du vil ikke negte at gaa, han vil ikke negte at give, og dersom da Gud vil velsigne vort fattige forsøg, da skal alt blive godt. Vi vil ialfald gjøre, hvad vi kan, og vi vil begynde vort forsøg i hans navn."

Florentineren sagde intet, men han reiste sig, bukkede og tog pergamentet, paa hvilket var skrevet følgende

"For Kristi kjærligheds skyld!

Til min broder William, kanik i St. Johns katedral:

Jeg skriver disse linjer ved en ung piges sygeseng, en af din flok, en Felicie Waldo. Hun er døende; vi trænger til noget Cardova eliksir efter Abulkasis' anden formular; det er det eneste, som

kan redde hende. Send det til os, min broder, i hans navn."

Din broder i Herren

Jean af Lugio."

Og nedenfor brevets linjer tegnede han det maltesiske kors.

Guilio tog brevet og gik over gaardspladsen, og idet han gik, iførte han sig sin lange, sorte studenterkaabe, som han havde hængt fra sig i gangen. Han var ganske forbauset over den tillid, med hvilken han gik til dette forunderlige hverv. Havde nogen før fortalt ham, at han skulde blive sendt i et saadant ærinde, da vilde han have sagt, at ærindet var urimelig dumt, og at det umuligt vilde faa et heldigt udfald.

Men nu, da han skulde gaa, gav mesterens tillid ogsaa ham tillid; ja, netop fordi det var nødvendigt, at han skulde have held, derfor var han sikker paa, at han vilde faa held. Det var klart, at mesteren tænkte, at dersom ikke Cordova eliksiren kunde skaffes tilveie, og det endda snart, da var alt tabt. Pigen maatte, om hun skulde reddes, have mere stimulerende, noget mere kraftig, end hun havde faaet før.

Dette var det underligste ærinde, Guilio nogensinde havde været sendt i; men han var sikker paa at kunne udføre det med held. Nu stod han oppe paa den lille bakke, hvorfra han havde en god udsigt, Han kunde tydeligt høre sangen, som

tonede ud fra St. Johns katedral, hvor domkapitlet med alle dets underordnede prester havde begyndt at feire julehøitiden. Saavel i som udenfor kirken myldrede der af mennesker, og florentineren saa umuligheden i at trænge sig igjennem; men saa huskede han, at der paa kirken fandtes en lille sidedør, og han gik ind ad denne.

Her var det ogsaa vanskeligt at komme igjennem, da en stor del af de underordnede prester her havde klynget sig sammen foran indgangen, og her maatte Guilio stanse. Han saa sig om kun et øieblik, og det tog ham ikke lang tid at gjøre sit valg blandt disse mænd. I forreste række stod en høi mand, en prest; han maatte hjælpe ham, — og det viste sig, at han havde valgt den rette. Han hviskede nogle ord paa latin i den dialekt, som ligner meget den italienske, og det viste sig, som Guilio havde tænkt, at presten var hans landsmand og forstod ham.

"Jeg skulde gjerne i dette øieblik tale med hans høiærværdighed, forstanderen."

"Umuligt," sagde den anden og stirrede forbauset paa Guilio; "ser du ikke, at det er umuligt? Der sidder jo forstanderen helt nede i erkebiskopens stol; om et øieblik skal du se, at han gaar op til læsepulten."

"Apud homines hoc impossibile est; apud Deum autem omnia possibilia sunt," svarede den uforfærdede florentiner hviskende. "Det er umuligt for mennesker; men for Gud er alle ting mulige."

Den godmodige prest vendte sig forundret omkring for at se rigtig paa den mand, som saa nøiagtigt og passende forstod at benytte skriften.

"Jeg vil sige dig, min ven," blev Guilio ved, "jeg maa se domherre William. Jeg maa tale med ham; thi det er liv eller død, det gjælder— maaske kan det gjælde ham selv, for alt jeg ved,—men andres liv gjælder det, det ved jeg. Han vil aldrig takke den mand, der forhindrede mig i at tale med ham."

"Hvem forhindrer dig!" sagde den anden næsten foragtelig. "Gaa hen til ham, om du kan. Kan du ikke se, at det er umuligt baade for dig og mig. Stille, nu stille; ser du ikke, han knæler ved pulten nu?"

Pulten var en bronceørn, paa hvis udstrakte vinger laa den skjønne messebog, af hvilken den ældste kanik i erkebiskopens fraværelse skulde læse messen. Han begyndte at læse med klar og alvorlig stemme.

"For "Kristi kjærligheds skyld", min ven," sagde Guilio halvhøit til presten, "lad os trænge os igjennem. Vi to kan naa frem til hans høiærværdighed med dette budskab. Hvad skulde det være, som to ikke kan gjøre, naar de gaar frem i hans navn?"

Den ivrighed og alvor, som lyste ud af Guilios ansigt, tilligemed den indtrængende tone, i hvilken han talte, rev den anden med. Næsten uden at vide, hvad han gjorde, skjød presten dem tilside, der-

stod foran ham, og bad dem gjøre lidt plads; han gjorde det saa naturligt, som om han havde været autoriseret til at gjøre det, og som om denne gjerning var en del af gudstjenesten. Og forunderligt nok — alle, som stod ham iveien, veg tilside og gjorde plads, og til baade hans og Guilios forbauselse befandt de sig et øieblik efter midt inde i kirken.

Florentineren blev her pludselig betagen af en underlig, høitidelig følelse; det var ligesom en fremmed magt, der var sterkere end hans egen, førte ham frem og betog ham al frygt og nedslog alle betænkeligheder. Han greb sin nye kamerats haand, og de gik begge uforfærdede op igjennem den lange gang, op igjennem kordøren, forbi de knælende prester, som saa paa dem med forundrede blikke, og nu stod de ved pulten ved siden af William, forstanderen, som knælede der. Presten faldt paa knæ ved den ene side og Guilio ved den anden.

For presterne, som kjendte reglerne for denne gudstjeneste, var dette naturligvis uforklarligt, og de blev ikke lidet forundrede. For dē uindviede tilskuere var det vel lige saa gaadefuldt, men de forundrede sig ikke derover, thi de formodede, at dette optrin hørte med til selve forestillingen, om vi maa kalde den saaledes. Hvorfor noget saadant skete, vidste de ikke, og de søgte heller ingen forklaring derover.

Biskopens stedfortræder lagde slet ikke merke

til de to fremmede. Han var saa optaget af sin gjerning, at han næsten ikke lagde merke til noget omkring sig; det var ham om at gjøre, at hans tilhørere forstod den rette betydning af det, han læste. Og i sit stille sind bad han inderligt til Gud, at han vilde sende ham aand, visdom og forstand — ikke alene ham, men ogsaa hans tilhørere, — saa at han maatte faa naade til med disse hellige ord, selv om de var latin, at naa tilhørernes hjerter, og at de maatte forstaa disse ords vigtighed.

Den gode fader læste videre uden at stanse eller se op; kun naar han kom til et punkt, hvor et sangstykke eller et mellemspil kom ind, stansede han, medens dette blev spillet paa et orgel, hvilket endnu den gang var noget nyt. Presten og Guilio forblev knælende hver paa sin side og prøvede ikke i nogen maade at forstyrre denne høitidelige andagt.

Men efter et øiebliks forløb holdt prælaten op at læse, og "halleluja organisterne", fire prester, som pleiede at synge visse dele af messen, kom nu frem for at udføre deres del af tjenesten; og netop da presten for første gang løftede sit alvorlige hoved fra messebogen, rørte Guilio let ved hans skulder og sagde til ham paa latin:

"Det er for Kristi kjærligheds skyld, jeg er her for at tale med Dem. En døende pige trænger til Deres hjælp, og jeg er bedt at gaa og kalde Dem i hans navn."

Der var ikke en af de omstaaende prester, som

ikke fnyste af harme og vrede, da de saa, hvorledes Guilio og den anden vovede at afbryde og tiltale prælaten, netop da høitideligheden var paa sit høidepunkt. Men for William, hvis hjerte var fuld af bøn til Gud, og hvis inderlige ønske det var, at hans folk skulde forstaa, hvordan barnet, som var født i krybben, paa en gang kunde være baade fredsfyrsten og kongernes konge og dog være en ydmyg tjener,— for ham syntes det, som om denne afbrydelse var et svar paa hans bønner. Og da han blev paakaldt og tiltalt i hans navn, om hvem hele skriften vidner, ham, som havde gjort alle de underlige gjerninger, som skriften taler om, da svarede han straks:

"Ecce adsum Domine" — "Herre, her er jeg;" og til florentineren sagde han: "Quo ducas sequar," —"hvor du leder, vil jeg følge."

Og saa snart William fik øie paa presten Alexander paa sin anden side, betragtede han ogsaa hans nærværelse som en Guds tilskikkelse, og han berørte let hans arm, og da Alexander saa op, pegede William paa den aabne messebog, som laa paa de udstrakte ørnevinger, og tilkjendegav, at han skulde fortsætte læsningen, naar "halleluja-organisterne" var færdige.

William stod nu op og fulgte efter florentineren ud fra den straalende alterplads, ud gjennem de knælende rækker af forbausede prester og ud i sakristiet. Her mødtes de af store grupper af geistlige, lige fra klokkere og kirkevogtere til

kaniker, som alle stimlede sammen om dem ved døren. Men William vinkede dem tilbage, idet han sagde:

"Lad mig være ene med denne budbringer og lad ikke julegudstjenesten i nogen maade blive forkortet eller ufuldstændig."

Derpaa henvendte han sig atter til Guilio og sagde næsten hviskende:

"Adsum et sequar" — "Jeg er her, og jeg vil følge."

"Deres naade behøver slet ikke at følge med," sagde den unge mand, som var forbauset over, at han ikke forundrede sig over det forefaldne. Men saaledes gaar det gjerne, naar nogen følger saadanne inspirationer, og de ved Guds Aand smeltes sammen med andre sandhedens mænd, som maaske er dem helt fremmede, da føler man, at det netop er, som det skal være, og ens største forundring er, at det ikke altid sker saaledes i livet.

"Nei, Deres naade behøver ikke at følge med. Dersom De blot vil læse dette brev, da behøves det ikke."

Fader William læste hurtigt Jean af Lugios brev. Han saa, at han blev anraabt om hjælp "for Kristi kjærligheds skyld", og at brevet sluttede med en yderligere opfordring til at gjøre det i hans navn; han saa sin gamle vens underskrift og det maltesiske kors, hvis betydning han kjendte saa vel. Den ærefrygt han hele tiden havde følt overfor denne sag, dette kald, blev ikke mindre ved at læse

disse ord. Han følte endnu, at han var under den Helliges ledelse, og han læste brevet igjennem flere gange, før han sagde noget.

"O, min broder!" sagde han omsider med et dybt suk, "vor broder forlanger noget, som jeg ikke er istand til at give. Dersom broder Stephen fra Amour var her, han vilde forstaa erkebiskopens mediciner og eliksirer. Men jeg — jeg er kun et barn i den henseende; jeg tør ikke engang lukke døren op til det værelse, hvor disse ting er; thi jeg kunde let der vække saadanne aander, som jeg ikke kunde magte at regjere."

"Deres høihed vil undskylde mig, men jeg har studeret medicin hos de samme mænd, erkebiskopen har studeret hos," sagde Guilio. "Dersom De blot fører mig til klosteret og aabner døren, saa vil jeg selv finde medicinerne."

"Som Herren vil," svarede William. "For Kristi kjærligheds skyld vil jeg gjøre, hvad du beder mig om. En villighed og en hjælp kan ikke være uret, naar den gjøres i hans navn."

Saaledes sigende tog prælaten fra en lysestage et af de indviede vokslys, som stod i sakristiet, og bad florentineren tage et andet; og med de smaa, flimrende fakler gik de over klostergaarden og lige op til erkebiskopens private indgang.

Erkebiskopens palads var en af de smukkeste og mest storartede bygninger i Frankrige, og da Guilio stod i korridoren, kunde han ikke andet end undre sig over den rigdom og overflod, han her saa.

Forstanderen forlod ham et øieblik, men kom snart tilbage med et stort knippe af nøgler; derpaa gik de begge helt til den anden ende af gangen. Her stansede de, og William aabnede en dør og sagde til Guilio:

"Indtil dette øieblik syntes jeg, at det hele kunde være en drøm; ikke heller synes jeg, at det var virkeligt, at en engel talte til mig, men at jeg saa et syn."

"Vi er virkelig omgivne af engle, skjønt vi ikke kan se dem, min herre," var den unge mands ærbødige svar.

Døren til erkebiskopens laboratorium var aabnet; men kaniken, som havde aabnet den, havde aldrig før betraadt dette værelse. Og Guilio, videnskabsmanden, blev ikke lidet forbauset, da han saa alle de mysteriøse og alchymiske apparater, som var samlede her. Han saa flere kemiske redskaber, som han saa ofte selv havde brugt i mesterens verksted, og som erkebiskopen havde reddet fra ødelæggelse, da mesteren flygtede. Selve stedet med dets mange forunderlige maskiner lignede meget den antikvarbutik, som den verdensberømte kunstner Albrecht Dyrer nogle aarhundreder senere fremstillede, og hvor hans skjæbne, Melankolia, sidder og sørger. Men her havde hverken prælaten eller lægen tid at dvæle. Den unge mand saa sig omkring et øieblik, da han pludselig fik øie paa et lidet, fint forarbeidet venetiansk skrin og spurgte straks prælaten, om han havde en nøgle til skrinet.

De prøvede forskjellige, og snart lykkedes det at aabne skrinet, som viste sig at være fyldt med smaa flasker, nogle af glas, andre af sølv, og florentineren saa straks, at det var sarasenisk arbeide, som paa den tid var meget sjeldent og kostbart. Han holdt lyset nærmere og læste navnene paa flaskerne; for ham var disse eliksirer og tinkturer dyrebarere end store summer. Et øieblik efter viste han presten, hvad han ønskede. Først paa arabisk og nedenfor paa latin stod her: "Cordovas eliksir efter den anden formular af Abulkasis."

"Eders høihed ser, at det er, hvad vi onsker. Maa jeg tage denne flaske hjem til barnet?"

Prælaten bøiede sig og læste den nederste paaskrift.

"Det er hans naades egen haandskrift," sagde han. "Hvor underligt, at disse sarasenere, som vi rider ned paa slagmarken, skal sende liv og lægedom til vore hjem. Lad det blive som Herren vil. Dersom ikke erkebiskopen havde tænkt, at denne eliksir var kostelig, saa havde han ikke opbevaret den. Men det staar skrevet, at ogsaa hedningerne skal tjene. "Forlang af mig, og jeg vil give dig hedningerne til din arv." Tag, hvad du behøver, min søn, "for Kristi kjærligheds skyld"; og maatte den hellige moder give dig den velsignelse, som er lovet til dem, der tjener i hans navn!"

Uden at tænke derover havde fader William to gange benyttet sig af "de fattige lyonesere"s pasord. Florentineren fo'r sammen, som han ogsaa gjorde

før, da han hørte disse ord af hans mund, og han følte, at han i sandhed her stod overfor en tro Herrens tjener.

Saa snart tilladelsen var given, tog Guilio den lille flaske; prælaten lukkede skrinet og døren til værelset og tilbød sig at følge med ham til pigens sygeseng.

"Jeg vil gjøre alt, hvad jeg kan. De tænker da ikke, at alt haab er ude?"

"Min fader, pigen er bevidstløs; men hun vil ialfald ikke sove hen de første timer; De behøves ved gudstjenesten. Dersom vi siden, naar den er forbi, skulde behøve Deres hjælp, vil jeg vente paa Dem udenfor kapeldøren."

Og saa skiltes de; florentineren med prælatens velsignelser og prælaten med den andens tak. Fader William gik bestandig med det store vokslys i haanden; han skyndte sig hen til kirken, ind ad døren.

Saa snart folket, som spærrede indgangen, saa ham komme ind i fuld embedsdragt, veg de ærbødigt tilside, og den hellige mand, som endnu var forundret over det skete, vandrede drømmende med lyset i haanden op i kirken. De uindviede tænkte, at dette, hørte med til høitideligheden, men alle de geistlige forbausedes. Netop, som han kom til alteret, begyndte hans stedfortræder at messe ordene:

"Herrens herlighed skal aabenbares, og alt kjød skal se vor Guds frelse."

Og aldrig, syntes fader William, havde disse

ord ment saa meget som nu. Han knælede ned ved siden af Alexander og gav ham den brændende kjerte, hvorpaa William selv tog fat paa sit hellige arbeide. Til slutning bad han saaledes:

"Hjælp os. o Herre, vi beder dig, at vi maa leve et nyt liv i din enbaarne Søn, Jesus Kristus, hvis himmelske hemmeligheder vi æder og drikker i denne aftenstund. Og i den samme Herres navn beder vi alle vore bønner."

Det forekom fader William, at han aldrig før saaledes som nu, havde vidst, hvad dette nye liv var. Og som han her paa sine knæ tænkte paa, hvorledes dette kjærlighedens evangelium ligesom bar Felicie ud af de dødes rige og maaske mange flere syge og lidende paa denne aftenstund. da følte han i sandhed som aldrig før, at "Herren havde besøgt sit folk".

X.

Jule-Morgengry.

Morianen stod og ventede udenfor døren, da florentineren kom tilbage. Mesteren var ude i kjøkkenet, fortalte han, og derud gik Guilio med den saa kostelige eliksir.

"Gud ske tak, at du er her," sagde mesteren, som havde taget sine yderklæder af og stod og varmede noget over en kulild. "Og Gud være lovet igjen, at du bringer det, som du var sendt for." Han holdt den mørkerøde eliksir op mod lyset og smilede, som han betragtede den. "Det kjære barn," sagde han, "disse vandede, sure vine kunde hun ikke taale; du gjorde ret i at bruge dem med forsigtighed. Da jeg forlod hende, havde hun lige haft et af disse anfald, som du fortalte mig om. Jeg ved ikke, om jeg ikke selv har fremkaldt det. Men selv om saa var, saa kunde jeg dog ikke se hende dø i afmagt af mangel paa næring, varme og reaktion. Nu kan vi oplive hendes hjerte uden at overfylde hendes mave med sur druesaft. Jeg

havde nær tabt haabet, thi jeg vidste, at alt var tabt, om de havde grebet dig deroppe. Jeg prøvede madamens pander og potter, om jeg ikke kunde faa en smule ordentlig medicin, men det var daarlige destillerkar i sammenligning med dem, hvorpaa denne flaskes indhold var fabrikeret."

De traadte nu atter ind i sygeværelset. Guilio var ganske forbauset ved at se, hvor meget den syge var visnet hen, siden han sidst saa hende. Han havde været hos Felicie hele samfulde syvogtyve timer itræk, førend han forlod hende. Minut efter minut havde han set paa hendes ansigt uden at lægge særdeles merke til, at hun svandt hen. Men i denne time, han havde været borte, var der foregaaet en frygtelig forandring; og netop, fordi han havde været fraværende, kunde han bedre se dette.

Jean af Lugio havde tre eller fire sølvskeer, som han havde varmet, færdige til brug. Han tog en af dem og hældte lidt af den himmelsendte eliksir deri, afkjølede skeen en smule i en kop vand og gav derpaa Felicie, som nu ingen modstand gjorde mere, medicinen. Ved siden af sengen sad Jean Waldo og ved fødderne hans hustru, og begge betragtede sørgmodige denne scene.

Fader Jean lagde sin haand paa pigens hjerte og talte dets slag; derpaa reiste han sig og gik over gulvet og satte Guilios perpendikel igang. Pigens ansigt forandredes betydeligt, og de antog alle, at hun nu var fri for pine. Ingen sagde noget, og for

omtrent fem minutter betragtede de hende alle i taushed.

Men i dette tidsrum havde Felicie et par gange vendt hovedet paa puden, som om hun vilde sige: "Jeg kan sove nu." Og det hele tydede virkelig paa, at hun ingen smerter følte mere. Florentineren satte gjentagne gange perpenkikelen igang og lige saa ofte lagde mesteren haanden paa pigens hjerte for at tælle dets slag og for at tælle hendes aandedrag.

Han sagde intet; ingen sagde noget. Men efter en ti minutters forløb gav han hende igjen noget af eliksiren, hvilket hun tog imod uden vanskelighed.

Mesteren lagde haanden paa hendes pande og smilede — det smil havde de alle længtes efter — og sagde til moderen:

"Nu igjen varme omslag paa hendes mave og varmt vand for hendes fødder."

Og til Guilio sagde han:

"Si dormit salva erit," — "dersom hun sover, skal hun komme sig."

Derpaa satte de sig alle ned, de to læger ved arnestedet, faderen og moderen ved sengen og tjeneren i en krog i værelset, og ingen talte et ord. Nu havde de gjort et sidste forsøg, gjort alt, hvad deres videnskab formaaede, og enhver af de tilstedeværende vidste, at han eller hun havde gjort sit tilfulde, enhver efter sin evne; og nu vidste de, at liv og død var ikke afhængig af dem mere. Og

maaske enhver af dem bad, hver paa sin maade. Selv den mørkhudede tjener bad til en saadan Gud, som han kjendte; moderen bad til den hellige moder, og til St. Felicie og St. Gabrielle; faderen bad, maaske med en ond samvittighed, der lod ham vide, at han hidtil havde ment, at hans hustru og datter nok kunde bede alt, hvad der behøvedes at bedes i hans hus, eller at han ialfald kunde betale for det, som behøvedes mere. Florentineren bad til livets Aand om at rense og oplive barnets aand, saa at kjød og blod, gift og lægemidler maatte adlyde Aandens bud og vilje; men presten bad, fordi han var den viseste iblandt dem, den simpleste bøn:

"Fader, alles Fader, kom til os alle!"

Der var ingen maade at vide, hvordan tiden gik, om de ikke vilde tælle deres egne hjerters slag, nu da Guilios perpendikel stod stille. Men efter en længere stilhed end sædvanlig, reiste mesteren sig atter og gik over gulvet for at se til den syge; han nikkede smilende til Guilio og bad ham give hende noget mere af eliksiren, og da han mødte madame Gabrielles ængstelige blik, nikkede og smilede han igjen; men det var nok for hende. Et øieblik efter laa hun paa sine knæ ved siden af sengen og takkede med taarer Gud, fordi han vilde hjælpe i deres nød.

Mesteren lod hende ligge en stund saaledes; saa gik han hen og rørte ved hende, og hun blev ikke lidet glad over at kunne være til nytte. Hun skulde blot bringe en anden hovedpude, og derpaa

skulde hun og en pige løfte Felicie fra den ene side af sengen til den anden, for at hun kunde hvile bedre; hvile og søvn syntes nu at være naturens bedste hjælpere til dens egen gjenoprettelse. Da Gabrielle havde udført det hende paalagte arbeide, sendte mesteren baade hende og Jean Waldo bort fra værelset. Han bad ogsaa pigen at berede en seng til florentineren, og da det var gjort, lod han ogsaa ham gaa. Morianen lod han lægge friskt træ til ilden, og derefter skulde han vente i et andet værelse, til han blev kaldt paa. Fader Jean slukkede da alle lysene i værelset og tog bort de skjærme, som stod omkring Felicies hovedgjærde. Han var nu saaledes ene og satte sig snart tilrette i en stor armstol, som Gabrielle havde sat ind i værelset; her vilde han da i nattens stilhed afvente resultaterne af deres arbeide og deres bønner.

Som han sad her og stirrede ind i de glødende trækul, og gnisterne føg som smaa stjerner, saa faldt han uvilkaarlig i tanker. Og som han tænkte paa dagens begivenheder, begyndte han først ved det øieblik, da han blev afbrudt i sit arbeide paa evangelierne, da kulsvieren, som skulde hente ham, kom. Fader Jean havde ellers ikke den vane at gruble over sit henrundne liv; men paa en saadan dag som denne, var det ikke underligt, at saadanne tanker kom over ham.

Af de to benediktinere, han havde mødt i klosterhaven dernede i Kornillon, var den ene hans barndomsven og legekamerat, en søn af hans faders

nærmeste nabo. Mesterens erindring gik neppe saa langt tilbage, at han kunde huske, hvorledes han og en anden liden dreng, netop paa hans alder og størrelse, løb og gravede smaahuller i sandet langs med veien eller gjorde frugtesløse forsøg paa at fange spurve.

Sammen med denne dreng var han vokset op — havde arbeidet sammen med ham og senere, da de blev ældre, lært at læse og skrive sammen. Sognepresten kom til at synes godt om disse to drenge; han havde engang lagt merke til dem i kirken, da de havde afskrækket deres uopdragne kamerater fra at gjøre optøier.

Da de blev større, valgte den værdige mand dem begge til kordrenge; de blev klædt i lange klæder, skulde under gudstjenesten ringe en liden klokke, holde en bog og svinge røgelsesskaalen. Presten holdt altid af at tale med disse to; saa fortalte han dem om de hellige og deres kampe og seire; andre tider om fuglene, slangerne, froerne, blomsterne og frugterne, som fandtes paa marken, i skoven og i engene. Og saaledes skete det, at da de andre drenge i nabolaget blev murere, vindyrkere, kjøbmænd og arbeidere eller kom i tjeneste hos omegnens fornemme herskaber og de kom hjem om helligdagene i fine klæder til stor forundring for deres forrige kamerater, da havde Jean og Francois mere end nok at bestille med at tjene i kirken.

Undertiden læste de, undertiden maatte de gaa

ærinder for presten, stundom helt hen til katedralkirken, og her blev de kjendt baade med diakoner, erkediakoner og kaniker med flere. Og saaledes havde de altid fuldt op at gjøre, og det var sjelden, at deres tanker fik tid at dvæle ved deres gamle kamerater eller ved noget, de før havde beskjæftiget sig med.

Francois, hans barndomsven, hvis prestelige navn var Stephen, var den ældre af de to benediktinerbrødre, han havde mødt ved klostermuren. Det var paa en af disse tidligere reiser, da han endnu næsten kun var en dreng, at han var sendt i ærinde til klosteret i Clairvaux; dette sted var ham allerede før den tid ikke ubekjendt, og det var da den store Bernhardt døde, han var der,— ham, som hele Europa ærede og agtede og skyldte mere end nogen anden.

Og som mesteren saa tilbage paa den tid, da erindrede han godt, at det var disse høitidelige og sørgelige øieblikke, som greb ham saa mægtigt, at han tog denne bestemmelse at give sig hen til at tjene andre.

Derpaa kom andre aar, aar fulde af modgang og utaalmodighed maaske, men nu syntes de dog, da han skuede tilbage paa dem, glade og lykkelige. Den seiltur, som baronesse Montferrand havde kaldt tilbage i hans erindring, var et af de lykkelige billeder fra hin tid, og han følte en underlig beklemthed og knugen i hjertet ved at mindes mangen en nat i kamp og smerte og forsagthed; og for den

tusende gang kom dette spørgsmaal frem—dersom—?

Dersom. Ja, dersom han der og den gang havde givet slip paa den beslutning at blive prest, dersom han den gang havde spurgt sin moders guddatter, Anne af Thoissey, hun, som var saa kjærlig, god og smuk, om hun vilde dele livets sorger og glæder med ham; og dersom—?

Dersom hun havde svaret, hvad det ofte syntes, hun maatte svare; og dersom de to tilsammen havde givet deres liv til at tjene Gud og mennenesker; da kunde det hænde, at de kunde have gjort mere nytte i verden og levet mere gudelige, end det nu var tilfældet? Han havde revet sig los fra hende og alle disse mænd, som han nu atter ved en hændelse blev bragt sammen med idag, og havde, som bestemmelsen var, givet sig hen til studeringer. Og hun — i dette øieblik var hun abbedisse i nonneklosteret i Montmerte. Var hun lykkeligere og bedre—og var han?

Og saa var der alle de øvrige minder fra den tid; der var indvielsen og løfterne, og der var erindringerne om alle disse unge mænd, som han da var sammen med. De var nu alle kaniker, diakoner og biskoper og erkebiskoper; de var i det hellige land med Philip og Richard; de var embedsmænd her i de vestlige lande; ja, og saa mange var allerede deroppe i himmelen!

Og hvor merkeligt var det saa ikke, hvorledes enhver af dem havde tilintetgjort alle de forudsi-

gelser og livslyse spaadomme, som de i disse ungdomsdage havde gjort om hinanden.

Saa kom han til den periode, som en af vore digtere har kaldt: "Et daadrigt livs glædestid." Disse lykkelige dage i Lyon, da han aldrig skuede tilbage og meget sjelden fremad; da han tilhøire og venstre fandt ædle mænd og kvinder fra alle livsstillinger, som havde lyst til at tjene Gud, saaledes som det behagede Gud. Peter Waldos begeistrende ivrighed; ja, afsløringen af et høiere liv, en høiere sandhed, som fik dem til hver dag at granske i evangelierne og epistlerne. Og saa den magt og tilslutning, de vandt.

Undertiden var det de fattige betlere, de reisende, som sluttede sig til dem, undertiden var det børn og fattige kvinder, der blev grebne af deres simple sandheder. Hittebørn, landstrygere og uvidende stakler kom til at kjende lyset, da disse "fattige fra Lyon" begyndte at samle dem bort fra veie, gjærder og grofter; thi naar de gav dem brød, gav de dem ogsaa Guds ord.

Og saa var der ogsaa andre minder — erindringen om alle hans medicinske studier, af hvilke denne aftens gjerning var en frugt. Der var hans reiser til Cordova og Sevilla; hans samtaler med Cimchis og Abulkasis; den begeistring, som selv Guichard, nu erkebiskop, viste, da han og Jean Lugio for første gang saa i Abulkasis' celle, hvad de næsten kaldte et mirakel i destillerkunsten; og saa det første lykkelige forsøg med det simple apparat, som

de selv havde lavet. Men tænk saa, hvad der var sket siden den gang! Guichard en erkebiskop, herre af et lensgods i Lyon, og Jean fra Lugio en landflygtig, hvem sværdet hang over hovedet. Og saa gjennemgik han i erindringen alle prøvelsens dage. Først var der disse lykkelige dage, da han og Peter Waldo og Bernhard fra Ydros samt Stephen fra Empsa arbeidede paa bibelen. Saa hans reise til Rom med Peter Waldo og pavens overmaade venlige velkomsthilsen, som opmuntrede dem. Derpaa Johan Balmeis spot, da han modtog pavens brev, hans skinundersøgelse og den grusomme banlysning; Peters andet besøg i Rom, kirkemødet, som Lucius havde sammenkaldt, med alle dets rænker og ondskab; presteskabets had til lægmændene.

"Ak ja!" sagde Jean af Lugio, "tømmermandssønnen var aldrig velkommen i de store templer, og det er han heller ikke idag. Han var foragtet og forskudt af mennesker."

Jean af Lugio havde ved at tale forstyrret sin patient. Hun vendte sig om og sagde:

"Mamma, mamma!"

Mesteren gik sagte over gulvet og tændte lyset og sagde, som om han havde kjendt hende før og var hendes ven:

"Din moder sover, mit kjære barn, og hun har ladet mig blive her for at passe dig. Men her er en klase vindruer for dig, hvormed du kan væde dine læber."

"En klase vindruer -- væde mine læber," sagde pigen næsten leende over en saadan merkværdighed, at nogen skulde falde paa at tænke, at hun behøvede at blive passet paa midt om natten. Og saa prøvede hun paa at sætte sig op i sengen ved hjælp af sin albue; men da hun fandt ud, at hun ikke rigtig kunde holde balancen, faldt hun mat tilbage paa puden. "Hvor er jeg, hvad er det?" spurgte hun forundret.

"Du har været meget syg, men du er bedre nu; spis et par vindruer, det vil glæde din moder, eller lad mig give dig lidt af denne suppe, hun har sat her til dig."

"Suppe, for mig? Har jeg ikke drukket noget andet, en sundhedsdrik, eller—eller er dette en ond drøm? O, herre, jeg har haft saadanne drømme." Og hun sank udmattet tilbage.

"Kjære Felicie, du skal glemme dem allesammen. Drik nu denne suppe og lidt af denne eliksir og prøv saa at sove igjen."

Han behøvede ikke at sige dette oftere; hun tog villig imod det, han gav hende, og da han var færdig, takkede hun ham paa samme venlige maade, som naar hun talte til en betler, og et øieblik efter sov hun hen igjen. Men søvnen var nu saa rolig og regelmæssig, og ansigtet tabte lidt efter lidt dette udtryk af kamp og smerte, som før havde været præget paa det; og som presten betragtede hende, kunde han ikke andet end takke Gud for den store velsignelse, den tilbagevendende sundhed, og for

det billede, som er skjønnest af alle Guds gaver— billedet af et sovende barn.

Da han gik tilbage til sin plads ved ildstedet, -blev den dybe nattestilhed afbrudt af klokkeklangen, som tonede ud over byen fra katedralet, oget øieblik efter stemte klosterklokkerne i Ile Barbe i med og snart ogsaa Felicies egen St. Thomas kirkeklokker; og saaledes forkyndtes det høit og lydt, at livsens Herre var født paa jord.

"Et barn er født os, en søn er givet os," sagde Jean Lugio høitidelig.

Time efter time svandt hen. Men fader Jean havde ingen anelse om, at madame Gabrielle laa paa vagt udenfor døren, blot ventende paa en lyd eller et tegn, som kunde give hende tilladelse til at komme tilbage til hendes datters sygeseng. Nei, alt i huset var saa stille, der var ikke en lyd at høre, og alle var gaaede i seng. Gang efter gang, saa snart pigen var en smule vaagen, gav han hende lidt af moderens suppe eller af den styrkende eliksir. Hun smilede af og til isøvne, og det var et tegn paa, at hendes drømme ikke blot var lysere, men at giften ogsaa snart var ude af hendes system. Da fader Jean formodede, at natten snart maatte være forbi, drog han gardinerne bort fra vinduet. Det lysnede allerede lidt i østen, og fra den blege morgenhimmel straalede morgenstjernen saa lys og klar, at han kunde se dens gjenskin i floden; men dens lys var saa mildt, at det ikke kunde forstyrre Felicies søvn.

Han gik hen til døren for at bede den sorte kalde paa Gabrielle; men se! Hun var der allerede. Han førte hende hen til sygesengen for at vise hende, hvorledes sundhed og liv begyndte at vende tilbage til den syge. Og netop, som de kom nær, aabnede Felicie øinene og saa sig omkring, ja, hun satte sig op og begyndte at tale:

"Mamma, mamma!"

Og han gav hende til sin moder. En saadan gave bragte Julemorgen til dette hjem.

XI.

Helligtrekongersaften.

Da helligtrekongersaften kom, var alt ryddeligt i Jean Waldos store verksted og alle væverredskaber satte bort. Istedetfor var der opstillet tre lange borde, som naaede fra værelsets ene ende til den anden, og paatvers over de tre borde var der igjen lagt en anden bordplade, som naaede helt over disse og holdt dem tilsammen.

Hele dagen igjennem herskede en overordentlig travlhed i kjøkkenet; men ikke alene i Jean Waldos kjøkken, men ogsaa i naboernes var der liv og røre; thi naboerne maatte ogsaaa hjælpe til at gjøre forberedelser for denne den mest storartede fest, som Lyon havde set i mange aar. Ja, folk hviskede endog om, at selv den fest, som erkebiskopen afholdt til ære for kong Richard, var ikke nær saa storartet.

Denne morgen havde Felicie og hendes moder og fader samt hendes kusine, Gabrielle l'Estrange, og mange flere af familien, som vi ikke kan nævne,

tilsammen vandret en slags taksigelses pilgrimsgang til katedralkirken, og Felicie havde bedt om, at de vilde gaa med hende til hendes kjære St. Thomas kirke ogsaa.

Men nei, det var altfor langt for Felicie, selv om de vilde kjøre hende derop i den gamle familiekaret, som saa sjelden brugtes. Og desuden vilde gamle fader William jo ogsaa være tilstede i katedralkirken, hvor han skulde holde messe; og uden ham vilde deres glæde jo ikke være ganske fuldkommen.

Efter deres kirkegang var de saa alle vendt tilbage til hjemmet, hvor den store sal var aabnet. Denne sal havde altid forekommet Felicie som et slags mysterium, saa sjelden saa den dagens lys. Men nu, da hun saa den, fandt hun, at den var lig alle andre mysterier — der var ikke meget i den. Gamle Endes, som havde været en slags husfoged eller overtjener i Waldos hus, fra Felicie var født, havde idag gjort alt muligt for at gjøre det behageligt.

I hver ende af salen flammede en mægtig ildt og rundt om paa væggene hang laurbærkranse og andet grønt, som drengene havde samlet. Og da gjesterne begyndte at samles fra nær og fjern, og alle blev modtagne af husets folk med stor venlighed og gjestfrihed, som gjorde, at alle snart følte sig som hjemme, da vilde vist ingen negte, at den store sal var meget hyggelig. De snakkede og lo, og glæde er smitsom. Felicie sad i en stor armstol

med fødderne paa en skammel, men saa slet ikke ud, som om hun behøvede en saadan omhu. Kun hendes fader og moder syntes, at hun maatte passes med stor nøiagtighed; thi de var ligesom bange for, at om dette ikke skete, saa kunde al deres lykke igjen pludselig forsvinde. Men Felicie havde ogsaa tjenere nok, som villig løb hendes smaaærinder og bragte hende alt, hvad hun forlangte.

Hun sagde, at hun vilde lege dronning; og i sandhed, hun var saa smuk, at hun godt midt i denne forsamling kunde ligne en dronning paa sin trone. Gabrielle l'Estrange agerede hofdame og kom og hviskede og løb hid og did, som om hendes herskerindes befalinger var overmaade vanskelige at udføre.

Og en hel time stod den lille undseelige Mark fra Seyssels datter, den smukke Fanchon, stadigt ved Felicies stol. Hun var klædt i festdragt, saaledes som bønderne den gang var klædt, simpelt, men dog smagfuldt; og der var ikke liden forskjel paa hendes dragt og den mere ensformige lyonesiske. Hun følte sig straks som hjemme hos Felicie, saa snart hun havde modtaget det første velkomstkys, og det faldt hende meget vanskeligere at blive fortrolig med hofdame Gabrielles mere travle og muntre væsen. Men tilsidst maatte ogsaa Fanchon smelte sammen med baade hende og det øvrige selskab; thi hvem kunde vel modstaa og ikke rives med af en saadan gjestfrihed?

Da det var bleven eftermiddag, og vintersolens straaler begyndte at titte ind ad de vestlige vinduer, havde Felicie den glæde at se alle hendes gjester — for hendes fader sagde, at de var alle hendes gjester og ingen andens — til fløiters, harpers og trommers lyd at marschere lystigt fra den ene ende af salen til den anden; men altid var der et lille samlet selskab omkring hendes trone, endskjønt hun bestandig sendte dem bort. "Thi det behager hendes majestæt," sagde hun, "at alle skal tage del i ridderlegen."

Dette udtryk, "at tage del i ridderlegen," var en talemaade, laant fra troubadourernes eventyr, og det var velkjendt baade af Felicie og hendes veninder og af hele selskabet.

Førend den blege vintersol gik ned, var der endnu kommen flere gjester, saa at da Endes kom ind for at melde, at alt var rede, var Jean af Lugio atter tilstede iblandt dem. Madame Waldo førte ham hen til hendes datter, og fader Jean fortalte paa sin milde, venlige maade, at han var bedt at føre hendes majestæt til aftensbordet, og bad hende, om hun vilde gaa med ham foran processionen. Og til Felicies forbauselse og næsten til hendes skræk saa hun, at fader William, hvem hun ikke kjendte, ogsaa var der. Han tog hendes moder ved haanden og fulgte lige efter fader Jean. Saa kom Guilio, florentineren, med Gabrielle l'Estrange, som var meget forundret over at blive taget saa meget hensyn til, og derefter fulgte de andre gjester.

Faa minutter efter var alt i orden. Felicie ved sin moders side og tilhøire og venstre for dem de to prester; florentineren og Gabrielle l'Estrange; baron Montferrand og lady Alix. Selv de to munke, Stephen og Hugh, havde faaet orlov fra klosteret og var her. Gualtier, kulsvieren, var her; Mark fra Seyssel og hans hustru og børn ligeindtil Hubert var her; stakkels Prinhac var her med sin syge arm i et bind; brovagten, som saa villigt aabnede brobommen hin aften, og korporalen var med. Her var bonden fra landsbyen paa bjergskraaningen, og hver en staldkarl som havde fodret eller passet hestene, som den dag løb saa godt; her var drengen, som red Caur Blanc til stalden, da fader Jean var bange for det. Her var fader Alexander, som vi kjender fra kirken; og her var hver en, som havde løbet et ærinde hin sørgelige aften; og hver nabo, som havde bragt urter, olje eller sne for stakkels Felicie, og hver en pige, som havde hjulpet, var her. Og her var troubadouren og Antoine. Sytti gjester af alle livsstillinger, herrer og damer, unge og gamle, var forsamlede her. Ja, enhver, som havde gjort noget eller blot forsøgt at gjøre noget for Felicie hin aften, var venligst indbudt og var mødt her.

Fader William nedbad Herrens velsignelse over festen, og de unge fortsatte i glæde og munterhed at lege. De unge karle og piger havde en uendelig glæde over helligtrekonger-presenterne, som de hemmelig havde kjøbt for hinanden, og der

blev tilsidst stor kappestrid og megen lystighed over, hvem der skulde have den hellige bønne, som var bagt i helligtrekongerkagen, hvilken Felicie gav det udseende af at skjære istykker, men som Jean af Lugio i virkeligheden før havde skaaret istykker.

Nei, det hjalp ikke, at nogen forsøgte at bruge kneb; bønnen tilfaldt den smukke Fanchon, Marks datter. Hun blev blussende rød, næsten saa rød som hendes røde halsbaand, da Filip l'Estrange bragte hende bønnen paa en lille sølvtallerken med et dybt buk; derpaa fulgte en liden tale, i hvilken Filip sagde, at dronning Felicie sendte denne bønne med naadigst hilsen til hendes majestæt dronning Fanchon.

Festen fortsattes, og ingen syntes at glæde sig mere end Jean Waldo; han sad aldrig længe paa et sted, men gik omkring fra bord til bord, fra gjest til gjest og bad dem forsyne sig; og hans glæde syntes udelukkende at bestaa i, at hans gjester var glade.

Da festen syntes næsten at være endt, ikke fordi maden var sluppet op, men fordi selv en helligtrekongersappetit kan faa ende, da gik Jean Waldo rundt og hviskede noget til Jean af Lugio. Fader Jean reiste sig og bad om stilhed, hvilken han straks fik. Han sagde, hvad allerede er sagt, at denne fest var Felicies fest; at faderen havde givet den for hende, hvilket var den simpleste maade at vise sin taknemmelighed paa mod alle dem, som havde

arbeidet og bedet for hende hin sørgelige nat, da hendes liv var i fare.

"Han vil takke eder alle og love at bede for eder, at det maa gaa eder vel. Han er bange for, at han ikke selv kan sige, hvad han vil sige," sagde mesteren, "og derfor har han bedet mig om at sige det."

Sterke haandklap hørtes overalt fra alle de indbudne, og de raabte: "Han er velkommen! han er velkommen!" og nogle raabte: "Længe leve frøken Felicie!"

Og stakkels Felicie græd, som skulde hendes hjerte briste, endskjønt hun i grunden var meget lykkelig. Og moderen, som holdt hendes haand, græd ogsaa.

Saa vinkede Jean Waldo med haanden til taushed og sagde:

"Jeg kan ikke tale saaledes, som disse værdige fædre taler, men jeg maa dog sige noget. Jeg maa takke eder alle af mit fulde hjerte, at Felicie er her, og at vi alle er saa lykkelige. I kjender mig alle som en haard mand, som har sagt til eder maaske de tusende gange, at jeg vilde passe mig selv og min forretning, og at alle andre helst maatte passe sig selv. Men jeg lærte meget, jeg lærte alt hin juleaften, tænker jeg. I disse frygtelige nætter lærte jeg, at jeg trængte til andre, o, til mange, til at hjælpe at passe paa det kjæreste, jeg havde; ja, jeg trængte til hjælp, og jeg fik den, selv om nogle af eder kom i livsfare derved, som denne ven her

gjorde. Og som disse lange timer svandt hen, bad jeg til min Gud og lovede ham, at enten min datter levede eller døde — enten hun levede med mig her eller hos Guds engle deroppe, da vilde jeg fra denne dag af leve for alle mine brødre og søstre og for alle Guds børn, om jeg kunde hjælpe dem. Men, kjære venner, jeg kunde ikke begynde at gjøre dette uden først at bede ham og eder om tilgivelse, fordi jeg saa ofte har sagt, at om andre blot vilde passe sig selv, saa vilde jeg ogsaa. Jeg kunde ikke begynde at leve for andre, før jeg havde bedet om tilgivelse, fordi jeg saa længe har levet for mig selv. Og saa vil jeg bede Felicie og eder, om I vil bede den gode Gud vise mig, hvorledes jeg skal hjælpe andre, og at han vil vise andre, hvorledes de skal hjælpe mig."

Nogle af gjesterne græd, andre klappede i hænderne, og atter andre raabte: "Længe leve vor vert! Længe leve Jean Waldo!" Men fader William, som stod der med taarevædede kinder, slog til lyd med haanden, og hvor forundrede blev de ikke alle ved at se ham, en midlertidig biskop, være her tilstede; men mest forundring vakte dog dette, at han stod saa nær fader Jean; der blev derfor straks taushed. Han smilede listigt, som om han vilde aabenbare dem en stor hemmelighed, indtil deres nysgjerrighed viste sig at være vel vakt. Da gjorde han med sin finger det maltesiske korstegn i luften og sagde:

"Jeg vil lære vor broder, hvorledes han skal

glemme sig selv og leve for andre. Hvad han gjør, lad ham gjøre det "for Kristi kjærligheds skyld"; og dem, han byder velkommen, lad ham byde dem velkommen i hans navn."

Derpaa gik han bagved Felicie og hendes moder hen til Jean af Lugio, dreiede ham om og kyssede ham. Jean af Lugio og alle de andre blev ikks lidet forundret.

Ja, hvilken jubel, hvilke taarer og hvilken forbauselse! De mere indviede forundrede sig mest over, hvorledes denne Lyons regjerende prins havde faaet fat i deres hemmelighed. Saadanne, der ikke tilfulde havde faaet øinene aabnede for dette, som Jean Waldo saa klarligt havde set i synerne hin skrækkelige nattevagt, for dem var det, som om kong Filip og Saladin havde kysset hinanden paa Oljebjerget.

De mere udenforstaaende saasom Montferrand forundrede sig ogsaa, thi de havde aldrig troet, at en erkebiskop i Lyon eller overhovedet en, som var i biskops sted, kunde have noget hjerte eller tale andet end ondt.

For de geistlige, saaledes som Alexander, Hugh og Stephen, var det derimod en stor lettelse, en stor beroligelse; thi her havde deres overhoved gjort meget mere, end de nogensinde havde gjort; han havde her bevist kjærlighed og sympati paa en maade, som de længe havde længtes efter at bevise det.

Jean af Lugio var dog ikke nær saa forbauset

som de andre. Han gjengjældte fader Williams omfavnelse og kys og sagde:

"Ja, i sandhed, Guds rige er kommet nær. Den hellige Guds stad er befriet nu, og vi er i den nu. Himmelen kan intet bedre byde os end det, vi har her. Du vil aldrig misforstaa os, William; vi skal aldrig misforstaa dig. Hvad du forlanger af os, det skal vi gjøre; thi du vil forlange det "for Kristi kjærligheds skyld", og vi vil svare i hans navn."

XII.

Hele Fortællingen.

Min onkel Adrian bragte denne fortælling, som I nu har læst, med hjem fra byen Lyon. Han havde vandret over hver tomme jord, som Felicie havde vandret over, og som forstander William havde vandret over, da han bar det brændende vokslys over den mørke klostergaard. Han havde gaaet over den lange og den korte bro; havde set stedet, hvor Jean Waldos verksteder laa; havde klavret op paa høiderne til St. Thomaskirken, nu Vor Frue kirke, paa Fourviere; han havde korset sig selv der og havde set de friske, grønne kranse, som de unge soldater, hvem "vor Frue" havde bevaret igjennem den tyske krig, havde hængt der. Min onkel havde skuet ind over Rhonedalen og floden og set Mont Blanc, som laa langt i det fjerne.

Han havde reist igjennem Dauphinbjergene og de takkede høider nord for dem, ned igjennem Brevondalen og Albertine, langs med Rhonen,

netop samme vei, som fader Jean kom. Han vilde ikke sige, at han havde fundet Mark Seyssels kulsvierhytte; men han vilde sige, at han havde fundet et sted, hvor den meget godt kunde have haft sin plads.

Han havde oplevet en lykkelig dag, o, hvor lykkelig, i det stille, men hyggelige gamle bibliotek i Lyon; der, hvor ingen brød sig noget om Peter Waldo, der var alle rede til at tjene min onkel, som var han selve Henrik den femte. Han er omtrent af samme alder som Henrik den femte var. Og her studerede han Claude Francis Menestriers verker, medens han paa væggen foran sig kunde se forfatterens portræt i legemsstørrelse. Han studerede Montfalcons merkværdige "Monumenter fra Lyon"; og det var maaske hr. Montfalcon selv, som beviste onkel en saadan venlighed, endskjønt onkel var fremmed og talte daarlig fransk. Saa læste han skrifter af vrede mænd, som vilde modsige Montfalcon i et eller andet, noget, som min læser ikke behøver at bryde sit hoved med. Men onkel forstod, at denne flamme, som Peter Waldo og "de fattige i Lyon" havde antændt, var ikke en flamme, som slukkedes i et aarhundrede, eller i to, eller i tre, ikke heller i fem.

Nei, da onkel gik ud paa gaden og saa, at byraadet forsøgte at udelukke præfekten fra det gamle raadhus, da tænkte han, at flammen brændte endnu.

Og onkel bragte mange kort over floder og

bjerge med hjem og mangt et billede og fotografi, som vi ikke kan vise læseren.

Han vidste at fortælle mangt og meget om Jean Lugios og Peter Waldos venner, og lange beretninger kunde han give os om den skjulte dal og den hemmelige hule, hvor en eller anden af "de fattige fra Lyon" eller af waldenserne, som for aarhundreder efter forfægtede den samme tro, havde skjult sig. Men disse ting har intet at gjøre med vor Felicies jul eller helligtrekongersaften, saa at onkel, da han skrev denne fortælling for eder, ikke skrev noget herom.

Det var paa to varme septemberaftener, da vi alle var i Ny Sybaris ved havet—to saadanne aftener, da vi kunde have alle vinduer aabne, — at min onkel læste for os fortællingen om Felicie, om Jean Waldo, om Guilio, florentineren, om ridtet til bjergene, kulsvierens hytte og Jean fra Lugio; om juleaften, saaledes som Felicie og biskop William feirede den; om julemorgen og om Felicies helligtrekongersfest — netop den fortælling, som du og jeg har læst, og som vi vil give titelen: "I hans navn."

Min lille dreng Filip sad oppe lidt senere end sædvanligt for at høre enden af helligtrekongersaftenfesten. Da han havde hørt den tilende, og hans moder gav ham lampen, for at han skulde gaa iseng, tøvede han lidt for at give onkel det uundgaaelige spørgsmaal: "Er det ogsaa sandt, onkel Adrian?"

"Jeg ved ikke," svarede onkel." Peter Waldo blev fordreven, som fortalt, og Jean fra Lugio med ham — to mænd, som jorden ikke var værdig at bære. Richard og Filip drog ud paa et korstog netop da og der, og broen faldt ned, som fortællingen siger. Averroes og Abulkasis, og mange flere som de, havde den gang gjort stort røre i Europa med deres kunst, der kuldkastede alt det gamle kvaksalveri. Og "de fattige fra Lyon" og deres brødre i bjergene maatte bruge mange midler for at forsvare sig selv. Jeg kunde fortælle om mange andre pasord, end det som fortællingen nævner, hvorved de betrængte "fattige" slap igjennem fra fra bjerg til by, fra byer til bjerge. Hvilken kanik William det var, som overtog embedet paa grund af erkebiskopens bortreise, siger historien ikke, og jeg ved det ikke; men en eller anden kanik var det. Hvadenten Caur Blancs fødder var hvide eller sorte, ved jeg ikke; heller ikke om Marks datter var femten eller seksten aar. Men det er sandt, det er jeg sikker paa, at ingen af dem undlod at gjøre noget "for Kristi kjærligheds skyld", naar de kunde finde nogen, som sluttede sig til dem "i hans navn"."

"Min kjære Filip," sagde hans tante Priscilla, "dersom du ikke havde saa travlt med din baad og dit legetøi, saa vilde du sidste uge have kunnet set et sidestykke til denne fortælling her."

"Her, tante?"

"Ja, Filip; saadant foregaar dagligt. Jesus

Kristus giver overflødigt liv og opvækker døde, ligesom han sagde, at han vilde, Naar dr. Sargent staar op af sin søvn ved midnatstid for at kjøre med "den gamle graa" tyve mil i sne og kulde for at se til den stakkels gamle, syge madame Petridge, tror du saa, han gjør dette, fordi han tænker, at byen vil betale ham en halv dollar for denne tur? Han gjør det, fordi det er Kristi befaling; dog maaske han alligevel aldrig siger, at han gjør det "for Kristi kjærligheds skyld" eller "i hans navn". Og da mr. Johnson sendte os den sennep, som vi har lagt noget af paa Marys bryst iaften — udmerket, kraftig sennep istedetfor savsmul og gurkemeie — tænker du, han gav os den for at faa beholde faders handel? Nei, han gav os den, fordi han før vilde dø end bedrage et menneske for en skilling. Og alt dette kommer fra, hvad fader Jean vilde have kaldt "Kristi kjærlighed og af at arbeide i hans navn." Eller da fragtmanden kom tilfods fra Kingston iaftes med et telegram, da hans vogn var gaaet istykker, tror du, han gjorde dette, fordi nogen leiede ham til at gaa disse fem mil tilfods? Nei, men han troede, at telegrammet var vigtigt. Han brugte ikke det maltesiske korstegn, og han gav intet pasord ved døren; men den brave mand gjorde dette "for Kristi kjærligheds skyld"; og han vilde aldrig have gjort det, om han ikke havde levet og arbeidet hele sit liv blandt folk, som var forenede og sammenknyttede i hans navn. Om fem hundrede aar, kjære Filip, vil maaske nogen skrive en

fortælling om dig og mig. Vi vil synes meget romantiske da, og vi skal nok blive værd at læse om, dersom hvad vi gjør, er simpelt nok, bravt nok og kjærligt nok, til at nogen kan tænke, at vi har gjort det "for Kristi kjærligheds skyld", eller at nogen derfra kan slutte, at vi har været sammenknyttede i hans navn."

